

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

**Plán péče
o CHKO Třeboňsko
na období 2018–2027**

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Ochrana přírody	4
2.1. Strategie ochrany přírody a krajiny v CHKO	4
2.2. CHKO	6
2.2.1. Návrhy na úpravu hranic CHKO a na změnu bližších ochranných podmínek	6
2.2.2. Návrhy na změnu zonace CHKO	6
2.3. Maloplošná zvláště chráněná území	7
2.4. Natura 2000	7
2.5. Památné stromy.....	11
2.6. Rostlinná společenstva	12
2.7. Významné druhy rostlin.....	13
2.8. Významné druhy živočichů	15
2.9. Invazní a expanzivní druhy	20
2.10. Neživá příroda.....	22
2.11. Územní systém ekologické stability.....	22
2.12. Krajinný ráz.....	24
2.13. Monitoring, výzkum	26
2.14. Práce s veřejností	28
3. Lidské činnosti ovlivňující stav přírody a krajiny	30
3.1. Lesní hospodářství.....	30
3.2. Zemědělství	32
3.3. Myslivost.....	34
3.4. Rybníkářství a sportovní rybářství	36
3.5. Vodní hospodářství	40
3.6. Výstavba.....	43
3.7. Doprava a inženýrské sítě.....	45
3.8. Průmysl.....	48
3.9. Zacházení s odpady.....	49
3.10. Těžba nerostných surovin	50
3.11. Rekreace	52
4. Závěrečný přehled prioritních úkolů.....	Chyba! Záložka není definována.
5. Seznam zkratk.....	57
6. Použitá literatura	59

Přílohy

č. 1 Rámcové směrnice péče o les

č. 2 Zásady pro přírodě blízkou rekultivaci těžeben nerostných surovin a rašeliny v CHKO Třeboňsko

1. Úvod

Plán péče o CHKO je dle § 38 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále také jen zákon) odborný a koncepční dokument ochrany přírody, který na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu zvláště chráněného území navrhuje opatření na zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany ve zvláště chráněném území. Zpracování plánů péče o CHKO zajišťuje Ministerstvo životního prostředí České republiky (dále MŽP) prostřednictvím Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (dále AOPK ČR). Podrobnosti ke způsobu zpracování a obsahu plánů péče jsou stanoveny prováděcí vyhláškou MŽP č. 64/2011 Sb. o plánech péče, podkladech k vyhlásování, evidenci a označování chráněných území a pro CHKO dále rozpracovány v metodickém pokynu MŽP, zveřejněném ve Věstníku MŽP (ročník XVII, částka 12/2007, str. 1–9).

Plán péče slouží jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody. Pro fyzické ani právnické osoby není závazný.

Jednotlivé kapitoly obsahují *Navrhovaná opatření* a případně *Navrhované zásady*. Navrhovaná opatření jsou úkoly pro AOPK ČR, která je v CHKO příslušným orgánem ochrany přírody. Navrhované zásady jsou pravidla/způsoby hospodaření (příp. dalších činností) a zásady využívání území zejména pro fyzické a právnické osoby působící v CHKO. Uplatňování těchto zásad vede k zachování/podpoře předmětů ochrany CHKO.

Plán péče o CHKO Třeboňsko je zpracován na období let 2018 až 2027 a navazuje na dva předchozí plány péče schválené na období 1996 až 2007 a 2008 až 2017.

2. Ochrana přírody

2.1. Strategie ochrany přírody a krajiny v CHKO

CHKO Třeboňsko je různorodou harmonicky utvářenou krajinou s charakteristickým reliéfem. Typický charakter zdejší krajiny vytváří především rozsáhlé rybníční soustavy a množství dalších rybníků napojených na složitý systém přírodních i umělých vodních toků, jehož páteří je řeka Lužnice. Dále jsou to rozsáhlé plochy souvislých lesů a mozaika zemědělsky obhospodařovaných pozemků (s velkým podílem luk a pastvin) a drobných sídel s charakteristickými stavbami lidové architektury. Přírozeným centrem oblasti je lázeňské město Třeboň s řadou historických památek. Přírodní podmínky i dlouhodobá kultivace krajiny umožnily vznik a zachování široké škály rostlinných i živočišných společenstev s řadou chráněných druhů. Přírodní hodnoty krajiny a její přirozené funkce jsou na řadě míst dosud zachovány, vlivem různých faktorů však dochází k homogenizaci prostředí, degradaci a lokálně k úbytku biologické rozmanitosti. Mezi klíčové problémy oblasti patří na prvním místě vysoká intenzita rybářského hospodaření snižující biologické hodnoty rybníků, dále degradace mokřadů a úbytek nelesních stanovišť v důsledku spontánního zarůstání krajiny a absence vhodného maloplošného hospodaření v podmínkách vysoké trofické zátěže, další vlivy související s těžbou nerostných surovin a rašeliny a zásahy do krajiny vyvolané postupující urbanizací a zvyšující se rekreační zátěží.

Poslání oblasti se odvíjí od definičních znaků CHKO uvedených v § 25 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a od poslání uvedeného v platném zřizovacím výnosu CHKO (výnos Ministerstva kultury ČR ze dne 15. 11. 1979 čj. 22 737/79):

„Posláním oblasti je ochrana všech hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků i přírodních zdrojů, vytváření vyváženého životního prostředí a podpora optimálního rozvoje zemědělské, lesnické, rybářské a těžební činnosti s cílem hospodárného využívání přírodních zdrojů. Prioritní význam mají zejména zdroje podzemních vod. K typickým znakům krajiny náleží zejména její povrchové utváření včetně vodních toků a ploch, klima krajiny, vegetační kryt a volně žijící živočišstvo, rozložení a využití lesního a zemědělského půdního fondu a ve vztahu k ní také rozmístění a urbanistická skladba sídlišť, kulturní a historické stavby a místní zástavba lidového rázu.

Oblast se hospodářsky využívá tak, aby byl vytvořen a zachován optimální systém využívání krajiny a přírodních zdrojů, vycházející z vědeckých poznatků ekologie v souladu s posláním oblasti.“

Účinná ochrana zachovalých přírodních a krajinných hodnot CHKO a snaha o zlepšování jejich stavu je součástí úsilí ochrany přírody o zastavení vymírání biologických druhů a poklesu biologické rozmanitosti na všech úrovních a o zvyšování ekosystémových služeb poskytovaných krajinou. Mezi nejhroženější ekosystémy patří mokřady, CHKO Třeboňsko je jednou z klíčových lokalit jejich ochrany v ČR i střední Evropě. Na území CHKO se budou aktivně realizovat národní cíle ochrany biologické rozmanitosti i mezinárodní závazky České republiky v ochraně přírody a krajiny (Natura 2000, Ramsar, biosférická rezervace MAB UNESCO).

V **ochraně krajiny** bude pozornost soustředěna na zachování a ochranu typického krajinného rázu, jeho pestrosti a autentičnosti, včetně tradičních urbanistických forem sídel a architektury jednotlivých staveb, a na uchování volné krajiny jako specifické hodnoty. Zejména budou chráněny krajinné struktury, které zásadně podmiňují přirozené funkce krajiny (např. zajišťují retenci vod a přírodě blízkou ochranu před povodněmi, zajišťují migrační propustnost krajiny apod.). Péče o krajinu a její složky bude probíhat v součinnosti s orgány památkové péče s ohledem na uvažované vyhlášení krajinné památkové zóny Třeboňská rybníční krajina s aspirací na zápis mezi lokality Světového kulturního dědictví UNESCO.

V **ochraně přírody** bude pozornost zaměřena na následující okruhy:

- zlepšování biologické hodnoty rybníčních ekosystémů zejména jako stanovišť s klíčovým významem pro vodní ptáky, prosazování a podpora šetrného rybníkářství zachovávajícího všechny mimoprodukční funkce rybníků
- podpora a v klíčových lokalitách obnova nelesních mokřadních stanovišť vázaných na rybníční okraje a říční nivy a ohrožených zarůstáním dřevinami, udržení nebo zlepšení stavu rašelinných společenstev zachováním nebo obnovou jejich vodního režimu
- zachování, ochrana a rozvoj všech vyskytujících se přirozených lesních společenstev (zejména společenstva blatkových a rašelinných borů, podmáčených olšin, měkkých a tvrdých luhů a jedlových a borových doubrav)
- zvyšování ekologické stability lesních porostů, podpora a prosazování přírodě blízkého lesního hospodářství
- ochrana a zajištění dlouhodobé perspektivy dřevin rostoucích mimo les (např. hrázové porosty rybníků)
- podpora biodiverzity – udržování stanovištní i druhové pestrosti území péčí o stávající ochranná cenná společenstva (tj. evropsky chráněné a další vzácné a ohrožené biotopy) – vodní, mokřadní, rašelinná, lesní, luční a písečná stanoviště, a vytváření podmínek pro obnovu nebo vznik nových, včetně stanovišť, která jsou předmětem ochrany EVL
- udržování, příp. vytváření vhodných životních podmínek pro významné druhy rostlin a živočichů (tj. druhy zvláště chráněné a uvedené v červených seznamech) a jejich biotopy s důrazem na druhy kriticky a silně ohrožené a druhy chráněné směrnicemi Evropských společenství,
- ochrana ochranná cenných lokalit (lokality významných druhů rostlin a živočichů, ochranná cenných společenstev a s výskytem významných prvků neživé přírody)
- udržování, příp. vytváření vhodných podmínek pro populace zvláště chráněných druhů a rozvoj ptačích populací, zejména druhů ptáků, které jsou předměty ochrany v Ptačí oblasti Třeboňsko
- podpora obnovy území po těžbě štěrkopísku a rašeliny do podoby přírodě blízkých stanovišť

V ochraně krajiny i v ochraně přírody bude obecně věnována pozornost plnění dalších mezinárodních závazků realizovaných na území CHKO a dále ekologické výchově, osvětě a vzdělávání obyvatel i návštěvníků CHKO. Bude hledán soulad s narůstající rekreační funkcí území a podporovány tzv. měkké formy cestovního ruchu slučitelné s posláním CHKO.

V rámci plnění poslání CHKO bude i nadále docházet k naplňování tradičních funkcí biosférické rezervace podle klasické koncepce programu Člověk a biosféra (MAB) UNESCO:

Funkce konzervační: Ochrana Třeboňska jako mezinárodně uznávaného příkladu harmonické krajiny, která vznikla v dlouhodobé interakci člověka a přírody a uchovala si svoji funkčnost i přírodní a kulturní hodnoty. Zajištění územní ochrany a vhodného managementu reprezentativních částí přírody, ochrana krajinného rázu.

Funkce logistická: Praktické naplňování mezinárodních závazků a statutů CHKO Třeboňska. Využívání přírody a krajiny pro ekologickou výchovu, osvětlu, vědu, výzkum a monitoring.

Funkce rozvojová: Regulace hospodářských aktivit využívajících krajinu a přírodní zdroje s cílem zajistit jejich trvale udržitelné využívání. Podpora vhodných způsobů užívání krajiny a dalších opatření vedoucích k ekonomické a sociální stabilitě oblasti při současném zachování jejich přírodních a kulturních hodnot.

2.2. CHKO

2.2.1. Návrhy na úpravu hranic CHKO a na změnu bližších ochranných podmínek

Charakteristika problematiky

CHKO Třeboňsko byla vyhlášena v roce 1979 výnosem Ministerstva kultury ČSR pod č.j. 22737/79. Hranice uvedená ve výnosu je v několika úsecích nesprávně nebo nedostatečně přesně popsána, navíc v průběhu let existence CHKO některé hranice uvedené ve výnosu v terénu zanikly.

Ve svém zřizovacím výnosu obsahuje CHKO Třeboňsko formálně i věcně nevyhovující formulace, které nekorespondují se současnou legislativou (ZOPK), z části již nejsou použitelné, omezují tak možnosti Agentury při ochraně přírody a krajiny a činí režim CHKO nepřehledný pro veřejnost. Základní ochranné podmínky (§ 26 ZOPK) sice nahrazují některé nevyhovující ochranné podmínky ve zřizovacím předpisu, ale plně nepodchycují specifické požadavky na ochranu CHKO Třeboňsko. V praxi však tento stav nezpůsobuje vážné komplikace, neboť k ochraně Třeboňska je k dispozici řada dalších nástrojů, které v době vyhlášení neexistovaly (např. Natura 2000, zákonná ochrana krajinného rázu, CHOPAV Třeboňská pánev aj.)

Dlouhodobý cíl

- zachování krajinných i přírodních hodnot CHKO efektivní územní ochranou ve vymezených hranicích a za jasných legislativních podmínek

Navrhovaná opatření

- podle pokynů a v souladu s prioritami MŽP spolupracovat na přípravě návrhu nového vládního nařízení a při jeho případném projednávání

2.2.2. Návrhy na změnu zonace CHKO

Charakteristika problematiky

Zonace CHKO Třeboňsko byla schválena protokolem MŽP ČR z 3. 10. 1995 (č. j. OOP/4976/95). Pro území CHKO, které je zároveň biosférickou rezervací MAB UNESCO, byla zvolena třístupňová zonace. V souvislosti s ochranou území rozděleného jen do tří zón se ale vyskytují určité administrativní problémy, zejména pokud jde o agendu vydávání závazných stanovisek ke stavbám (§ 44 ZOPK) a agendu ochrany krajinného rázu (§ 12 ZOPK). Zonace také neodráží odborné podklady vzniklé v posledních desetiletích (mapování biotopů, preventivní studie krajinného rázu). Návrh jejího nového vymezení bude obsahovat čtyři zóny odstupňované ochrany a jejími základními kritérii pro stanovení budou zejména přírodní hodnoty a potřeba intenzity jejich ochrany, krajinný ráz a další, zřizovacím předpisem specifikované hodnoty (např. realizace mezinárodních závazků ochrany přírody na území CHKO, optimální a trvale udržitelné využívání přírodních ekosystémů atd.).

Dlouhodobý cíl

- zabezpečení diferencované ochrany přírody a krajiny v jednotlivých zónách odstupňované ochrany s ohledem na zachovalost a zranitelnost předmětů ochrany CHKO

Navrhovaná opatření

- připravit návrh, podle pokynů a v souladu s prioritami MŽP předložit podklady pro změnu zonace (vydání vyhlášky MŽP) a spolupracovat při jejím případném projednávání

2.3. Maloplošná zvláště chráněná území

Charakteristika problematiky

Na území CHKO Třeboňsko je v současné době vyhlášeno celkem 33 MZCHÚ (4 NPR, 2 NPP, 19 PR a 8 PP). Území chráněná v rámci MZCHÚ podchycují nejvýznamnější typy stanovišť a nejdůležitější lokality výskytu chráněných rostlinných a živočišných druhů a některá významná území z hlediska geologie. V MZCHÚ mají největší zastoupení lesní ekosystémy, zejména na rašeliništích, významný je i počet MZCHÚ chránících vodní a mokřadní ekosystémy. Počet MZCHÚ je poměrně vysoký a jejich podíl na celkové ploše CHKO činí 5,8 %, přesto jsou známy lokality ochrannářsky cenné s výskytem zvláště chráněných druhů, které nemají zajištěnu adekvátní ochranu. V době platnosti předchozího plánu péče došlo k vyhlášení 5 nových MZCHÚ a vyhlášení 3 MZCHÚ z důvodu úpravy hranic či bližších ochranných podmínek. Všechna území byla zaměřena a většina z nich zanesena do evidence Katastru nemovitostí. AOPK ČR v současné době uvažuje o vyhlášení PP Vstavačová louka u Pístiny.

Dlouhodobý cíl

- reprezentativní síť MZCHÚ se zabezpečenou odpovídající péčí, zajišťující zachování nebo zlepšení stavu předmětů ochrany jednotlivých území

Navrhovaná opatření

- zpracovat návrh a vyhlásit PP Vstavačová louka u Pístiny – návrh na ochranu lokality s významnou populací prstnatce májového (*Dactylorhiza majalis*), všivce lesního (*Pedicularis sylvatica*), modráska očkovaného (*Maculinea teleius*)
- na základě aktuálních průzkumů a analýzy možného ohrožení lokalit zvážit možnost vyhlášení nového MZCHÚ v SV oblasti CHKO Třeboňsko v návaznosti na rybník Holná, v souvislosti s přirozenou a zachovalou zonací litorálních a navazujících lučních společenstev a ve spojení s hojným zastoupením ZCHD rostlin a živočichů vázaných na přírodní biotopy uvedené oblasti
- dořešit zanesení hranic několika zbývajících MZCHÚ do evidence Katastru nemovitostí (NPR Červené blato, NPR Žofinka, NPP Ruda, PR Horusická blata, PR Rašeliniště Hovízna a PR Rod)
- průběžně zajišťovat péči o vyhlášená MZCHÚ v souladu se schválenými plány péče o ně

2.4. Natura 2000

Charakteristika problematiky

V souvislosti s implementací legislativy Evropské unie, konkrétně směrnice č. 79/409/EEC o ochraně volně žijících ptáků a směrnice č. 92/43/EEC o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, do právního řádu ČR, byla na Třeboňsku vyhlášena Ptačí oblast (PO) Třeboňsko (nařízení vlády č. 680/2004 Sb.) a 17 evropsky významných lokalit (EVL), zařazených do národního seznamu EVL (nařízení vlády č. 318/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Ptačí oblast Třeboňsko

Ptačí oblast se nachází převážně uvnitř CHKO (centrální a severní část Třeboňska) s malým rozšířením za hranice CHKO na východě území (oblast Homolky) a na severu (rybníky severně od Drahova), její management je z velké části pokryt plány péče o CHKO a MZCHÚ, v současné době se Souhrn doporučených opatření pro ptačí oblast připravuje. Vhodná opatření pro lesní hospodaření jsou součástí rámcových směrnic péče o lesy.

Dlouhodobý cíl

- zachování a obnova ekosystémů významných pro druhy ptáků, pro které je oblast vyhlášena, v jejich přirozeném areálu rozšíření a zajištění podmínek pro zachování populací těchto druhů ve stavu příznivém z hlediska ochrany

Navrhovaná opatření

- provádět systematický, pravidelný a dlouhodobý monitoring druhů, které jsou předmětem ochrany PO pro zjišťování jejich stavu a vlivu managementu (viz kap. 2.13)
- spolupracovat s krajským úřadem Jihočeského kraje a jinými OOP na ochraně a péči o PO
- po dohodě s vlastníky či nájemci rybníků zajistit na území PO vytvoření sítě rybníků s intenzitou hospodaření na úrovni vhodné pro předměty PO
- dohodou s mysliveckými sdruženími omezit podzimní lov vodní pernaté zvěře na shromaždištích vodních ptáků (zejména rybník Bošilecký, Horusický, Záblatský a Koclířov), usilovat o vyčlenění těchto rybníků z honiteb (viz kap. 3.3.)
- zajišťovat péči o rybníční ostrůvky určené pro kvakoše noční a rybáky (odstraňování náletu, bránění rozplavení), případně vytvářet nové ostrůvky na vhodných lokalitách (tj. větších než 50 ha, v otevřené krajině bez vyšších stromových porostů v bezprostředním okolí)
- spolupracovat se správci povodí a toků, podporovat revitalizace nevhodně zpevněných úseků toků, podporovat zachování vzniklých nátrží říčních břehů a břehů umělých stok (s ohledem na poškození majetku či zdraví) (viz kap. 3.5.)
- podporovat dobudování systému čistíren odpadních vod v zájmu zachování či zlepšení kvality vody v tocích
- zajistit dostatečný monitoring hnízdících párů u druhů, které by mohly být ohroženy lesními pracemi a hlásit uživatelům lesů všechna nalezená hnízda, časově i prostorově usměrnit provádění těžby a dalších lesních prací
- podporovat zachování a postupnou obnovu alejí, starých doupných stromů a hrázových porostů
- v rámci projednání LHP zajistit, aby nedošlo k významným změnám v současném způsobu hospodaření, které by mohly ohrozit populace druhů, které jsou předměty ochrany PO (viz kap. 3.1.)
- při přípravě nových LHP požadovat ponechání stromů a jejich skupin vyšších věkových kategorií až do stádia rozpadu (předržení konkrétních stromů a porostů se známými hnízdy druhů, které jsou předměty ochrany PO a ponechávání jiných potenciálně vhodných porostních skupin do stádia rozpadu), za dodržení pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví, životů a majetku (viz kap. 3.1.)
- usměrňovat těžbu nerostných surovin mimo klíčové lokality výskytu předmětů ochrany PO, při rekultivacích prosazovat postupnou, přírodě blízkou obnovu případně podporovat tvorbu vhodných biotopů blokováním sukcese (viz kap. 3.10.)
- umožnit intenzivnější lov prasat divokých i v lokalitách, kde je jinak výkon práva myslivosti omezen nebo vyloučen (viz kap. 3.3.)
- vhodnou osvětou (v rámci přednášek, aktualit v regionálním tisku apod.) vysvětlovat škodlivost a nebezpečnost používání otrávených návnad, apelovat na informování o nálezech otrávených návnad, zničených hnízd či zastřelených ptáků obyvateli či návštěvníky PO a veškeré nálezy předávat důsledně k řešení Policii ČR (viz kap. 2.14.)
- zájmové činnosti, které by mohly mít vliv na předměty ochrany PO, usměrňovat přednostně mimo klíčové lokality (hnízdíště, shromaždiště vodních ptáků), případně za pomoci zákonných nástrojů tyto činnosti omezit
- nad hlavními zájmovými plochami PO (NPR Velký a Malý Tisý, rybníky Horusický, Bošilecký, Záblatský a Koclířov) zajistit ve spolupráci s úřadem pro civilní letectví vytvoření zóny s omezením sportovního létání (polygon s celoročním omezením letové hladiny na minimálně 500 m)

Navrhované zásady

- při hospodaření (vlastníci či nájemci pozemků) a při povolování podmínek hospodaření (orgány státní správy) vycházet ze zásad stanovených ve schváleném SDO pro Ptačí oblast Třeboňsko
- při hospodaření na rybnících dodržovat zásady uvedené v kap. 3.4.1 tohoto plánu péče
- odbahňování na rybnících provádět šetrným způsobem (tzn. zachovávat litorální porosty a pozvolný sklon břehů) a mimo dobu hnízdění ptactva
- udržovat stálou výšku vodní hladiny na rybnících v době hnízdění
- při hospodaření v lesích využívat přírodě blízké způsoby hospodaření, podporovat původní druhy lesních dřevin, ponechávat stromy vyšších věkových kategorií a jejich skupiny až do stádia rozpadu (při dodržení pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví, životů a majetku), chemické prostředky při ochraně lesních porostů používat pouze v nutných případech a v minimálním množství
- zachovávat a obnovovat aleje, remízy, staré doupné stromy a hrázové porosty
- hlukové plašiče proti rybožravým predátorům umisťovat jen po dohodě s AOPK ČR, na omezenou dobu, zásadně mimo dobu hnízdění a pohnídní a tahová shromaždiště ptáků a neumisťovat na delší dobu než 1 týden
- zredukovat stavy divokých prasat (lovem či odchytem) jako predátorů na zemi hnízdících druhů
- vyloučit používání olověných broků při lovu z důvodu otrav dravců
- při rekultivacích území po těžbě nerostných surovin využívat přirozenou sukcesi
- při obnově elektrického vedení využívat typy konzol sloupů bezpečné pro ptáky, případně umisťovat i další doplňky („bidýlka“), bezpečné pro usednutí ptáků, upřednostňovat zemní vedení namísto vzdušného.

Evropsky významné lokality

EVL na území Třeboňska jsou zaštitěny statusem ochrany chráněné krajinné oblasti, avšak některé EVL jsou navíc součástí stávajících MZCHÚ. Péče o tato území je v místech překryvu zajišťována naplňováním plánů péče o tato MZCHÚ. Pro všechny EVL jsou dále zpracovávány souhrny doporučených opatření.

Stávající vymezení evropsky významných lokalit je z pohledu zajištění ochrany předmětů ochrany dostačující a stav předmětů ochrany je ve většině EVL stabilizovaný a příznivý.

Dlouhodobý cíl

- zachování evropsky významných druhů a typů přírodních stanovišť ve stavu příznivém z hlediska jejich ochrany

Navrhovaná opatření

- monitorovat společenstva obnažených den rybníků (M2.1) s výskytem puchýřky útlé (*Coleanthus subtilis*) v EVL Malý Horusický ryb., Velký a Malý Tisý, Lomnický rybník a Štičí rybník (výtažníkové a plůdkové rybníky s pravidelnými jarními odlovy a následným pozvolným napouštěním) a monitoring rozšířit na další lokality druhu v rámci CHKO (viz též kap. 2.13.), zasazovat se o zachování tradičního managementu těchto rybníků
- udržovat vlhké louky s výskytem modráska bahenního v EVL Žofina Huť (zamezení odvodňování luk a úpravy vodního režimu, pravidelné kosení – jedno- nebo dvousečné, mozaikovitě, ruční nebo strojové a před obdobím letu modrásků) (viz kap. 2.8. a 3.2.)
- v EVL Červené blato a Široké blato zabezpečit vhodný hydrologický režim lokalit a tím cíleně předcházet postupující genetické korozi populace blatkových borů (např. hrazení melioračních příkopů) (viz též kap. 3.5.), na plochách narušených odvodněním či těžbou zajistit výřez náletových dřevin a obnovu vodního režimu (tvorba malých tůní)
- v EVL Žofinka zabezpečit obnovu hydrologického režimu (tvorba přehrázek na hlavním odvodňovacím příkopu) a výřez náletu v blízkosti tůní a jezírek
- v EVL Třeboň, Velký a Malý Tisý, Purkrabský rybník a Točnick, Nadějská soustava a Třeboňsko-střed dbát na ochranu a postupnou obnovu hrázových porostů starých dubů,

- společně s prosvětlováním a s údržbou alejí zdravotně bezpečnostními ořezy, z důvodu ochrany páchníka hnědého (*Osmoderma eremita*) a tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*) (viz kap. 2.8. a 3.1.)
- pravidelně odstraňovat náletové dřeviny a expandující rákosiny v EVL Ruda a Třeboňsko – střed a monitorovat zdejší populaci hlízovce Loeselova (*Liparis loeselii*) a srpnatky fermežové (*Drepanocladus vernicosus*) (viz též kap. 2.13.)
 - v EVL Cepská pískovna a EVL Hliníř – Ponědrážka zamezit zarůstání lokalit náletovými dřevinami a obnovovat a vytvářet tůně ve prospěch obojživelníků, monitorovat výskyt nepůvodních druhů ryb a v případě jejich výskytu zajistit eliminaci (viz kap. 2.9.)
 - v EVL Lužnice-Nežárka monitorovat kvalitu vodního prostředí a případné změny geomorfologie toku v souladu s aktuálními metodikami a monitorovacími programy (viz kap. 2.13.), provést nezbytnou umělou obnovu tůní, v případě zalesňování nivy prosazovat výsadbu stanovištně původních dřevin (viz kap. 3.1.)
 - V EVL Třeboňsko – střed a EVL Lužnice-Nežárka chránit přirozený charakter toku (tzn. bez zásahů jako je odstraňování náplavů, snižování MZP apod.) s periodicky zaplavovanými tůněmi a říčními rameny v nivě pro populace piskoře pruhovaného, sekavce písečného a kuňky ohnivé (viz kap. 2.8. a 3.5.), eliminovat zde případné nepůvodní druhy ryb (viz kap. 2.9.), zajistit zprůchodnění toku a umožnit přirozenou revitalizaci úseků, kde regulace ztratila smysl; chránit a obnovovat porosty dubů, lip a vrb v nivě řek pro dlouhodobou existenci páchníka hnědého, staré stromy ponechat do rozpadu (při dodržení pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví, životů a majetku), redukovat případný nadměrný nálet v nivě a zajistit vhodnou péči o lesní porosty (viz kap. 3.1.)
 - v EVL Písečný přesyp u Vlkova a Třeboňsko – střed vyhrabávat napadanou organickou hmotu v otevřených trávnících a uvolňovat písčité plochy
 - v EVL Třeboňsko – střed a Nadějská soustava obnovovat a vytvářet mělké prolákliny a tůně na zrašelinělých stanovištích s výskytem bublinek (*Utricularia* sp. div.) a hrotnosemenky bílé (*Rhynchospora alba*) a ručně kosit expandující rákosiny
 - likvidovat nežádoucí nárosty rostlin (orobínek) v EVL Třeboňsko – střed (lokalita Vizír) za účelem vytvoření otevřených nezapojených mikrolokalit tůní a likvidovat obsádku nepůvodních druhů ryb (střevlička východní) ve prospěch potápníka dvoučárého (*Graphoderus bilineatus*)
 - monitorovat populaci vydry říční a místa jejích střetů s dopravou (viz kap. 2.13. a 3.7.), v rizikových úsecích silnic (zejm. okrajové části EVL Třeboňsko-střed a EVL Velký a Malý Tisý) a v místech křížení toků se silnicemi iniciovat zbudování vhodných propustků příp. osazení dopravními značkami upozorňujícími na přítomnost vydry, zajišťovat konzultační činnost v případě náhrady škod způsobených vydrou

Navrhované zásady

- při obnově lesa zvyšovat podíl stanovištně původních dřevin v EVL, ponechávat jednotlivé stromy a jejich skupiny do rozpadu (při dodržení pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví, životů a majetku) a podíl mrtvého dřeva jako biotop bezobratlých a hub (viz kap. 3.1.)
- stavy zvěře udržovat na úrovni nepoškozující předměty ochrany EVL (viz kap. 3.3.)
- hospodařit s ohledem na příznivý vodní režim mokřadních a nivních biotopů
- omezit aplikaci chemických látek (herbicidů, hnojiv) v EVL i v jejich bezprostředním okolí (viz kap. 3.2.)
- v EVL Třeboňsko – střed na rybnících s výskytem kuňky ohnivé (např. Nový Spálený, Dušákovský) zajistit extenzivní či alespoň polointenzivní plůdkové hospodaření (omezit přikrmování a hnojení), zachovat litorální porosty, případné odbahňování a manipulaci s vodní hladinou směřovat mimo období rozmnožování
- v EVL Třeboňsko – střed a Lužnice – Nežárka zachovat a pečovat o přirozený charakter a čistotu toku (revitalizace, zprůchodňování toku, budování ČOV, dodržování MZP, neodstraňování náplavů apod.)
- v místech střetu vydry říční s dopravou budovat vhodné propustky pod silnicemi

- nevysazovat do tůní ani rybníků nepůvodní druhy ryb
- při hospodaření vycházet z opatření doporučených pro předměty ochrany EVL na území CHKO Třeboňsko ve schválených SDO

2.5. Památné stromy

Charakteristika problematiky

Cílevědomá ochrana významných stromů jejich vyhlášením za památné je na území CHKO dlouhodobě uplatňována. Památných stromů je vyhlášeno poměrně velké množství (více než 200), většina z nich se nachází v několika památných alejích. Za období bývalého plánu péče byl vyhlášen jeden památný strom (Křčínův dub), ostatní stromy dle předchozího plánu péče navržené předběžně k vyhlášení byly prověřeny a jejich vyhlášení za památné nebylo shledáno jako nezbytné, neboť bylo zjištěno, že nejsou v žádném ohrožení. AOPK ČR zajišťuje vhodné ošetřování, údržbu a pravidelné sledování zdravotního stavu všech památných stromů. Za uplynulé období byl bezpečnostně-zdravotní ořez proveden na všech jednotlivě rostoucích památných stromech a na většině jedinců nacházejících se v památných stromořadích.

V krajině je zachováno velké množství významných stromů, zvláště na rybníčních hrázích. Kromě stromů již vyhlášených za památné, se na území CHKO vyskytuje řada jedinců nadstandardních dimenzí, jedinců zvláštních svým tvarem, věkem, estetickým působením či jiným způsobem zajímavých. I když některé z nich svými parametry odpovídají památným stromům, není účelné všechny vyhlášovat, ale k vyhlášení vybrat jen nejohroženější nebo jinak zvláště významné. Zachování významných stromů je možné dosáhnout dohodou s obcemi nebo vlastníky pozemků. Každoročně je z prostředků AOPK ČR po dohodě s vlastníky zajišťován kvalifikovaný bezpečnostně-zdravotní ořez až několika desítek jedinců významných stromů rostoucích jednotlivě i ve stromořadích.

Dlouhodobý cíl

- zachování významných stromů v krajině v dobrém zdravotním, bezpečnostním a estetickém stavu

Navrhovaná opatření

- vyhlásit duby v okolí zámku Jemčina (cca 20 ks) v k. ú. Hatín a Stráž nad Nežárkou jako památné stromy a zajistit péči o ně
- stav památných stromů průběžně monitorovat, v případě potřeby provést nutná opatření k jejich stabilizaci (zdravotní ořez, ošetření dutin, vazby, odstranění výmladků apod.)
- v případě úhynu památných stromů podporovat zachování jejich torz (neohrožujících životy a majetek) jako vhodného biotopu pro různé druhy (např. pro bezobratlé a houby)
- průběžně aktualizovat databázi významných stromů a stromořadí a zajistit sledování jejich stavu
- spolupracovat s vlastníky lesa (např. LČR) a u významných stromů v lese dohodnout jejich ponechání na dožití bez nutnosti vyhlášovat je za stromy památné, poskytovat odbornou pomoc při případných návrzích jejich ošetření
- u evidovaných významných stromů mimo les zpracovat v případě nutnosti návrh ošetření a zajistit jeho provedení vlastníkem nebo obcí nebo z příslušných dotačních titulů

Navrhované zásady

- zachovávat ve volné krajině i v obcích významné stromy (jedince abnormální svým věkem, rozměry nebo jinými atributy jako např. tvarem a estetickým působením) při dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví, životů a majetku, a provádět odborná ošetření pro udržení jejich dobrého zdravotního stavu

- v případě úhynu významných stromů zachovávat (přednostně mimo obce) jejich bezpečná torza jako možné hnízdiště ptáků či biotop dalších druhů (zejména bezobratlých)
- zajišťovat odborné ošetřování významných stromů, např. odbornými arboristickými firmami, složitější situace konzultovat s AOPK ČR

2.6. Rostlinná společenstva

Charakteristika problematiky

CHKO Třeboňsko je typické zvýšeným výskytem mokřadních a rašelinných biotopů, vázaných na říční nivu řek Lužnice a Nežárky a na ložiska rašeliny, protínající CHKO od severu k jihu podél prastarého tektonického zlomu. Území má poměrně vysokou lesnatost, ale dřevinná skladba současných lesních porostů se výrazně liší od porostů původních. Reliktní zbytky přirozených lesních společenstev se zachovaly jen na rašelinných půdách (rašelinné a blatkové bory), na písčítých terasách (acidofilní bory, borové doubravy a kyselé doubravy) a v pozměněné formě částečně i jako pozůstatek tvrdého luhu v nivě Lužnice.

Velké nelesní enklávy jsou intenzivně obhospodařované a rozsáhlé luční porosty jsou vesměs po přeorání druhotně založené, druhově velmi chudé, nekvětnaté a s výskytem ruderalních druhů.

Bohatě zastoupené hydrosérie zrašelinělých okrajů rybníků, litorálních porostů nízkých a vysokých ostřic a vlastního litorálu jsou na většině lokalit ohroženy intenzivním rybníčním hospodařením a zvýšeným eutrofním zatížením.

Dlouhodobý cíl

- udržení rašelinných a mokřadních společenstev ve stavu příznivém z hlediska ochrany přírody (s důrazem na ohrožená společenstva)
- zachování trvalých travních porostů
- zachování bezlesí na písčítých přesypech a na výhřevných mělkých a písčítých půdách a v jižních částech Třeboňska
- ekologicky stabilní lesní porosty (se zvýšeným podílem původních, zejména listnatých dřevin)
- litorální porosty nepoškozené intenzivním rybníčním hospodařením

Navrhovaná opatření

- zachovat příznivý vodní režim blatkových rašelinišť (např. hrazením melioračních příkopů, odstraňováním náletových dřevin)
- pečovat o ochranný cenné luční porosty (především sv. *Molinion*, *Deschampsion*, *Calthion*), aby byla zachována plná diverzita jejich společenstev i druhů (pravidelná seč, načasovaná podle typu společenstva a období květu významných druhů), nutno zohlednit výskyt významných druhů (viz kap. 2.7. a 2.8.)
- aktivně vytvářet v lesních písčítých a na okraji velkých DP vhodné lokality pro rozvoj společenstev vlhkých písků a suchých kostřavových trávníků s paličkovicem šedavým, potlačovat šíření dřevin
- na nejčinnějších plochách s výskytem ochranný cenných rostlinných společenstev v případě nežádoucí degradace nebo sukcese vegetace přistoupit ke speciálním opatřením (narušení půdního povrchu, odstraňování náletu apod.)
- zasazovat se o částečné letnění v periodě 1–3 let u rybníků s výskytem ohrožených společenstev obnažených den, zejména letněných plůdkových a výtažníkových rybníků, především s puchýřkou útlou (viz kap. 2.4.)
- chránit ochranný cenné lokality litorálních porostů před poškozováním vyhrnováním rybníků

- chránit skalní výchozy a chlumky s hájovou květenou před eutrofizací z okolních zemědělských pozemků a zavážením
- udržovat ochrannářsky cenné rašelinné a mokřadní lokality – odstraňovat náletové dřeviny, kosit, lokálně narušovat půdní povrch, vytvářet drobné tůně, za účelem podpory konkurenčně slabších druhů a společenstev
- podporovat vlastníky a hospodáře ve zvyšování přírodní hodnoty kulturních luk – tj. pokračovat v extenzivním způsobu hospodaření a umožnit vývoj vegetace směřující k druhově pestrým stabilizovaným společenstvům, např. pastvou nebo zavedením vhodných termínů seče, včetně úklidu a odvozu pokosené biomasy (viz kap. 3.2.)
- zajistit likvidaci invazních příp. expanzivních druhů na lokalitách ochrannářsky cenné vegetace – na nejcennějších plochách z dotačních prostředků ochrany přírody, na zemědělské půdě vhodným způsobem načasovat termíny prací umožněné dotačními tituly Agro-Envi (viz kap. 2.9.)

Navrhované zásady

- při lesním hospodaření udržet nebo obnovit přírodě blízkou druhovou skladbu dřevin
- při obnově lesa v MZCHÚ nevysazovat žádné stanovištně nepůvodní dřeviny (blíže viz plány péče o konkrétní MZCHÚ)
- stavy zvěře udržovat na úrovni nepoškozující rostlinná společenstva (viz též kap. 3.3.)
- luční porosty (např. ovsíkové louky, bezkolencové louky a pcháčové louky) pravidelně, za použití vhodné mechanizace kosit s úklidem a odvozem sklizené biomasy; přitom zohlednit výskyt významných druhů rostlin a živočichů, ale i výskyt invazních druhů (seč v nevhodném termínu může podpořit nežádoucí šíření invazních druhů)
- extenzivně přepásat vybrané travní porosty, plošně neodstraňovat nedopasky, jen v případě výskytu invazních a expanzivních druhů
- obnovovat po delší dobu neudržované nivní louky (odstranění nežádoucích dřevin, zavedení pravidelné seče/pastvy), zvyšovat přírodní hodnotu kulturních luk
- nemulčovat luční porosty
- při případném zatravňování mělkých písčitých půd využívat spontánní sukcesí a zamulčování z vhodných zdrojových luk, k případným výsevům nepoužívat mezidruhové křížence, používat pouze dlouhodobě užívané, na území CHKO původní taxony, nedoplňovat směsí dalšími druhy neznámého nebo polyploidního původu
- na lokalitách mokřadních a rašelinných společenstev zachovat vhodný vodní režim a zvyšovat pestrost biotopů tvorbou tůní pro makrofyta a obojživelníky

2.7. Významné druhy rostlin

Charakteristika problematiky

Třeboňsko je floristicky relativně bohaté, aktuálně se zde vyskytuje 83 zvláště chráněných druhů cévnatých rostlin, jak je uvádí § 14 odst. 1 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb. a příloha č. II této vyhlášky. Desítky dalších zjištěných druhů jsou uvedeny v červeném seznamu (tj. jsou různou měrou ohrožené). Ve zvýšené míře jsou zastoupeny především druhy mokřadních a rašelinných biotopů. Významné jsou populace zejména hlízovce Loeselova (*Liparis loeselii*), prasetníku lysého (*Hypochaeris glabra*), míčovky kulkonosné (*Pilularia globulifera*), zimozelenu okolíkatého (*Chimaphila umbellata*) a ostřice šlahounovité (*Carex chordorrhiza*). Praktická ochrana většiny druhů spočívá v zachování jejich stanovišť a je uskutečňována údržbou jejich biotopů a bezprostředního okolí.

Dlouhodobý cíl

- zachování diverzity významných rostlinných druhů (tj. zvláště chráněných a zařazených v červeném seznamu ČR) v životaschopných populacích

Navrhovaná opatření

- chránit luční, mokřadní, rašelinná i vodní společenstva s výskytem významných druhů před ničením nevhodnými zásahy (odvodňování, intenzivní pastva, změna využití pozemku, zásahy do toků či vodních ploch)
- inventarizovat vlhké louky v CHKO (viz kap. 2.13.) a zajistit kosení lokalit s výskytem chráněných druhů – např. prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), hořec hořepník (*Gentiana pneumonanthe*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), vstavač kukačka (*Orchis morio*), tolíje bahenní (*Parnassia palustris*), všivec bahenní (*Pedicularis palustris*), v. lesní (*P. sylvatica*), starček potoční (*Tephrosieris crista*), ostřice blešní (*Carex pulicaris*) (viz kap. 3.2.)
- ve spolupráci s BÚ AVČR v Třeboni pokračovat v projektu záchranných kultivací, v případě vypracování programu péče s následným vysazováním na vhodné lokality pro druhy: drobyšek nejmenší (*Centunculus minimus*), šáchor žlutavý (*Cyperus flavescens*), nehtovec přeslenitý (*Illecebrum verticillatum*), sítina strboukatá (*Juncus capitatus*), sítina rybníční (*Juncus tenageia*), puštička pouzdernatá (*Lindernia procumbens*), pobřežnice jednokvětá (*Littorella uniflora*), míčovka kulkonosná (*Pilularia globulifera*), protěž žlutobílá (*Pseudognaphalium luteo-album*), stozrník Inovitý (*Radiola linoides*), pryskyřník velký (*Ranunculus lingua*), zevar nejmenší (*Sparganium minimum*)
- sledovat lokality dalších významných druhů s cílem zabránit jejich možné likvidaci (např. zavážením, odvodněním nebo lesní těžbou) a nepřipustit jejich omezování a poškozování
- monitorovat a aktivně zvýhodňovat (odstraňování konkurenčních druhů) na stanovišti populaci zimozelenu okolíkatého (*Chimaphila umbellata*)
- vypracovat program péče o koniklec jarní (*Pulsatilla vernalis*) a realizovat ho (sběr vyzrálých semen z populace na lokalitě Pele a zpětná výsadba rozpěstovaných semenáčů na historicky uváděné lokality)
- u vzácných druhů – např. ostřice blešní (*Carex pulicaris*), ostřice šlahounovitá (*C. chordorrhiza*), rosnatka anglická (*Drosera anglica*), r. prostřední (*D. intermedia*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), bublinatka bleďožlutá (*Utricularia ochroleuca*), suchopýr štíhlý (*Eriophorum gracile*), hlízovec Loeselův (*Liparis loeselii*) – vázaných na rašelinné až slatinné biotopy v případě nutnosti udržovat lokality před zarůstáním dřevinami a zajistit pokud možno stabilizaci vodního režimu, případně vytvářet nové tůně
- sledovat a stanovištně zvýhodňovat populaci zběhovce jehlancovitého (*Ajuga pyramidalis*) u PR Rašeliníště Pele
- monitorovat populaci míčovky kulkonosné (*Pilularia globulifera*) na rybníce Vizír, chránit a případně udržovat lokalitu, management přizpůsobit požadavkům tohoto druhu
- zasazovat se o tradiční management plůdkových rybníků s jarním vypouštěním a postupným naháněním, za účelem podpoření chráněných druhů obnažených den rybníků – puštička pouzdernatá (*Lindernia procumbens*), puchýřka útlá (*Coleanthus subtilis*), kuřinka ostnosemenná (*Spergularia echinosperma*) (viz též kap. 3.4.)
- pečovat o lokality chráněných druhů hub údržbou jejich biotopů (mokřadní stanoviště, na hrázích zachovat porosty dubů)
- podporovat a chránit biotopy významných druhů mechorostů likvidací náletových dřevin, případně kosením a odstraňováním pokosené biomasy mimo lokalitu výskytu
- podporovat ponechávání části odumřelé dřevní hmoty (stojící i ležící) v lesních porostech v I. a II. zóně a ve všech MZCHÚ (viz též kap. 3.1.) při dodržení pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví a životů a ochrany majetku
- zajistit likvidaci invazních a expanzivních druhů na lokalitách významných taxonů (viz kap. 2.9.)
- v odůvodněných případech (především při potřebě úpravy stávajícího managementu z důvodu zachování populace ZCHD) informovat vlastníky a nájemce pozemků o výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a opatřeních na jejich ochranu (např. kosení po odkvětu a vysemenění předmětného druhu), příp. je na ochraně druhů přímo zainteresovat

Navrhované zásady

- při hospodaření minimalizovat poškozování významných druhů rostlin, na konkrétních lokalitách konzultovat vhodnost hospodaření s AOPK

2.8. Významné druhy živočichů

Charakteristika problematiky

CHKO Třeboňsko patří mezi faunisticky nejvýznamnější území celé České republiky. Vztaženo na poměrně malou plochu 700 km² se zde vyskytuje velké množství druhů živočichů, z druhů zvláště chráněných dle vyhlášky 395/1992 Sb. se tu můžeme setkat se 184 druhy. Řada z nich zde má navíc jedny z nejbohatších populací v rámci rozšíření v České republice (např. bělopásek tavolníkový, páchník hnědý, piskoř pruhovaný nebo vydra říční). Toto bohatství je dáno především obrovskou diverzitou biotopů, od různých typů mokřadů na jedné straně až k extrémně suchým a písčítým lokalitám na straně druhé. Řada významných druhů živočichů je vázána na nejvýznamnější fenomén oblasti – rybníky – a konečně některé druhy se zde vyskytují i v závislosti na rozsáhlých, i když většinou kulturních, lesních komplexech. Tyto podmínky vytvářejí základní předpoklad pro dlouhodobé udržení druhové rozmanitosti, což platí jak pro bezobratlé živočichy, tak i pro obratlovce.

Ochrana druhů, v drtivé většině bezobratlých, ale z velké části i obratlovců, je dána především ochranou biotopů. Z toho vyplývá strategie ochrany druhů v prostoru CHKO Třeboňsko. Většina níže uvedených plánovaných opatření se tedy netýká pouze jednoho určitého druhu, ale vždy určitých společenstev.

Dlouhodobý cíl

- zachování současné rozmanitosti biotopů jako základního předpokladu druhové diverzity živočichů
- stabilizované a rozvíjející se populace významných druhů volně žijících živočichů (tj. zvláště chráněných a uvedených v červených seznamech, včetně druhů soustavy Natura 2000)

Navrhovaná opatření

Obecná

- zajistit provedení inventarizačních průzkumů nedostatečně zmapovaných druhů (více viz kap. 2.13.)
- průběžně informovat vlastníky a nájemce pozemků o výskytu zvláště chráněných druhů živočichů a opatřeních na jejich ochranu
- při posuzování strategických a rozvojových plánů předcházet fragmentaci krajiny, snižování její migrační průchodnosti a narušování migračních koridorů, dbát o snižování existujících negativ fragmentace krajiny (viz kap. 3.6.)
- poskytovat obcím data o výskytu vybraných zvláště chráněných druhů a migračních tras jako ÚAP v zájmu předcházení nežádoucím kolizím mezi záměry navrženými k realizaci v rámci ÚPD a podmínkami pro zachování těchto druhů (viz kap. 3.6.)
- pokračovat a rozvíjet spolupráci s obcemi, vlastníky a nájemci pozemků v ochraně přírody (zejména v osvětlování principů ochrany přírody), vyvíjet osvětovou činnost (což má kladný dopad především na synantropně žijící zvláště chráněné druhy), viz kap. 2.14.
- v případě nových okolností a zjištění nových poznatků o nárocích zvláště chráněných druhů zajistit potřebná opatření k jejich ochraně a podpoře
- pro druhy, které jsou předmětem ochrany EVL a PO provádět případná další opatření uvedená v kap. 2.4.

Bezobratlí

- pro zachování populací saproxylického a xylofágního hmyzu (tesařici, krasci, páchník hnědý aj.) dohodou s vlastníky a správci lesů podporovat udržení prostorově, věkově a druhově diferencovaných lesních porostů, preferovat přirozenou druhovou skladbu a obnovu autochtonních dřevin, ponechávat v porostech, zejména listnatých, dostatek odumírajícího a mrtvého, ležícího i stojícího dřeva včetně pařezů (při dodržení pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví a životů a ochrany majetku), prosvětlovat porosty a ponechávat osluněné porostní stěny v lokalitách výskytu druhů vázaných na osluněné dřevo (krasec dubový, tesařík obrovský aj.), zachovat stromy s dutinami potřebnými pro vývoj např. páchníka hnědého, zdobenců a kovaříka rezavého (viz kap. 3.1)
- pečovat o solitérní stromy, aleje, hrázové porosty, skupiny stromů tak, aby byla maximálně prodloužena jejich životnost, po dohodě s hospodařícími subjekty a vlastníky zajistit kontinuitu biotopu saproxylického a xylofágního hmyzu postupnou obnovou (dosadbou a náhradní výsadbou)
- podporovat přirozené rekultivace lomů a pískoven (území nezalesňovat a ponechat přirozené sukcesie), v případě výskytu významných druhů vázaných na raná sukcesní stadia bezlesí (někteří blanokřídlí, svižníci) udržovat bezlesí odstraňováním náletu
- osvětou veřejnosti předcházet vysazování nepůvodních ryb v tekoucích i stojatých vodách především v zatopených pískovnách a lomech (viz kap. 2.9.)
- eliminovat nálet dřevin a provádět prořezávky na neobhospodařovaných plochách s výskytem významných druhů vázaných na bezlesí či rozvolněnou krajinu a lokalitách s přírodovědným potenciálem jako jsou např. louky, písečné přesypy, sady, meze; snažit se o udržování ochranně cenného bezlesí při územním plánování a v lesních hospodářských plánech (po dohodě s vlastníkem a hospodařícím subjektem) k zachování pestré mozaiky nelesních stanovišť (viz kap. 3.1.)
- pečovat o louky představující biotop významných druhů hmyzu (brouci, motýli aj. bezobratlí) pravidelnou sečí a odstraňováním nadměrného náletu, chránit je před nevhodnými zásahy (odvodnění, hnojení, chemizace, zalesnění, intenzivní sečení a intenzivní pastva), seč provádět mozaikovitě a s ohledem na zájmy ostatních ZCHD (ptáci, rostliny aj.) viz kap. 3.2.
- zajistit na lokalitách s výskytem modráška bahenního a modráška očkovaného vhodný způsob a časový harmonogram hospodaření, podporovat populace jejich hostitelského druhu (kravec toten, mravenci r. *Myrmica*) mozaikovým kosením šetrným k hnízdům travních mravenců (viz kap. 3.2.)
- chránit porosty v blízkosti vodních toků a ploch, jako biotop významných druhů hmyzu (batolci, bělopásci aj.) před nadměrným kácením
- udržovat mozaikovitou strukturu (tůňky, obnažená plocha rašeliny, keříčkovitá i stromová vegetace) a rozvolněný zápoj (po dohodě s vlastníkem a správcem lesa) na rašeliníštích na podporu druhů vázaných na tento biotop (pavouci, vážky, motýli, brouci aj.), chránit je před odvodněním a chemizací (viz kap. 3.1.)
- chránit tekoucí i stojaté vody a na ně vázané vodní a pobřežní biotopy před nevhodnými úpravami (regulace toku, bagrování náplavů, snižování průtoků, přerybnění, znečištění odpadními vodami, odstraňování litorálních porostů aj.), které představují nebezpečí pro trvalý výskyt mnoha významných druhů bezobratlých (vodní brouci, vážky, velevrubi) viz též kap. 3.4 a 3.5.
- na rybnících s výskytem vážky jasnoskvrnné a potápníka dvojčarého podporovat extenzivní hospodaření (bez hnojení a příkrmování), zachovat ponořenou vegetaci, udržovat stálou výši vodní hladiny v době jejich rozmnožování (viz kap. 3.4.)
- iniciovat a podporovat činnosti související s ochranou raka říčního, především podporovat úpravy na tocích vedoucí k rozšíření vhodného biotopu (např. vytváření nových úkrytů), zamezit negativním zásahům do jejich biotopů, podporovat tlumení populace norka amerického (viz kap. 3.3.), provádět osvětlu ohledně ohrožení raka říčního nákazou „račího moru“ a ve spolupráci s ČRS a dalšími subjekty aktivními v oblasti rybářství

a rybníkářství v CHKO prosazovat opatření vedoucí k zamezení šíření onemocnění včetně přenašečů (nepůvodních druhů raků), viz kap. 3.4.

- zajistit ochranu periodicky vysychajících tůní v okolí rybníků a řek s výskytem žabronožky sněžní

Mihule a ryby

- chránit populace místních druhů ryb a mihule potoční, a jejich biotopy před ničením – zejména před nevhodnými úpravami vodních toků i stojatých vod, vytvářením migračních překážek, odstraňováním náplavů, znečišťováním vody, budováním MVE na tocích s nevhodnými parametry, nedodržováním minimálních zůstatkových průtoků (viz kap. 3.5.)
- prosazovat a podporovat revitalizaci vodních toků (viz kap. 3.5.), včetně podpory zprůchodňování toků pro vodní faunu (viz kap. 3.4.)
- pokračovat ve výstavbě lagun a obnově zaniklých slepých ramen v inundačním území řek, které jsou stanovištěm ochranněsky cenných společenstev a významných druhů – např. piskoře pruhovaného
- ve spolupráci s MO ČRS a dalšími uživateli rybářských revírů redukovat invazní druhy ryb (např. karas stříbřitý, střevlička východní, sumeček americký) v případě jejich výskytu na rybnících a rybářských revírech (viz kap. 2.9. a 3.4.)
- po dohodě se správci toků a ČRS podporovat rybí faunu ponecháním mrtvého dřeva v toku a dalšími opatřeními, zatraktivňujícími stávající vodní biotopy

Obojživelníci a plazi

- zajistit péči o známé biotopy výskytu a rozmnožování (např. revitalizace drobných pískoven a zemníků, prosvětlování břehových porostů, odlov nežádoucích druhů ryb)
- na vhodných místech iniciovat a podporovat vytváření nebo obnovu mokřadů, tůní a malých vodních nádrží bez rybí obsádky a podobných vodních ploch za účelem podpory rozmnožování obojživelníků, případně dalších živočichů vázaných na vodní prostředí; stanovovat nebo upravovat parametry těchto vodních ploch tak, aby splňovaly biologické nároky cílových druhů (např. pozvolný spád břehových partií, možnost rozvoje litorální vegetace, vhodné oslunění nebo zastínění atd.), viz kap. 3.5.
- v nádržích s výskytem ZCHD obojživelníků a u biotopů vytvořených záměrně pro rozmnožování obojživelníků (zejména těch vybudovaných za podpory prostředků OPK), a to jak stávajících, tak budoucích, kontrolovat jejich stav, případně iniciovat nebo zajistit nápravu nedostatků (např. odstranění přílišného nárůstu vegetace, prohloubení při zanesení, odlovení nežádoucích ryb apod.)
- monitorovat místa střetů obojživelníků s dopravou a ve spolupráci s provozovateli nebo správci komunikací provádět opatření k jejich nápravě (např. dočasné bariéry a transfery, z dlouhodobého hlediska podporovat tvorbu propustků a naváděcích bariér), sledovat účinnosti již provedených opatření viz kap. 2.13
- vhodnou formou informovat veřejnost (především rybářskou) o významu a ohrožení populací obojživelníků a o negativních dopadech vysazování ryb do tůní, určených pro obojživelníky, přesvědčovat vlastníky MVN k založení extenzivních chovů ryb, doporučovat jim pro obojživelníky méně konfliktní rybí obsádky (viz kap. 3.4.)
- chránit stávající biotopy vhodné pro výskyt plazů (zídky, kamenné snosy, rozpadlé zdivo v zaniklých vsích, skalní výchozy apod.) před ničením, podporovat lokální zásahy pro zlepšení jejich stavu (prořezání náletů k zajištění oslunění, tvorba zimních úkrytů apod.)

Ptáci

- po dohodě s vlastníky a hospodařícími subjekty ponechávat část odumírajícího a mrtvého dřeva v lese nastojato (nezbytné např. pro výskyt šplhaviců, sýce rousného a kulíška nejmenšího); při dodržení pravidel bezpečnosti, ochrany zdraví, životů a ochrany majetku, viz kap. 3.1.

- podporovat přirozené zmlazení i vysazování stanovištně původních druhů listnatých dřevin, prostorovou i věkovou rozrůzněnost lesa a využívání maloplošných obnovních prvků viz kap. 3.1.
- zajistit ochranu starých porostů a doupných stromů v lese i stromů s dutinami mimo les na podporu ptáků hnízdících v dutinách (podpora populace holuba doupňáka, žluny šedé, lejska malého aj.); po dohodě s vlastníky a hospodařícími subjekty, při dodržení pravidel bezpečnosti, ochrany zdraví, životů a ochrany majetku, viz kap. 3.1.
- ve spolupráci s lesními správci zajišťovat ochranu hnízd některých ptáků hnízdících v lesích, kteří jsou citliví na vyrušení v době hnízdění nebo ohrožení hospodařením např. lesní těžbou (orel mořský, čáp černý, včelojed lesní, sovy a další); informovat o jejich přítomnosti a podmínkách ochrany lesní správce, vymezovat po dobu jejich hnízdění tzv. klidové zóny (posun lesních prací mimo období 1.2. – 30.6.), viz kap. 3.1.
- na obtížně zalesnitelných pozemcích (podmáčená místa, drobné pískovny, vřesoviště, průseky) s výskytem lelka a skřivana lesního preferovat udržení bezlesí a iniciovat vynětí těchto pozemků z plánů zalesnění viz kap. 3.1., na vhodných nelesních lokalitách (zejména těžebny šterkopisku a rašeliny, příp. pastviny a lada) zajistit blokování sukcese, usilovat o snížení používání insekticidů v lesích
- ve spolupráci s vlastníky a uživateli zemědělských pozemků zajišťovat ochranu některých ptáků hnízdících na obhospodařovaných loukách a pastvinách (např. chřástal polní, bekasina otavní); informovat vlastníky a uživatele těchto pozemků o aktuálním hnízdění, iniciovat a podporovat provádění vhodného managementu (např. první seč provádět až po 15. 8., kosení od středu, případně oplocování hnízd na pastvinách aj.), viz též kap. 3.2.
- zajistit ochranu lučních prameništ, drobných zazeměných rybníčků a mokřadů, které jsou potravním a hnízdním biotopem bekasiny otavní a dalších druhů ptáků před melioracemi a degradací (např. zástavbou, zalesněním)
- chránit, udržovat a zakládat rozptýlenou zeleň v krajině – solitérní stromy, aleje, pásy křovin, remízky, břehové porosty apod.
- podporovat vznik a údržbu sadů, parků a alejí na hrázích rybníků jako biotopu druhů vázaných na staré stromy s dutinami (např. strakapouda prostředního a krutihlava obecného), zajistit jejich postupnou obnovu
- kromě zastavěných území nepodporovat používání rodenticidů s ohledem na případné ohrožení sov a dravců
- monitorovat hnízda motáka lužního, vodouše rudonohého a dalších bahňáků hnízdících v polní krajině, zajistit jejich úspěšné vyhnízdění dohodou s hospodařícím subjektem o posunu seče nebo vyplocením hnízda, aby při sklizni nedošlo k jeho poškození, viz kap. 3.2.
- provádět osvětu veřejnosti u druhů, které jsou svým způsobem života vázány na lidská sídla např. rorýs obecný, vlaštovka obecná, jirůčka obecná, sova pálená, v případě nedostatku hnízdních možností podporovat vytváření umělých hnízdních možností pro ZCHD a další významné druhy ptáků (např. čáp bílý, orl mořský, hohol severní, sýc rousný, dudek chocholatý a sova pálená) vytvořením nových hnízdních budek, podložek a hnízd, na tradičních hnízdištích zajistit údržbu hnízdních možností pravidelně
- zajistit ochranu kolonií břehule říční zejména regulací těžby v bezprostřední blízkosti hnízdních kolonií v době hnízdění, obnovou a budováním stěn pro hnízdění
- chránit přirozený či přírodě blízký charakter toků, dohodou se správci povodí zachovávat břehové nátrže toků jako významná hnízdiště ledňáčka říčního
- osvětou veřejnosti a především místních mysliveckých sdružení a rybářů informovat o významu predátorů (dravci, sovy, volavky) a potřebě jejich ochrany (viz kap. 2.14.), monitorovat hnízda těchto konfliktních druhů viz kap. 2.13 a zajistit jejich ochranu před ničením či vybíráním mláďat z hnízd
- nadále zajišťovat ochranu významných druhů ptáků (brodiví, vrubozobí aj.) ochranou jejich hnízd, hnízdních kolonií, shromaždišť apod.

- na vybraných rybnících (zejm. v MZCHÚ) řízenou péčí udržovat (např. bránit rozplavení, odstraňovat nálet) příp. budovat nové hnízdní ostrůvky pro rybáky, racky a kvakoše noční
- podporovat extenzivní hospodaření na rybních, přednostně v MZCHÚ (nižší obsádky vhodného druhového složení, omezení hnojení a příkrmování) viz kap. 3.4., zachovávat litorální porosty, udržovat stálou hladinu v době hnízdění ptactva, redukovat příbřežní porosty dřevin, v případě částečného letnění rybníků monitorovat, zda na obnaženém dně nehnízdí ZCHD (např. pisík obecný), a zajistit jejich úspěšné vyhnízdění udržením stávající vodní hladiny (v dohodě s vlastníky a nájemci rybníků nebo vhodnými administrativními nástroji)
- řešit negativní vliv vysazovaných kachen divokých z farmových chovů na rybníční ekosystémy stanovením maximálního počtu vysazených jedinců v lokalitě nebo v opodstatněných případech vyloučením vysazování kachen (viz kap. 3.3.).

Savci

- iniciovat a podporovat opatření zajišťující volný a bezpečný pohyb savců s rozsáhlejšími domovskými okrsky nebo migrujících na větší vzdálenosti (los evropský, rys ostrovid, vydra říční aj.), monitorovat místa jejich střetu s dopravou (viz kap. 2.13.); zajistit ochranu, tvorbu a propojování migračních koridorů v krajině, zejména v rámci územního plánování, v případě nové výstavby a rekonstrukcí prosazovat odstraňování migračních překážek pro vydra říční, vylepšování parametrů mostních objektů, propustků (viz kap. 3.6. a 3.7.)
- provádět osvětlu ohledně synantropních druhů netopýrů, informovat o podmínkách jejich ochrany, doporučovaných postupech a opatřeních v případě rekonstrukce objektu s jejich výskytem apod.
- monitorovat a zabezpečovat letní kolonie netopýrů před nevhodnými zásahy (např. rekonstrukce půdních prostor, vedoucí ke změně mikroklimatu) viz kap. 2.13., podporovat ponechávání doupných stromů v lesích za dodržení pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví, životů a majetku (viz kap. 3.1.)
- osvětou veřejnosti a především místních mysliveckých sdružení a rybářů informovat o významu predátorů (vydra, rys) a potřebě jejich ochrany, viz kap. 2.14.

Navrhované zásady

- v rámci územního plánování využívat dostupné ÚAP a záměry situovat mimo lokality s výskytem ZCHD či migračně významná místa a koridory (viz kap. 3.6.)
- zlepšovat prostorovou, druhovou a věkovou strukturu lesních porostů, podporovat přirozenou obnovu a vysazovat stanovištně původní druhy, ponechávat doupné stromy, osluněné stromy a porostní stěny a další vhodné stromy do stádia rozpadu jako biotop xylofágního, saproxylického hmyzu a ptactva (při dodržení pravidel bezpečnosti, ochrany zdraví a majetku), ponechávat mrtvé dřevo v lese (ležící i stojící) viz kap. 3.1., zachovat luční enklávy v lesích jako tokaniště sluky lesní
- dřevo po těžbě odvážet z porostů v co nejkratší době, aby do něj nestačil naklást vajíčka xylofágní hmyz (viz kap. 3.1.)
- v borových lesích s výskytem lelka a skřivana lesního podporovat tvorbu pasek a prosvětlování lesů, rašelinné lesy a lesy na chudých stanovištích ponechat prosvětlené přirozeně (viz kap. 3.1.)
- v zemědělské krajině ponechávat úhory a plošky neudržovaných trávobylinných porostů, zakládat biopásky pro podporu populace koroptve polní aj.; nerozorávat na zimu strniště jako významné loviště dravců; mimo zastavěná území nepoužívat rodenticidy s ohledem na případné ohrožení sov a dravců viz kap. 3.2.
- při údržbě luk ponechávat neposečené pásy, sekat od středu louky k okrajům, zachovat vodní režim, odstraňovat nálet, nehnojit a nemulčovat viz kap. 3.2.
- zachovat pískovny, zemníky a obdobná antropogenně vzniklá stanoviště jako biotop zvláště chráněných druhů (např. brouků, obojživelníků, plazů), neprovádět zde umělé rekultivace

- udržovat a zakládat rozptýlenou zeleň v krajině – solitérní stromy, aleje, pásy křovin, remízky, břehové porosty, obdobně zakládat a pečovat o sady a parky v obcích, při jejich údržbě či obnově preferovat postupnou redukci a obnovu viz kap. 3.2.
- eliminovat riziko otrav biocidy při hospodaření (lesnictví, zemědělství, vodní hospodářství) nebo jiných činnostech v krajině, omezit používání biocidů jen na nezbytné minimum
- zásahy týkající se vodních toků a ploch (např. opravy hrází, odbahňování, manipulace s vodní hladinou apod.) provádět šetrně a realizovat je mimo období rozmnožování ptáků, obojživelníků, piskoře pruhovaného, velevrubů a škeble rybníčné, pokud se v dotčených lokalitách vyskytují; v případě potřeby na základě rozhodnutí OOP provádět další potřebná opatření (např. záchranné transfery) viz kap. 3.4.
- při zarybňování vodních toků upřednostňovat původní druhy ryb (např. pstruha potočního před pstruhem duhovým) viz kap. 2.9.
- na malých vodních nádržích, převážně lesních rybnících, upřednostňovat extenzivní způsoby hospodaření či alespoň polointenzivní chov viz kap. 3.4., na rybnících zachovávat litorální porosty a nemanipulovat s výškou hladiny v období rozmnožování ptáků
- pečlivě třídit obsádku a bránit šíření invazních druhů ryb (střevlička východní, karas stříbřitý, sumeček americký) např. eliminací při výlovu, instalací česlí, aby se tyto druhy nedostaly do toku, viz kap. 2.9.
- eliminovat populace invazních druhů, např. norka amerického, psíka mývalovitého a toulavých koček, redukovat stavy prasete divokého jako závažného predátora hnízd na zemi hnízdících druhů (viz kap. 3.3.)

2.9. Invazní a expanzivní druhy

Charakteristika problematiky

Invazní druhy představují v dané oblasti geograficky nepůvodní taxony, které dokáží díky své vysoké konkurenční schopnosti rychle osídlit nová stanoviště, často na úkor původních druhů. Naopak **expanzivní druhy** jsou naše domácí druhy ovšem s podobnými schopnostmi šíření.

Invazní druhy rostlin často mají sklony vytvářet rozsáhlé zapojené porosty a negativně tak ovlivňují původní vegetaci. Mezi problematické druhy, vysazované v minulosti, patří na Třeboňsku dub červený (*Quercus rubra*), trnovník akát (*Robinia pseudacacia*) a kultivar topolu kanadského (*Populus x canadensis*).

Nivy řek čelí po povodních v letech 2002 a 2006 intenzivní invazi netýkavky žláznaté (*Impatiens glandulifera*), v lesních porostech přiléhajících k nivě se masově šíří netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*), v zaplavovaném okolí třapatka dřípata (*Rudbeckia laciniata*).

Do volné krajiny se šíří křídlatky (*Reynoutria japonica*, *R. sachalinensis*) a v blízkosti sídelních útvarů topinambur (*Helianthus tuberosus*), třapatka dřípata (*Rudbeckia laciniata*), a často i celíky (*Solidago canadensis*, *S. gigantea*). V souvislosti s historickými návázkami zeminy z jiných regionů vznikla na Třeboňsku aktuálně tři malá ohniska výskytu bolševníku velkolepého (*Heracleum mantegazzianum*). Zejména v jižní části CHKO se rychle šíří starčkovec jestřábníkolistý (*Erechtites hieraciifolius*).

Nepříznivý vliv na ochranný cenná rostlinná společenstva mohou mít také expanzivně se šířící druhy, hlavně třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*).

Z **invazních druhů živočichů** se na území CHKO Třeboňsko vyskytuje řada druhů, které mohou být potenciálně rizikové, např. škeble asijská (*Sinanodonta woodiana*) nebo bochnatka americká (*Pectinatella magnifica*), v současné době však nepředstavují (dle dosavadních znalostí) pro místní ekosystémy zásadní problém. Tyto druhy je třeba především monitorovat a sledovat případné negativní dopady jejich šíření.

Z druhů, u kterých již byl na území CHKO Třeboňsko zaznamenán zjevný negativní vliv na původní organismy, patří v současné době mezi nejproblematictější nepůvodní druhy ryb: karas stříbřitý (*Carassius gibelio*), střevlička východní (*Pseudorasbora parva*) a sumeček –

s. americký (*Ameiurus nebulosus*) a s. černý (*Ameiurus melas*). Z invazních druhů savců je problematický zejména norek americký, který negativně ovlivňuje populace mokřadních druhů obratlovců včetně vodních ptáků. Z bezobratlých je významným konkurentem našich druhů plzáků plzák španělský (*Arion lusitanicus*), vhodná metoda na jeho plošnou eliminaci však bohužel zatím chybí. Stejně tak chybí možnost regulace u raka pruhovaného (*Orconectes limosus*), který se v posledních letech rozšířil prakticky po celém území Třebońska a nahradil raka říčního.

Za expanzivní druh je v současnosti možno označit prase divoké (*Sus scrofa*), které působí rozsáhlé škody narušováním půdního povrchu včetně vyrývání chráněných rostlin a predací na zemi hnízdících druhů ptáků.

Dlouhodobý cíl

- ochránářsky cenné lokality bez výskytu invazních druhů a jejich ohnisek v okolí
- volná krajina s významným omezením výskytu invazních druhů
- ochránářsky cenné lokality s potlačeným výskytem expanzivních druhů

Navrhovaná opatření

- provádět průběžný monitoring populací všech invazních a expanzivních druhů rostlin a živočichů (nejen druhů v současnosti problematických, viz též kap. 2.13.) a v případě potřeby podniknout patřičné kroky k jejich potlačení podle standardů AOPK
- informovat vlastníky a nájemce pozemků o výskytu invazních a geograficky nepůvodních druhů a opatřeních prováděných na jejich likvidaci
- ve spolupráci s obcemi, krajským úřadem, vlastníky a správci pozemků (např. Povodí Vltavy, s. p. a LČR, s. p.) potlačovat invazní druhy živočichů na lokalitách jejich výskytu; diferencovaně podle stupně ochrany území a nebezpečí šíření
- provádět průběžné hodnocení efektivity nápravných opatření (viz též kap. 2.13.)
- důsledně chránit lokality s aktuálním výskytem raka říčního před zavlečením nepůvodních druhů raků, zejména raka pruhovaného
- ve spolupráci se subjekty vykonávajícími právo rybářství minimalizovat rizika vysazování/zavlékání nepůvodních, invazních druhů ryb a raků, působit na rybářské subjekty ve smyslu omezení šíření střevočerva východní, karase stříbřitého, sumečka amerického a sumečka černého (důslednou likvidací při výlovu, zamezením šíření strouhami při vypouštění rybníků např. česly, důslednou selekcí při vysazování násad, letněním vodních ploch aj.), viz též kap. 3.4.
- na vodních plochách s výskytem invazních druhů ryb a bez možnosti vypuštění, zajistit jejich odlov na volné vodě
- ve spolupráci s osobami oprávněnými pro výkon práva myslivosti podporovat odchyt/odstřel norka amerického případně dalších nepůvodních druhů u kterých hrozí v případě přemnožení negativní vliv na původní druhy a společenstva (např. psík mývalovitý, jelen sika), zejména v místech soustředěného výskytu (viz též kap. 3.3.)
- ve spolupráci s místními mysliveckými sdruženími činit opatření ke snížení populačních početností divokých prasat na území CHKO (viz též kap. 3.3.)
- provádět osvětovou činnost (přednášky, propagační materiály, tiskové zprávy) v otázkách negativních vlivů vysazování a šíření nepůvodních druhů (zejména nepůvodních rostlin, raků, ryb a šelem) člověkem a možnostech jejich prevence nebo potlačení
- odstranit akáty, dub červený a kultivary kanadských topolů z MZCHÚ a snižovat jejich zastoupení v I. a II. zóně CHKO
- omezit výskyt i šíření třtiny křovištní na ochránářsky cenných lokalitách psamofilní vegetace (vyhrabávání oddenků a seč)
- likvidovat a zabránit šíření dalších invazních i expanzivních druhů rostlin např. (rákos obecný (*Phragmites australis*), netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*), třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*) na ochránářsky cenných lokalitách

- pravidelně likvidovat aktuálně malá a sporadická ohniska výskytu bolševníku velkolepého (*Heracleum mantegazzianum*) na všech lokalitách, možná je kombinace postřiku herbicidem a kosení; bolševníku je třeba zabránit v květu

Navrhované zásady

- předcházet neúmyslnému zavlékání nepůvodních či invazních druhů při obhospodařování pozemků, nerozšiřovat úmyslně expanzivní druhy
- cíleně potlačovat výskyt invazních druhů v sídlech i při hospodaření v krajině s možností využití dotačních programů
- při vysazování do řek a rybníků upřednostňovat původní druhy ryb
- důsledně třídit násady s ohledem na možnou přítomnost invazních druhů – střevlička východní, karas stříbřitý, sumeček americký, sumeček černý; v případě jejich výskytu na rybníce zajistit jejich likvidaci při výlovu a bránit jejich šíření do toků např. instalací česlí, letněním rybníků aj.
- vhodnými opatřeními bránit šíření račího moru (např. dodržování hygienicko-veterinárních zásad při monitoringu, výzkumu a rybaření, dočasné bariéry, záchranný transfer aj.)
- odstřelem a odchytom eliminovat populace nepůvodních druhů šelem (zejm. norek americký)
- eliminovat důsledně vysoké stavy prasete divokého v rámci mysliveckého hospodaření
- informovat orgán ochrany přírody o zvýšeném nebo opakovaném výskytu invazních či expanzivních druhů rostlin či živočichů na konkrétních lokalitách

2.10. Neživá příroda

Charakteristika problematiky

V CHKO Třeboňsko jsou geologickým podkladem především nezpevněné sedimenty, pouze ve východní části území vystupují metamorfity a granitoidy moldanubika. CHKO je tak ve srovnání s jinými oblastmi poměrně chudá na dramatický georeliéf a atraktivní jevy neživé přírody. Najdeme zde však horniny a doklady vývoje v různých geologických obdobích a řadu zvláštností geologické a geomorfologické povahy. Ty jsou i předmětem ochrany CHKO jako součást její krajiny a také v některých MZCHÚ (písečné přesypy, rašeliniště a slatiniště, jevy v korytě a nivě Lužnice a Dračice, jevy ve vytěžených pískovnách, skalní výchozy). V CHKO je Českou geologickou službou evidováno 26 významných geologických lokalit, z toho 17 v MZCHÚ (lokality.geology.cz). K jejich ochraně jsou přiměřeně používány všechny nástroje ochrany přírody. V rámci práce s veřejností (naučné stezky, informační materiály) jsou tyto jevy popularizovány. Občasné poškozování geologických jevů (skalní výchozy) nepředstavuje zásadní problém CHKO. Trvalým i dočasným geologickým a geomorfologickým jevům v pískovnách je věnována pozornost při povolování těžby a schvalování plánů sanace a rekultivace.

Dlouhodobý cíl

- zachování všech významných geologických lokalit a cenných jevů neživé přírody

Navrhovaná opatření

- udržovat MZCHÚ s eolickými písky (ochrana před zarůstáním, udržování bezlesí a volných ploch čistého písku)
- podporovat rašelinotvorné procesy v MZCHÚ s rašeliništi (udržení, příp. úpravou vodního režimu)
- chránit přírodní procesy v pořičních MZCHÚ (dynamika řeky, geomorfologie říční nivy, profily břehových nátrží apod.) před lidskými zásahy
- vést základní evidenci nejvýznamnějších lokalit (viz též kap. 2.13.) a zajistit jejich ochranu před poškozováním, spolupracovat s LČR s. p. a Policií ČR při ochraně skalních výchozů (viz kap. 3.10. v Rozborech)
- chránit staré pískovny a lomy před nevhodnými rekultivacemi či zavážením

- zajistit dočasnou nebo trvalou ochranu zajímavých jevů neživé přírody (viz příloha č. 2 Zásady pro přírodě blízkou rekultivaci těžeben nerostných surovin a rašeliny v CHKO Třeboňsko)
- zajistit ochranu lokality bývalého jezera Švarcenberk u obce Ponědrážka s cílem zamezit nežádoucím změnám sedimentů příbřežní zóny bývalého jezera (obsahujícím unikátní paleoekologický záznam historie krajiny a osídlení na Třeboňsku v posledních 15 000 letech)
- zajistit základní ochranu dalších geologicky významných lokalit a paleoekologických lokalit, které mohou být v době platnosti plánu péče nově evidovány či objeveny v rámci probíhajících výzkumů
- spolupracovat Českou geologickou službou, s vysokými školami, vědeckými pracovišti a odborníky na dokumentaci neživé přírody (viz též kap. 2.13.)
- poskytovat informace o jevech neživé přírody pro veřejnost a popularizovat jejich ochranu (viz též kap. 2.14.)

Navrhované zásady

- rozvojové a jiné aktivity provádět tak, aby nebyly poškozeny významné geologické lokality a další jevy neživé přírody tvořící součást předmětu ochrany CHKO

2.11. Územní systém ekologické stability

Charakteristika problematiky

Kostru ekologické stability krajiny a procentuální výskyt ploch přírodních biotopů na celkové rozloze obce je možno v CHKO hodnotit jako příznivé (KES = 2,9). Severní část CHKO je hodnocena v důsledku intenzivního zemědělství v minulosti jako méně stabilní. Drtivá většina skladebných částí ÚSES je zde funkčních, navržených prvků je velmi málo (cca 5% všech cca 20 BC a 30 BK místní úrovně). Aktuální vymezení ÚSES je tvořeno 4 NRBC, 4 NRBK, 21 RBC, 29 RBK a větším množstvím skladebných částí lokální úrovně. Zakládání nových skladebných částí je komplikováno vlastnickými vztahy, základním předpokladem je zakotvení ÚSES v komplexních pozemkových úpravách (KPÚ) jako součást tzv. plánu společných zařízení. Tento proces probíhá relativně pomalu, v současnosti jsou KPÚ hotové či probíhají na 1/5 území CHKO.

ÚSES je na celém území CHKO vymezen v podobě jednoho spojitého „generálního plánu ÚSES CHKO Třeboňsko“, dílčí plány ÚSES jsou průběžně aktualizovány, upřesňovány v „generálním plánu“ a schvalovány jako součást územních plánů obcí. To se týká přibližně 90 % území, výjimkou jsou dvě obce dočasně bez územního plánu. Nadregionální a regionální úroveň ÚSES je obsažena v aktuální podobě v ZÚR Jihočeského kraje. Vrstva BC a BK regionální a lokální úrovně je poskytována úřadům územního plánování jako jev č. 21 v rámci územně analytických podkladů (ÚAP). Na místě je provedení kritické revize vrstvy ÚSES v CHKO s dílčími úpravami a doplněním popisných údajů. Důvodem je nezbytná aktualizace některých skladebných částí a jejich návazností mimo CHKO a sjednocení textů a tabulek po formální stránce do jednoho elaborátu.

AOPK ČR investuje do obnovy a údržby ÚSES přiměřeně svým finančním možnostem (PPK). Realizovala průběžně řadu drobných opatření majících za cíl zlepšení funkčnosti významných skladebných částí ÚSES. Tato opatření byla financována především jako součást managementu MZCHÚ nebo samostatné akce z PPK (interakční prvky).

Dlouhodobý cíl

- funkční ÚSES všech úrovní tvořený vzájemně propojeným souborem přírodě blízkých ekosystémů na celém území CHKO a navazující na okolní krajinu
- definitivní zakotvení a schválení ÚSES ve všech územních plánech a v komplexních pozemkových úpravách

Navrhovaná opatření

- chránit stávající skladebné části ÚSES, průběžně hodnotit jejich stav a na základě výsledků hodnocení navrhovat opatření k zachování a zlepšování jejich funkčnosti, zejména v případě nadregionální a regionální úrovně
- iniciovat a podporovat budování nových skladebných prvků ÚSES zejména v zemědělské krajině (Lomnicko, Suchdolsko apod.) s využitím dotačních programů MŽP a MZe
- podporovat přírodní obnovu vytěžených pískoven a rašelinišť jako prostředek ke vzniku nových skladebných částí ÚSES a alternativu k technicky pojatým rekultivacím
- v rámci vymezení a péče o ÚSES udržovat a zlepšovat migrační propustnost krajiny zejména v migračně významných územích a v dálkových migračních koridorech, zajistit funkčnost RBK Bukovského potoka (křížení s železniční tratí a dálnicí D3) jako významné migrační trasy pro velké obratlovce
- nechat provést autorizovaným projektantem kritickou revizi „generálního plánu ÚSES CHKOT Třeboňsko“ s nezbytnými opravami a doplňky dle aktuálně platných metodik (odhadem do 20% rozlohy území) a s dopracováním textové části tohoto materiálu
- pečovat o skladební části v místech, kde je k této činnosti AOPK kompetentní např. MZCHÚ, jinde péči iniciovat

Navrhované zásady

- při všech rozvojových aktivitách v krajině chránit územní celistvost a funkčnost skladebných částí ÚSES (zajistit návaznost na ÚSES mimo území CHKO) a v souvislosti s tím pokud možno i migrační propustnost krajiny
- v rámci činnosti obcí, vlastníků a nájemců pozemků zakládat chybějící (nefunkční) skladebné části a zajistit potřebnou péči o ně, využívat přitom dotačních programů
- zpracovat aktuální plán lokálního a regionálního ÚSES do územních plánů a do komplexních pozemkových úprav
- posilovat funkčnost stávajících lesních skladebných částí ÚSES zlepšováním jejich druhové a prostorové struktury za pomoci dotačních programů

2.12. Krajinný ráz

Charakteristika problematiky

Krajinným rázem se, ve smyslu ust. § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „zákon“), míní zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. Krajinný ráz je tedy tvořen souborem přírodních i člověkem vytvářených podmínek daného prostoru, které v komplexu tvoří obraz dané krajiny. Jeho ochrana se týká nejen přírody samotné, ale v současné době zejména charakteru využívání zemského povrchu člověkem.

Území CHKO není terénně členité, mnohé krajinné prostory jsou pohledově uzavřené a jejich hranici vytváří okraj lesa. Území CHKO není od okolní krajiny morfologicky výrazněji odděleno, přechody do jiných morfologických celků jsou plynulé. Na ráz krajiny má vliv i lesní a zemědělské hospodářství a těžba nerostných surovin, ale problémy ve vztahu ke krajinnému rázu může působit především výstavba, zejména průmyslové objekty a rozšiřování sídel. Značně mohou ovlivnit krajinný ráz výškové stavby, které se vzhledem k charakteru terénu (výškově málo členitá pánev) uplatňují i v širších vztazích a dálkových pohledech.

Dlouhodobý cíl

- uchování současného rázu krajiny tam, kde se zachovaly přírodní prvky nebo kde je hospodářské využívání prováděno způsobem šetrným k přírodě
- zlepšování současného stavu krajiny tam, kde přírodní prvky byly poškozeny nebo zničeny

- při rozvoji sídel udržení jejich urbanisticko – architektonického charakteru, zejména s ohledem na obraz sídla v krajině

Navrhovaná opatření

- v rámci procesu projednávání strategických dokumentů územního rozvoje, územně plánovacích podkladů a územně plánovací dokumentace – zejména územních plánů či povolování jednotlivých stavebních projektů v rámci územního, stavebního a kolaudačního řízení chránit krajinný ráz Třeboňska před nevhodnými zásahy, které by ho mohly trvale poškodit nebo nepřijatelně změnit; úzce přitom spolupracovat s orgány územního plánování a stavebními úřady
- v rámci územně plánovací činnosti omezovat průnik nové zástavby do volné krajiny; zejména na území s typickou rozptýlenou zástavbou, v menších sídlech a na přechodu do volné krajiny udržet tradiční formy vesnické zástavby charakteristické pro Třeboňsko (parcelace, půdorysné, hmotové a výškové řešení objektů, prvky zeleně), viz kap. 3.6.
- v rámci územně plánovací činnosti vyžadovat stanovení základních podmínek ochrany krajinného rázu, které podrobnost územního plánu připouští (výškovou hladinu zástavby, strukturu a charakter zástavby, intenzitu zástavby na stavebních pozemcích)
- u obcí, které mají pouze vymezené zastavěné území, situovat stavby pro bydlení a rekreaci převážně do tohoto zastavěného území, a to v rámci jejich historického půdorysu a v těsné návaznosti na něj, s přednostním využitím proluk a území vhodných k přestavbě („brownfields“ – opuštěné průmyslové a zemědělské areály), v odůvodněných případech pak na vhodná místa navazující na zastavěné území (viz kap. 3.6.)
- při ochraně krajinného rázu vycházet ze zpracovaných studií preventivního hodnocení krajinného rázu z let 1996 a 2010 a z nich plynoucí klasifikace hodnot krajinného rázu na území CHKO Třeboňsko; zásahy do krajinného rázu posuzovat s přihlédnutím na umístění stavby či provedení jiného záměru v příslušném pásmu ochrany krajinného rázu
- při ochraně krajinného rázu hledat taková řešení, která nesníží jeho přírodní a estetickou hodnotu, a to zejména při jednání o záměrech staveb výškového charakteru (např. telekomunikační věže, elektrické vedení vysokého a velmi vysokého napětí, výškové budovy, komíny, zásobní sila na rybnících či v zemědělských areálech, bioplynové stanice, vodojemy, větrné elektrárny), staveb s velkým záborem plochy (např. mimoúrovňová křížení silnic a železnic, fotovoltaické a solární parky, skladové, nákupní a výrobní haly) nebo staveb s výrazným estetickým působením
- nepřipustit změny využití starých nepoužívaných účelových a technických objektů (seníků, skladů, vodáren, provozních zařízení apod.) ve volné krajině na individuální rekreaci, a to jak v procesu územního plánování, tak stavebního řízení; naopak je žádoucí iniciovat jejich odstranění
- chránit krajinu před činnostmi vedoucími ke snižování či dokonce zničení přírodních a estetických hodnot krajinného rázu, a to zejména při záměrech kácení dřevin rostoucích mimo les, ať už se jedná o silniční či hrázová stromořadí nebo solitérní jedince
- dlouhodobá a systematická spolupráce s příslušnými institucemi a orgány při hledání řešení problematiky kácení silničních stromořadí či jednotlivých dřevin včetně provádění adekvátní náhradní výsadby
- prosazovat umísťování rozvodných energetických a telekomunikačních vedení v zastavěném území obcí pod zem (v souladu s ust. § 24 odst. 1 vyhlášky 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území)
- při rekonstrukcích stávajících negativních dominant snižovat vhodnými opatřeními jejich účinek na krajinný ráz, případně dosáhnout jejich odstranění
- místa zaniklých obcí (Nová Ves u Klikova, Kunšach), která jsou dnes již zcela zapojena do okolních přírodních ekosystémů a jsou tvořena nezastavěnými a nezastavitelnými pozemky, považovat nadále za volnou krajinu, v rámci projednávání ÚPD je chránit před zastavěním

- dohlížet na adekvátní zpracování posouzení vlivu staveb umístěných uvnitř CHKO Třeboňsko na krajinný ráz v rámci procesu EIA; u staveb umístěných mimo CHKO, které však jeho území mohou vizuálně ovlivňovat (např. telekomunikační věže nebo větrné elektrárny těsně za hranicí CHKO), spolupracovat v procesu EIA s dotčeným orgánem ochrany přírody

Navrhované zásady

- respektovat charakteristické složky krajinného rázu rybníční krajiny CHKO Třeboňsko při údržbě a opravách rybníků a koryt vodních toků a zasahovat do stávajících hrázových stromořadí, soliterních dřevin či břehových porostů jen v nezbytném rozsahu; v rámci zajištění bezpečného pohybu po hrázích provádět průběžně a soustavně zdravotně-bezpečnostní ořezy dřevin; k doplňování výsadeb na hrázích používat geograficky původní a stanovištně vhodné dřeviny a zajistit jejich zdárný růst
- doprovodná stromořadí podél komunikací všech stupňů při jejich údržbě a opravách respektovat jako charakteristické složky krajinného rázu a zasahovat do stávajících stromořadí či soliterních dřevin jen v nezbytném množství; v rámci zajištění bezpečného pohybu po komunikacích provádět průběžně a soustavně zdravotně-bezpečnostní ořezy dřevin; k doplňování, obnovování či zakládání výsadeb podél komunikací používat geograficky původní a stanovištně vhodné dřeviny a zajistit jejich zdárný růst
- při obnovách nepoužívaných místních a polních komunikací respektovat perspektivní dřeviny v původní stopě cesty či kolem ní a nezbytné kácení provádět s ohledem na zájmy ochrany přírody; k doprovodným výsadbám používat geograficky původní a stanovištně vhodné dřeviny
- pro zdravotně-bezpečnostní ořezy a nové výsadby krajinoformujících prvků využívat vhodné dotační tituly případně využívat dostupné dotační tituly k výsadbě nových geograficky původních a stanovištně vhodných dřevin, a to jako kompenzaci za nezbytně pokácené kusy a k založení či obnově krajinoformujících prvků
- při projektování ostatních stavebních záměrů se zaměřit na jejich vliv na krajinný ráz a eliminovat jejich případné negativní působení

2.13. Monitoring, výzkum

Charakteristika problematiky

V CHKO Třeboňsko byla největší pozornost věnována monitoringu cévnatých rostlin, monitoringu rostlinných společenstev a avifauny. Údaje o významných druzích rostlin a živočichů jsou průběžně aktualizovány a doplňovány. V průběhu uplynulého plánu péče byla vybraná MZCHÚ národní kategorie doplněna o recentní zoologické i botanické údaje a nálezy byly zapsány do NDOPu.

Spíše opomíjeny byly doposud bezcévné rostliny (mechorosty a lišejníky) a houby, zpracované jen částečně na území NPR.

Zoologické průzkumy se zaměřovaly na obratlovce, především ptáky, z bezobratlých pak nejvíce na motýly a vážky a vybrané skupiny brouků. Staršího data jsou údaje o měkkýších. Z některých MZCHÚ dosud chybí základní zoologické údaje.

Pro další zajištění následné péče o druhy, stanoviště i krajinu je nutné sledovat a vyhodnocovat prováděné managementové zásahy, stejně jako vliv dalších činitelů na cílovou biotu (hospodaření, tlak zvěře, sukcese apod.).

Součástí monitorovacích aktivit na území CHKO je také monitoring návštěvnosti, který probíhá od roku 2014 v pěti profilech.

Dlouhodobý cíl

- získání uceleného přehledu znalostí o aktuálním stavu rostlinných a živočišných druhů i jejich společenstev, o jejich vývoji a dlouhodobějších změnách

- na základě významných ohrožujících faktorů a aktuálního stavu stanovení (aktualizace) vhodných managementových opatření pro jednotlivé druhy i celá společenstva (jako základní podklad pro praktickou ochranu přírody v území)

Navrhovaná opatření

- získat aktuální informace o mechorostech a lišejnicích v MZCHÚ nenárodní kategorie, zejména na rašelinných a mokřadních lokalitách
- provést a aktualizovat botanické a zoologické inventarizační průzkumy se zaměřením na předměty ochrany a další významné druhy (především tam, kde jsou údaje starší desíti let)
- pokračovat v dlouhodobém monitoringu a výzkumu vybraných živočišných a rostlinných společenstev, klíčových pro dané biotopy ve stávajících MZCHÚ
- ve spolupráci s odborníky zajistit inventarizační průzkumy vybraných skupin bezobratlých v MZCHÚ, kde dosud nebyl průzkum realizován, i některých ochránářsky cenných lokalit mimo MZCHÚ (s předpokládaným výskytem významných druhů)
- monitorovat sukcesní změny na nově vytvořených a vyhrnutých lagunách v NPR Stará a Nová řeka a v PR Na Ivance, průběžně monitorovat vývoj společenstev na obnovených tůních v lesních písnicích, pískovných a rašelinistích
- monitorovat kvalitu a stav vody na vodních plochách s výskytem ZCHD a plochy budované z prostředků OP za účelem podpory obojživelníků, sledovat dodržování podmínek přidělené dotace
- monitorovat vliv AEKO na přírodní biotopy a chráněné druhy, dle výsledků navrhopvat případné úpravy hospodaření
- pokračovat v aktualizaci vrstvy mapování biotopů soustavy Natura 2000
- podílet se na monitoringu evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 a na sledování populací ptačích druhů a jejich biotopů v ptačí oblasti Třeboňsko (viz též kap. 2.4.)
- zajistit pokračování dlouhodobých programů biomonitoringu již na Třeboňsku prováděných (hladinové sčítání ptactva, zimní sčítání dravců, liniové sčítání sov, sčítání v NPR Velký a Malý Tisý)
- monitorovat a vyhodnocovat dopady pravidelného kosení travních porostů na vegetační a zoologické poměry ve vybraných MZCHÚ (např. Záblatské louky, Horusická blata, Ruda, Výtopa Rožmberka)
- monitorovat vybrané invazní a geograficky nepůvodní druhy (viz kap. 2.9.)
- vyhodnocovat dopady managementových opatření prováděných OPK
- přebírat a doplňovat do databáze vědecké údaje a informace, získávané na území CHKO jinými institucemi
- spolupracovat s výzkumnými pracovišti a odbornou veřejností, udržovat trvale přehled o výzkumných aktivitách na území CHKO, zejména v oblasti botanického, zoologického, hydrobiologického a obecně ekologického výzkumu
- usměrňovat výzkumné aktivity, které se dotýkají zvláště chráněných území nebo významných druhů rostlin a živočichů, s cílem omezit riziko nadměrného rušení (např. v hnízdním období) nebo jiných zásahů do přirozeného prostředí
- pokračovat v pilotním monitoringu pobytočných známek losa evropského a spolupracovat na tomto projektu s NP Šumava a NP Bavorský les
- monitorovat letní kolonie netopýrů a zajistit jejich odpovídající ochranu viz kap. 2.8.
- sledovat a evidovat místa střetu živočichů s dopravou (obojživelníci, velcí savci) či elektrickým vedením (ptáci) a navrhnout vhodná opatření, k jejich zabezpečení viz kap. 2.8.
- monitorovat hnízda a hnízdiště ptačích druhů, které mohou přijít do konfliktu se zájmy člověka (v lesích i zemědělské krajině) viz kap. 2.8.
- monitorovat zátěž území návštěvností různého druhu (pěší, cyklisté, vodáci) ve vybraných profilech

Navrhované zásady

- nepřetěžovat zbytečně území velkým množstvím průzkumů, upřednostňovat průzkumy cílené a koordinované a průzkumy před realizací konzultovat s AOPK ČR
- při monitoringu nepoškozovat zkoumané lokality a druhy, výsledky monitoringu zaznamenávat do NDOPu

2.14. Práce s veřejností

Charakteristika problematiky

Práce s veřejností je důležitou složkou práce AOPK ČR. V regionech se nejedná ani tak o komunikaci ochrany přírody s veřejností neadresně přes média, ale o konkrétní akce, kontakt a rozhovory s lidmi, programy pro školy, řešení každodenních problémů apod. Zároveň je důležité postupovat koordinovaně s dalšími partnery v regionu.

Je nutné, aby AOPK ČR informovala přiměřeným způsobem veřejnost o smyslu, metodách a výsledcích své práce.

Práce s veřejností v CHKO Třeboňsko se skládá ze tří hlavních oblastí:

- práce s místním obyvatelstvem
- práce s dětmi a mládeží regionu – hlavní aktivitou je pobytový kurz na terénní stanici Hajnice lektorovaný pracovníkem AOPK ČR
- práce s návštěvníky – zde se těžiště práce přesouvá na Dům přírody Třeboňsko, a tedy na provozovatele Odbor kultury a cestovního ruchu města Třeboně, dále sem lze zařadit provoz naučných stezek a různého druhu informačních tabulí a publikační činnost

Dlouhodobý cíl

- vnímání a respektování jedinečnosti Třeboňska širokou veřejností jako vyváženého krajinného celku s řadou unikátních přírodních fenoménů, které by měly být zachovány a chráněny
- známé a uznávané hodnoty třeboňské přírody a krajiny na národní i mezinárodní úrovni

Navrhovaná opatření

- pořádat setkání nebo školení starostů a příslušných pracovníků obecních úřadů regionu, na kterých lze poskytnout informace, seznámit veřejnost s plánovanými aktivitami, vysvětlit „kontroverzní“ zásahy, vyslechnout si názory a vyměnit zkušenosti
- v každodenním kontaktu objasňovat veřejnosti záměry a důležitost ochrany přírody a krajiny pro zachování charakteru regionu a jeho prosperitu
- poskytnout veřejnosti zpětnou vazbu a ocenit „příklady dobré praxe“ např. v agroturistice, managementu přírodních stanovišť, péči o kulturní památky apod.
- pokračovat v práci s mládeží a seznamovat ji s mimořádnými hodnotami území
- spolupracovat i nadále se školami všech stupňů na výukových i zážitkových programech s tematikou přírody a krajiny, poskytovat konzultace při psaní studentských prací, případně vhodná témata pro tyto práce navrhnout
- při sestavování programu pro žáky na terénní stanici Hajnice využívat potenciál širšího okolí, pružně reagovat na aktuální témata ochrany přírody a krajiny i na potřeby škol, které mají rozdílné školní vzdělávací programy, posílit program pro studenty středních škol
- využít kontaktu s pedagogy na propagaci cílů a nových metod v ochraně přírody a krajiny, poskytnout jim informace a materiály k šíření osvěty, spolupracovat s ostatními vzdělávacími a kulturními organizacemi, neziskovým sektorem (spolky, obecně prospěšné společnosti, nadační fondy aj.) a médii v regionu
- podporovat provoz Domu přírody Třeboňsko a jeho výhledovou modernizaci

- velmi úzce spolupracovat se specialisty v turistickém ruchu (pracovníci Domu přírody Třeboňska, pracovníci informačních středisek jednotlivých obcí, poskytovatelé ubytování, provozovatelé kempů, pracovníci třeboňských lázní, organizátoři kulturních a sportovních akcí, průvodci a další) v rámci celého regionu, zejména při tvorbě koncepcí turistického ruchu, pořádání exkurzí, vydávání tiskovin, tvorbě naučných tabulí apod.
- partnery v regionu nejlépe přímo v terénu seznamovat s riziky některých aktivit pro přírodu a krajinu, zajistit monitoring návštěvnosti v klíčových lokalitách a identifikovat místa s překročenou únosnou kapacitou
- spolupracovat se subjekty provádějícími kontrolní činnost v rámci CHKO (Policie ČR, lesní stráž, myslivecká stráž, rybářská stráž, městská policie), najít vhodné zájemce, případně je ustanovit dobrovolnou stráží přírody a intenzivně s nimi spolupracovat na řešení významných negativních dopadů na přírodní prostředí CHKO
- terénní informační systém optimalizovat, odstranit nadbytečné tabule, u ostatních průběžně aktualizovat formu i obsah

Navrhované zásady

- včas konzultovat plánované aktivity dotýkající se zájmů ochrany přírody a krajiny s AOPK ČR
- využívat nabídky Domu přírody Třeboňska a dalších osvětových aktivit AOPK ČR
- ochranu přírody a krajiny propagovat vhodnými metodami v rámci kulturních a společenských akcí, veletrzích cestovního ruchu apod.
- podílet se na usměrňování návštěvníků
- zlepšit výměnu informací mezi ochranou přírody a institucemi památkové péče ve vazbě na uvažované vyhlášení krajinné památkové zóny a lokality Světového kulturního dědictví UNESCO
- nenásilnou formou propojovat nabídku návštěvnických středisek na Třeboňsku a v dolnorakouském Waldviertelu (např. Unterwasserreich ve Schremsu, Naturpark Blockheide aj.)

3. Lidské činnosti ovlivňující stav přírody a krajiny

3.1. Lesní hospodářství

Charakteristika problematiky

CHKO Třeboňsko má poměrně velkou lesnatost a lesní hospodářství je jednou z činností, které mají na stav území významný vliv. Většina lesů CHKO je zařazena ve II. zóně a plocha lesů v I. zóně CHKO je větší než ve III. zóně. Lesy jsou v rámci CHKO rozmístěny nerovnoměrně. Ve střední, východní a jižní části CHKO vytváří rozsáhlé souvislé celky, naopak na severozápadě CHKO je lesů méně a jsou rozptýleny v zemědělské krajině. Místa jsou lesy přerušovány soustavami rybníků, např. v prostoru mezi Chlumem u Třeboně a řekou Lužnicí. Vlastnictví lesů v CHKO je různorodé (státní vlastnictví, větší soukromý majetek, obce, drobní soukromí vlastníci) s rozhodujícím podílem státních lesů obhospodařovaných Lesy České republiky, s.p. Drobné obecní a soukromé majetky se vyskytují rozptýleně po celé CHKO. Pro lesní hospodářství na Třeboňsku je charakteristické pěstování kvalitní borovice. Zvláštností jsou i poměrně rozsáhlé porosty borovice blatky, většinou již zahrnuté v MZCHÚ.

Dlouhodobý cíl

- ekologicky stabilní druhově bohaté lesy ve stavu umožňujícím zachování biodiverzity, s přírodě blízkou skladbou dřevin i podrostu, s přírodě blízkou strukturou, s dostatečným podílem odumřelého dřeva, s částmi ponechanými samovolnému vývoji

Cílový stav lesa je popisován v časovém horizontu jednoho obmýtí (100–120 let). Jako stanovištně (ne)původní dřevina je označen druh dřeviny, který se na daném typu stanoviště přirozeně (ne)vyskytoval.

I. zóna

Cílem péče o lesy v I. zóně je udržení či obnovení souvislých celků ekologicky stabilních lesů, tvořených lesy s druhovou skladbou blížící se přirozené skladbě na stanovišti, věkově a prostorově rozrůzněné s dostatečným množstvím mrtvého a tlejícího dřeva pro zachování populací na ně vázaných živočišných a rostlinných druhů.

K naplnění tohoto cíle je vhodné cíleně pěstovat porosty stanovištně původních dřevin (v závislosti na stanovištích i smrk a borovice) bez použití geograficky nepůvodních druhů. Lesní porosty budou pěstovány jako jednotlivě nebo skupinově smíšené, druhově, věkově a prostorově diferencované, s vysokou ekologickou stabilitou. Při obnově lesních porostů je pak vhodné využívat přirozenou obnovu stanovištně původních dřevin v závislosti na jejich ekologických nárocích nebo maloplošné obnovní prvky, běžně ponechávat výstavky vhodných dřevin (některé i na dožití) a část dřevní hmoty různých dimenzí k přirozenému rozpadu. Ve vybraných částech MZCHÚ pak lesy ponechat samovolnému vývoji.

II. zóna

Cílem péče o lesy ve II. zóně jsou druhově bohaté, věkově a prostorově diferencované lesní porosty tvořené převážně geograficky a stanovištně původními produkčně významnými druhy.

K naplnění tohoto cíle je vhodné nezakládat velkoplošné monokulturní porosty (za velkoplošné se považují plochy větší než 1 ha) a souvislé plochy lesů pěstovat bez výskytu geograficky nepůvodních druhů. Přirozenou obnovu porostů pak kombinovat s pasečnými prvky, aby se dobře využilo reprodukčních schopností cílových dřevin a pěstovat meliorační a zpevňující dřeviny diferencovaně podle stanovišť (přednostně dub a jedle).

III. zóna

Cílem je zachovat jednotlivé porosty přírodě blízkého složení a udržet či zvyšovat ekologickou stabilitu lesů.

K naplnění tohoto cíle je vhodné porosty pěstovat obdobně jako ve II. zóně, ale jejich porostní skladba i struktura může být zjednodušená, ale ani zde by nemělo docházet k zakládání velkoplošných monokultur (za velkoplošné se považují plochy větší než 1 ha). V závislosti na ekologických nárocích dřevin a stanovištních podmínkách se může uplatňovat přirozená i umělá obnova.

Střednědobé cíle a způsoby péče o lesy

- zachovaná přírodě blízká skladba a genetická kvalita porostů
- zachování, případně zlepšení druhové pestrosti stanovištně původních dřevin v lesních porostech
- zachování, případně zlepšení věkové a prostorové diferenciace lesa, přednostně v I. zóně, v MZCHÚ a EVL
- zachovaný podíl starých, zvláště listnatých nebo smíšených porostů
- diverzita druhů vázaných na lesní prostředí, zvláště s ohledem na mrtvé dřevo
- zajištěné obhospodařování lokalit s výskytem významných druhů živočichů a rostlin způsobem vedoucím k zachování a podpoře jejich populací

Střednědobé cíle vycházejí z dlouhodobých cílů a sledují udržení nebo zlepšování kvality biotopu druhů vázaných na lesní prostředí, způsoby péče v jednotlivých zónách jsou podle cílových hospodářských souborů a aktuální dřevinné skladby porostu rozpracovány v Rámcových směrnících péče o les (příloha č. 1), kde jsou také uvedeny údaje o době obmýtní a době obnovní pro lesy zařazené v I. a II. zóně CHKO mimo MZCHÚ (dle §2, odst. 3 vyhl. č. 64/2011 Sb.).

Střednědobé cíle budou naplňovány zejména spoluprací s vlastníky lesů a jejich lesními hospodáři, uplatňováním vhodných zásad a doporučení vedoucích k dosažení cílů v oblasti péče o lesní ekosystémy a podporou konkrétních opatření v ochrannásky cenných lokalitách s využitím ekonomických nástrojů ochrany přírody.

Navrhovaná opatření

- v lokálních biocentrech ÚSES podpořit při obnovách podle stavu porostu zajištění vyššího podílu MZD, zejména jedle či dubu (až do výše přirozeného zastoupení těchto dřevin)
- zmapovat ve spolupráci s lesním provozem výskyt starých nebo jinak (např. esteticky) významných exemplářů původních dřevin a dohodnout jejich dlouhodobé nebo trvalé ponechání v porostech
- zajistit zachování příp. vytváření vhodných podmínek pro zvláště chráněné druhy a předměty ochrany EVL a PO vázané na lesní prostředí a mrtvé dřevo dohodou s vlastníky a správci lesů, v rámci lesnického plánování či přímou podporou vhodných opatření (viz. kap. 2.4., 2.7. a 2.8.)

Navrhované zásady

Uvedené zásady hospodaření jsou vhodné pro naplnění cílů ochrany přírody a realizují je vlastníci lesa. AOPK ČR bude jejich uplatňování podporovat v procesu rozhodování a případně v souladu se směrnici příslušných dotačních programů i finančně.

- používání přirozené obnovy stanovištně původních dřevin
- pěstování druhově bohatých porostů, zejména na vhodných stanovištích zavádění a následné udržení porostotvorných listnáčů (dub, příp. buk) a udržení produkčně méně významných druhů v lesních porostech i v průběhu výchovy (např. olše, břízy, osiky, jívky a lesních keřů)
- zachovávání borovice blatky na vhodných stanovištích včetně její podpory na úkor ostatních dřevin
- zvýšené používání jedle při obnově lesních porostů na vhodných stanovištích
- ponechávání jednotlivých stromů nebo skupin stanovištně původních dřevin jako trvalé výstavky do úplného rozpadu (při dodržení pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví, životů a majetku)

- ponechávání odumřelého dřeva (podíl v závislosti na složení porostu) v lesních porostech jako biotopu bezobratlých a hub
- zachovávání doupných stromů v předmýtných i mýtných porostech

3.2. Zemědělství

Charakteristika problematiky

Zemědělská půda zabírá v současnosti 28% rozlohy chráněné krajinné oblasti (19 561 ha), poměr orné půdy je 46 %, trvalých travních porostů 53 %, ostatní plocha a sady zabírají pouze 1 % ZPF.

Trvalé travní porosty převládají v jižní části CHKO Třeboňsko (okolí Horní Lužnice, Rapšašsko, Vitorazsko, Chlumecko), na Suchdolsku a v severozápadní části území (Lomnicko) je větší podíl orné půdy. Na té převládá pěstování ekonomicky výhodných plodin – kukuřice a řepky. Víceleté pícniny jsou pěstovány na menších rozlohách, pěstování okopanin téměř zaniklo. V oblasti chovu hospodářských zvířat se rozvíjí pastva a chov masných plemen skotu. Na Suchdolsku a Lomnicku se vyskytuje nejvíce lokalit s negativně pozměněnou krajinou, což se projevuje výskytem rozlehlých ploch orné půdy s minimem drobných krajinnotvorných prvků, rozptýlené zeleně a vodních ploch, vysokým stupněm zornění pozemků, plošným odvodněním s výraznými technickými prvky jako jsou linie stožárů vysokého napětí a stavby zemědělských areálů.

V oblasti dřevin rostoucích mimo les je v posledních letech mimo jiné zaměřena pozornost také na obnovu alejí ve volné krajině, výsadbu ovocných dřevin a údržbu několika na Třeboňsku ojedinělých starých extenzivních sadů.

Vlivem dotační politiky státu v zemědělství došlo oproti minulosti ke zlepšení obhospodařování řady pozemků, přesto zůstává problematické zajistit údržbu všech ochranně cenných lokalit. Nejcennější plochy, kde se vyskytují hodnotné přírodní biotopy a ZCHD, jsou udržovány díky finančním nástrojům MŽP.

Komplexní pozemkové úpravy, které by měly vytvořit podmínky pro realizaci ÚSES a zlepšit podmínky řady mimoprodukčních funkcí zemědělské krajiny, se realizují jen velmi zvolna.

V současné době má významný vliv na hospodaření zemědělských subjektů dotační politika státu a EU. Většina zemědělských subjektů je registrována v systému LPIS a čerpá tak finanční prostředky z EU nebo ze státního rozpočtu.

Dlouhodobý cíl

- v MZCHÚ, EVL a na území I. a II. zóny udržované extenzivně obhospodařované trvalé travní porosty, tzn. nehnojené louky a extenzivní pastviny, mozaika (mikro)biotopů vhodných pro život různých druhů rostlin i živočichů
- na území III. zóny udržovaná esteticky hodnotná krajina s vysokým zastoupením luk a pastvin, rozčleněná pomocí drobných krajinnotvorných prvků, jako např. skupinek stromů, mezí, remízků, liniových výsadeb podél polních cest a drobných pískoven
- informované zemědělsky hospodařící subjekty, zapojené do agroenvironmentálních programů a hospodařící v souladu se zájmy OPK

Navrhovaná opatření

- spolupracovat s vlastníky i obcemi na údržbě luk a pastvin (pastva, seč), nejcennější plochy finančně podporovat, termíny sečí přizpůsobit případnému výskytu významných druhů (viz kap. 2.7. a 2.8.)
- dohodnout se s vlastníky maloplošných výskytů biotopů a lokalit zvláště chráněných druhů na způsobu jejich ochrany a typu managementu
- podporovat šetrné hospodaření na pozemcích v okolí MZCHÚ a zabránit tak jejich izolovanosti

- vytvořit a aktualizovat seznam prioritních nelesních lokalit (výskyt ochranně cenné vegetace, významných druhů aj., viz též kap. 2.13.) a využívat je při jejich ochraně a péči o ně (aplikace dotačních programů, podklad pro přípravu územních plánů, příp. LHP)
- podporovat pravidelné kosení Mokřých luk spojené s odvozem posečené travní hmoty mimo lokalitu
- podporovat rozrůzněnost biotopů v krajině, zachování křovitých biotopů, lesních lemů; podporovat údržbu a obnovu stávající zeleně a výsadbu nové zeleně (dřevin) rostoucí mimo les – solitéry, stará stromořadí, liniovou zeleň, stromové i keřové remízy
- podporovat zakládání a udržování výsadeb genofondových a funkčních vysokokmenných ovocných sadů a alejí ovocných dřevin (pro Třeboňsko typičtější), vytipovat vhodné tradiční odrůdy pro obnovu, zmapovat výskyt krajových odrůd
- nepodporovat zalesňování zemědělské půdy, pouze ve výjimečných případech po komplexním vyhodnocení lokality s ohledem na krajinný ráz (viz kap. 2.12.) a biologické hodnoty (ve III. zóně CHKO na pozemcích orné půdy nebo kulturních travních porostů)
- podporovat stávající funkci luk a pastvin, chránit je před přeměnou na ornou půdu, podporovat pastvu hospodářskými zvířaty s cílem zachování a obnovy biologické rozmanitosti a malovýrobní struktury krajiny
- na loukách vyžadujících speciální management (např. mozaikovou seč) nastavit vhodný titul Agro-envi (pokud bude k dispozici), případně s vlastníkem uzavřít veřejnoprávní smlouvu upravující hospodaření ve prospěch předmětu ochrany
- průběžně kontrolovat dodržování stanovených podmínek dotačních titulů Agro-envi a upozorňovat vlastníky pozemků nebo SZIF na zjištěné nedostatky ohrožující populace významných druhů
- prosazovat úpravu lokálně nevhodné struktury rozvržení ZPF, zejména snižováním výměr bloků orné půdy
- podporovat postupné zatravňování pozemků v inundacích řek i drobnějších toků
- v rámci projektů komplexních pozemkových úprav podporovat vytváření dostatečného prostoru pro umístění a realizace navržených prvků ÚSES (biokoridory a interakční prvky, viz kap. 2.11.), prosazovat výsadby liniové a skupinové zeleně
- u travních porostů na orné půdě podporovat změnu druhu pozemku v katastru nemovitostí z orné půdy na TTP
- zabezpečit pravidelnou osvětu mezi subjekty hospodařícími v CHKO, podílet se na vydávání a distribuci informačních materiálů, které budou zemědělcům přibližovat zásady hospodaření v CHKO a ukazovat jim možnosti, jaké pro jejich hospodaření vyplývají z dotačních programů, podporovat rozvoj ekologického zemědělství (viz kap. 2.14.)
- spolupracovat se zemědělci, majiteli pozemků a obcemi při čerpání dotací z krajinotvorných programů

Navrhované zásady

- udržet stávající funkci luk a pastvin – nezalesňovat, nepřevádět na ornou půdu, ani na stavební pozemky
- provádět změny složení pěstovaných zemědělských plodin podporující snižování populačních početností divokých prasat (např. snížení ploch kukuřice) viz kap. 3.3.
- aplikaci chemických látek (biocidy) na TP provádět pouze ve výjimečných případech jako jsou kalamity, likvidace invazních druhů, nebo hrozící přemnožení škůdců
- preferovat odstraňování biomasy z trvalých travních porostů před mulčováním; mulčování provádět jen výjimečně (např. při likvidaci dřevinného náletu); neprovádět rychloobnovu přeoráním
- v případě pastvy dbát na dodržování podmínek ekologické únosnosti pozemků, tzn. nepřekračovat výši přípustného stavu zvířat, aby nedocházelo k ohrožení pozemků erozí; z pastvy vyloučit silně zamokřené pozemky a pozemky s výskytem ZCHD, které mohou být pastvou ohroženy)

- hrazení pastvin provádět tak, aby dlouhodobě nevytvářely neprůchodné bariéry pro zvěř i člověka
- upřednostňovat organická hnojiva před zásobním hnojením průmyslovými hnojivy
- udržovat a obnovovat stávající dřeviny rostoucí mimo les, včetně starých stromořadí, drobných chlumků i starých ovocných sadů
- obnovovat či zakládat sady starých a krajových odrůd ovocných dřevin
- plantáže energetických rychlerostoucích dřevin pěstovat jen výjimečně ve III. zóně tam, kde neohrozí blízká ochranná cenná společenstva či významné druhy
- polní hnojiště a silážní jámy zřizovat jen výjimečně ve III. zóně v místech vodohospodářsky bezpečných se zajištěnými bezpečnostními opatřeními proti kontaminaci vod
- nové zemědělské stavby budovat pouze výjimečně a to výhradně ve III. zóně, primárně využívat stávající tradiční areály statků
- odstranit nevyužité zemědělské stavby (plechové seníky, rozměrné haly), které negativně ovlivňují krajinný ráz oblasti
- v rámci projektů komplexních a jednoduchých pozemkových úprav realizovat skladebné části ÚSES (biokoridory a interakční prvky)
- při navrhování a budování polních cest současně s nimi vysazovat doprovodnou zeleň
- neprovádět změnu druhu pozemků z kategorie trvalý travní porost na jiné kategorie (zejména orná půda)

Zásady hospodaření na Mokřých loukách (louky mezi Třeboňí a rybníkem Rožmberk)

- z důvodu ochrany hlavně hnízdících druhů ptáků neprovádět jarní válcování luk a posunout první seč do pozdějšího letního termínu (okolo 10. července), případně ponechat pouze jednu seč v letním období
- v severní části omezit hnojení na co nejnižší úroveň v souladu s agroenvironmentálními opatřeními, v jižní části (jižně od silnice 1. třídy Třeboň-Jindřichův Hradec) nehnojit
- v nejsevernější části v blízkosti břehů rybníka Rožmberk, která je značně podmáčená, zaplavovaná a vzdálená od městské zástavby, ponechávat část luk i bez zásahu přirozenému vývoji mokřadních společenstev s pravděpodobným vytvořením pestré mozaiky mokřadních společenstev
- mulčování ploch provádět pouze omezenou dobu (max. 1–2 vegetační sezóny)

3.3. Myslivost

Charakteristika problematiky

V CHKO Třeboňsko je předmětem chovu především zvěř spárkatá. Běžnou zvěří je zvěř srnčí, která je chována téměř ve všech honitbách a dále je předmětem chovu ve většině honiteb zajíc polní a bažant obecný. Daněk skvrnitý se vyskytuje volně převážně v severovýchodní části CHKO, zejména v Jemčinském polesí. Na území CHKO Třeboňsko v současnosti zasahuje 84 honiteb, z toho 54 honiteb se rozkládá celou plochou uvnitř CHKO.

Z mysliveckých aktivit v CHKO Třeboňsko je nejvýznamnějším problémem chov prasete divokého. Predační tlak zapříčiněný vysokými stavy prasete divokého má negativní vliv na řadu druhů, mimo jiné na ptáky hnízdící na zemi, a to včetně druhů hnízdících v rákosinách a na ostrůvcích. Pravděpodobně také norek americký má predací vajec i mláďat významný vliv na úspěšnost vyhníždění vodních ptáků, mj. v hnízdních koloniích racka chechtavého. V minulosti byl zásadní problém s vysazováním hybridů kachny divoké v počtu 25–35 000 exemplářů ročně, z čehož přibližně 25 000 bylo vysazováno na třech lokalitách Rybářství Třeboň a.s. V současné době již celkový počet vysazovaných kachen na území CHKO Třeboňsko nepřesahuje 15 000 exemplářů a nepředstavuje výrazné ohrožení rybníčních ekosystémů. Ve většině případů je vysazováno do 15 jedinců kachny divoké na 1 ha vodní plochy. Trvalým problémem na území CHKO je dlouhodobě nízký stav

drobné zvěře (zajíc, koroptev). Další negativní jevy vyplývající z provozování myslivosti jsou vysoké stavy jelena evropského mající negativní vliv na přirozenou obnovu lesních porostů a vedou místy k poškozování starších porostů loupáním – problém se částečně dotýká i porostů nacházejících se na lokalitách zvýšeného zájmu ochrany přírody. Ojedinele byl zaznamenán nezákonný lov chráněných druhů a nelegální kladení otrávených návnad. Výstavba mysliveckých zařízení v krajině je problémem z hlediska možnosti zavlečení plevelů a degradace některých ochránářsky cenných lokalit.

Dlouhodobý cíl

- provozování myslivosti v souladu se zájmy ochrany přírody tak, aby nedocházelo ke zhoršování dochovaného stavu přírodního prostředí
- trvale únosné početní stavy původních druhů spárkaté zvěře (včetně prasete divokého), které nebudou limitujícím faktorem udržení populací ptačích druhů hnízdících na zemi

Navrhovaná opatření

- iniciovat snižování početních stavů černé zvěře v oblastech, kde je limitujícím faktorem pro výskyt na zemi hnízdících ptáků či drobných savců a předávat k tomu potřebné informace z monitoringu (viz kap. 2.4. a 2.13.)
- ve spolupráci s orgánem státní správy myslivosti udržovat početnost vypouštěných kachen divokých na stávajících lokalitách (převážně část Chlumské a část Nadějské soustavy) v množství únosném pro různé typy rybníků a zamezit vypouštění kachen na nových lokalitách (viz kap. 2.8.)
- ve spolupráci s orgánem státní správy myslivosti zajistit ukončení vypouštění kachen pro komerční lovy na lokalitě Vitmanov z důvodu ochrany NPR Stará a Nová řeka a PR Rybníky u Vitmanova (viz kap. 2.8.)
- dle míry dotčení zájmů ochrany přírody se účastnit sčítání zvěře ve vybraných honitbách (velká MZCHÚ), nebo požadovat výsledky sčítání (viz kap. 2.13.)
- při monitoringu výskytu významných druhů (např. vydry říční, losa evropského) využívat a ověřovat údaje myslivců (viz kap. 2.13.)
- nepodporovat zakládání nových nebo rozšiřování stávajících intenzivních chovů zvěře (obory, bažantnice)
- monitorovat výskyt invazních druhů živočichů, které lze lovit (např. norek americký, psík mývalovitý) a iniciovat vhodná opatření k jejich eliminaci (viz kap. 2.9.2)
- iniciovat a koordinovat monitoring výskytu losa evropského na území CHKO (viz kap. 2.13.)
- spolupracovat s policií ČR při vyšetřování a objasňování všech případů lovu chráněných živočichů a případů kladení otrávených návnad; zjištěné případy nezákonného jednání medializovat, podílet se na osvětové činnosti (viz kap. 2.14.)
- vyřešit ochranu migrujících vodních ptáků na vybraných rybnících v ptačí oblasti, a to vytvořením sítě lokalit (i mimo vyhlášená MZCHÚ), kde bude vyloučen lov tzv. "vodní pernaté zvěře" se zohledněním možnosti uplatňování odchýlného postupu při usmrcování kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*); mimo stávající MZCHÚ připadají v úvahu lokality Horusický rybník, Bošilecký rybník, Záblatský a Koclířov (viz kap. 2.4.)
- ovlivňovat umístování mysliveckých zařízení v krajině

Navrhované zásady

- trvale redukovat stavy černé zvěře, aby se významně snížily škody působené touto zvěří v lesích a na zemědělských kulturách
- udržovat početní stavy jelení zvěře na míře únosné pro přirozenou obnovu lesních ekosystémů
- provádět opatření v krajině, která povedou ke zvýšení ekologické stability krajiny, zlepšení stavu biotopů či podpoře populací zvláště chráněných druhů a zároveň budou vytvářet podmínky pro původní druhy drobné zvěře (koroptev ap.)

- monitorovat výskyt invazních druhů živočichů, které lze lovit (např. norek americký, psík mývalovitý) a provádět jejich lov, aby nedocházelo k jejich šíření, viz kap. 2.9.
- provádět přikrmování či vnaďení zvěře (včetně slanisek) v MZCHÚ a jejich OP pouze v odůvodněných případech a po projednání rozsahu a lokalizace s orgánem OP; dbát na vhodné umístění a udržování loveckých zařízení ve větších MZCHÚ či v jejich blízkosti s cílem snížit zatížení lokalit spárkatou zvěří

3.4. Rybníkářství a sportovní rybářství

3.4.1. Rybníkářství

Charakteristika problematiky

Na území CHKO je zaznamenáno cca 460 vodních nádrží, z nichž 12 má rozlohu nad 100 ha. Největším rybníkem je Rožmberk o rozloze 658 ha, následují rybník Horusický (438 ha), Velký Tisý (313,5 ha), Záblatý (309,15 ha), Staňkovský rybník (271,8 ha), rybník Holná (244,48 ha) a další. Rybníky v CHKO zaujímají celkem 7 443,17 ha, což je cca 10,6 % rozlohy celé CHKO Třeboňsko. Rybníky zde tvoří celkem 16 vodohospodářských soustav spadovaných z převážné většiny do povodí Lužnice a Nežárky. Obecně patří rybníkářství mezi nejvýznamnější fenomény v CHKO, a to jak krajinářské, tak především ve spojení s ochranou konkrétních druhů živočichů a rostlin, které využívají rybníční ekosystémy jako životní biotopy. Některé rybníky jsou situovány v maloplošných zvláště chráněných územích, ty jsou pravidelně sledovány, jejich stav je každoročně vyhodnocován a způsob hospodaření je dle výsledků upravován na základě „Dohody“ s hospodařícím subjektem (ve smyslu úpravy velikosti a složení rybí obsádky, aplikace závadných látek, manipulace s vodní hladinou atd.). Intenzita hospodaření na rybnících, které leží celou svojí rozlohou v MZCHÚ a I. zóně, vychází ze znění zákona a je regulována a udržována na takové úrovni, která zachovává přírodní hodnoty území. Většina ostatních rybníků leží ve II. zóně odstupňované ochrany, je určena k produkčnímu chovu ryb a je dle vodoprávních rozhodnutí zařazena do kategorie „polointenzivní“, což přináší tradiční problémy ve vztahu k ochraně mokřadních ekosystémů, které jsou na rybníky vázány (např. ovlivňování hladiny podzemní vody, snižování rozlohy a kvality litorálních porostů, eutrofizace a ruderalizace, omezení potravní nabídky pro divoce žijící živočichy, zejména ptáky ap.). Na těchto rybnících nejsou velikost a složení obsádek ze strany AOPK ČR přímo ovlivňovány, ale je zde snaha o postupné zlepšování stavu (regenerace) ekosystémů (úprava nevhodně vyhrnutých břehů, ochrana litorálních porostů apod.), a to jak na rybnících, tak i na okolních zemědělských pozemcích. Rybí obsádky jsou ve většině produkčních rybníků z pohledu ochrany přírody příliš vysoké (v hlavních rybnících přesahuje běžně hmotnost obsádek kapra 1000 kg/ha), rybníky jsou díky přísunu živin v minulosti převážně eutrofní až hypertrofní a vykazují řadu negativních jevů (výkyvy kyslíkového režimu a pH, dlouhodobě nízká průhlednost, masový výskyt sinicových vodních květů, výskyt invazních druhů ryb aj.). O návratu k lepší kvalitě vody a k příznivějšímu ekologickému stavu v rybníčních ekosystémech je třeba jednat s vlastníky, z nichž dominantní postavení má Rybářství Třeboň Hld. Ve východní části CHKO jsou rybníky nejčastěji ve vlastnictví Rybářství Kardašova Řečice s.r.o.

Dlouhodobý cíl

- postupná regenerace rybníčních ekosystémů negativně ovlivněných intenzivním rybářským hospodařením k přírodě blízkému stavu
- trvalé a účinné skloubení hospodářského využívání rybníků se zájmy ochrany přírody a krajiny tak, aby nedocházelo k poškozování předmětů ochrany CHKO, MZCHÚ, EVL a PO a zhoršování podmínek pro ZCHD rostlin a živočichů vázané na rybníky (konceptce „trvale udržitelného rybářského hospodaření“), obnovené a zachované přirozené funkce rybníčních ekosystémů
- ochrana migrujících vodních ptáků před negativními vlivy myslivosti a rekreačních aktivit

- zachovaný či v narušených lokalitách postupně obnovený typický krajinný ráz rybníční krajiny (hrázové porosty, drobná rybníční architektura apod.)

Navrhovaná opatření

- udržovat vzájemnou komunikaci a spolupráci s vlastníky a nájemci rybníků (viz též kap. 2.14) a v případě zájmu obou stran upravit hospodaření na základě veřejnoprávních dohod
- pro trvale udržitelné rybářské hospodaření v CHKO postupně dobudovat síť zachovalých a plně funkčních rybníčních ekosystémů, kterou by tvořily rybníky v MZCHÚ a I. zóně a další refugia zachovalých rybníčních ekosystémů a lokalit s klíčovým významem pro biodiverzitu zejména ve II. zóně v rámci jednotlivých rybníčních soustav (resp. rybářských středisek). Mimo MZCHÚ by se jednalo zejména o rybníky středních velikostí (řádově desítky ha) umístěné ve větších soustavách s chovem plůdku, lehkých násad či generačních ryb a další rybníky se speciálním managementem, kde by byly na základě dohody s vlastníkem či nájemcem upraveny velikost a složení obsádky a vodní režim podle požadavků ochrany přírody (např. rybník Přední Sax, Skopaný, Velká Ochoz, Malý Závistivý, Švambírek, Nový u Frahelže, Prkenný, Farský, Okřínek, Zadní Pasecký, Svobodný, Nový u Cepu, Tobolky, Velké Stavidlo, Traviční u Mníšku aj.)
- pro specifikaci podmínek ochrany přírody stanovit podpůrnou klasifikaci rybníků podle cílových parametrů rybníčního ekosystému (průhlednost, zooplankton, rozsah a kvalita litorálních porostů a plovoucí a submersní vegetace) a s ohledem na jejich význam pro biodiverzitu, velikost a funkci v produkčním procesu (dvě kategorie)
- motivovat hospodařící subjekty k udržení dostatečné průhlednosti vody v průběhu hlavní vegetační a hnízdní sezóny (50 a více cm do konce července) na síti vybraných rybníčních lokalit
- na rybnících v CHKO jednat, či uzavřít dohody o hospodaření mezi AOPK ČR a rybářskými subjekty zachovat nebo dosáhnout vytvoření takových cyklů hospodaření v jednotlivých soustavách (resp. rybářských střediscích), které by garantovaly každoročně přítomnost alespoň části rybníků s optimálními podmínkami pro rozvoj porostů vodních makrofyt a výskyt živočichů, zejména vodních ptáků
- podporovat obnovu a stabilizaci litorálních porostů a submersní a plovoucí vegetace na rybnících, které byly v minulosti poškozeny intenzivním hospodařením, a došlo zde k jejich významnému úbytku
- podporovat různé hospodářské alternativy ověřující rybníkářské postupy vhodné z hlediska zájmů ochrany přírody
- podporovat dlouhodobé alternativní hospodaření na vybraných rybnících, mimo jiné také cyklický management s proměnlivou velikostí a druhovým složením rybí obsádky, zajišťující dodržení cílových parametrů s přijatelnou periodicitou za současného omezení rizika vzniku havarijních stavů (např. kyslíkové deficity, botulismus, rozvoj invazních druhů), přednostně na rybnících Velký Tisý, Staré jezero, Rod, Nový Vdovec, Ženich
- iniciovat preventivní opatření k omezení výskytu nepůvodních a invazních druhů ryb (např. střevlička východní, karas stříbřitý), umožnit sanaci ohnisek výskytu těchto druhů a jejich celkovou eliminaci v rybníčních soustavách CHKO (viz kap. 2.9)
- zajišťovat průběžnou kontrolu (monitoring) celkového ekologického stavu klíčových rybníků situovaných v MZCHÚ (viz kap. 2.13) a rybníků s dlouhodobým alternativním hospodařením a pokračovat ve spolupráci s vlastníky a nájemci těchto rybníků na udržení příznivého stavu těchto rybníků (na základě výsledků iniciovat upravení rybí obsádky, manipulace s vodní hladinou atd.)
- zajišťovat průběžnou kontrolu (monitoring) dodržování cyklů hospodaření v jednotlivých soustavách, zejména ekologického stavu rybníků s optimálními podmínkami v daném roce
- udržovat spolupráci s akademickými pracovišti a odbornými subjekty při hydrochemickém, hydrobiologickém, zoologickém a botanickém monitoringu a při navrhování způsobů hospodaření v jednotlivých lokalitách (aktualizace plánů péče MZCHÚ)

- prosazovat taková pravidla pro manipulaci s vodou v nádržích, která budou respektovat biologické nároky ZCHD rostlin a živočichů a předmětů ochrany ptačí oblasti (viz kap. 2.7. a 2.8.)
- v případě nálezu hnízd rybáka obecného ohrožených kolísáním nebo zvýšením hladiny rybníka omezit záměrnou manipulaci s vodní hladinou po dobu hnízdění tj. do 31. července
- iniciovat vhodnou úpravu břehových partií rybníků při odbahňování či odstraňování deponií, prosazovat správný postup a provedení odbahňovacích prací s ohledem na výskyt zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů (správné svahování břehů a nátoku, ponechání některých míst bez zásahu, správně načasovat vypouštění rybníků atd.), podporovat odstranění nevhodně umístěných deponií z břehů i vodní plochy rybníků
- podporovat trvalé uložení vytěžených sedimentů na ornou půdu a jejich zapojení do přírodních cyklů živin, nepodporovat ukládání sedimentů na stabilní trvalé travní porosty z důvodu degradace rostlinných biocenóz ani vytváření obvodových valů a deponií v okolí rybníka
- podporovat, aby v období min. 2 let po odbahnění rybníka do něj byla nasazována snížená obsádka složená z ryb, které nebudou bránit obnově litorálních porostů (nenasazovat býložravé druhy či vyšší věkové kategorie kapra) a zároveň takové druhy ryb, které predací nebo potravní konkurencí zamezí rozvoji invazních rybích druhů
- chránit litorální porosty s výskytem významných druhů před odstraňováním a vytvářet podmínky pro jejich regeneraci
- potlačovat šíření náletových dřevin a postupně snižovat jejich plochu jak v litorálu rybníka, tak na přilehlých loukách (obnova přirozených přechodů – hydrosérií na pobřeží)
- spolupracovat s vodoprávními úřady, aby nedocházelo k poškozování ekosystémů rybníků, a v kontrolní činnosti

Navrhované zásady

- zajišťovat dobré fungování vodního rybníčního biotopu nejen jako produkčního prostoru, ale jako vodního ekosystému s na něj vázaným výskytem zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin a s řadou dalších přírodních funkcí v krajině
- na území I. zóny CHKO a na území MZCHÚ hospodařit tak, aby nedocházelo ke zmenšování rozlohy a kvality litorálních porostů, byly zachovány porosty submersní a plovoucí vegetace a po rozhodující část vegetační sezóny (duben–srpen) byla zachována dostatečná přítomnost velkého a středního zooplanktonu a průhlednost vody za běžných klimatických podmínek neklesala pod 50 cm (resp. aby byla zachována průhlednost vody nad 80 cm alespoň do 30. 6. běžného kalendářního roku, na rybnících s nižší trofii a absencí populací invazních druhů ryb do 15.7.)
- na území I. zóny CHKO a na území MZCHÚ hospodařit tak, aby od 1.4. do 31.8. byly rybníky na vodě (s výjimkou postupného nahánění plůdkových a nebeských rybníků)
- na území II. zóny v klíčových lokalitách (refugia mimořádně zachovalých ekosystémů v jednotlivých rybníčních soustavách, lokality s překryvem dalších ochranných statutů – EVL, jádrové oblasti ptačí oblasti, biocentra ÚSES aj.) hospodařit s úplným vyloučením intenzivních technologií. V ostatních částech II. zóny je možné s přihlédnutím k odůvodněným hospodářským zájmům užití intenzivních technologií v přiměřeném rozsahu a za podmínek postupného zlepšování stavu rybníčních ekosystémů (pouze na základě vydaných výjimek)
- postupně snižovat trofickou zátěž rybníků a dalších vodních ekosystémů extenzivním obhospodařováním nádrží a v nezbytných případech formou odstranění živinami bohatých sedimentů (citlivého odbahnění), vytvářet pufrální zóny podél břehů rybníků za účelem snížení splachů ze zemědělských pozemků
- nasazovat alternativní rybí obsádky s nižším tlakem na rybníční ekosystém (např. lín a dravé ryby)

- na vhodných lokalitách vytvářet podmínky pro chov druhů ryb náročnějších na kvalitu vody a kyslíkový režim (např. candát) jako ekonomické alternativy k tradiční produkci kapra
- organizačními a technickými opatřeními (např. prevence při dovozu a distribuci násad a při manipulaci s vodou, využití zimování, nasazení dravých ryb apod.) omezovat rizika rozšiřování invazních druhů ryb (zejm. střevlička východním, karas stříbřitý), vzniklá ohniska účinně asanovat
- na rybnících v I. zóně CHKO a v MZCHÚ chovat býložravé ryby pouze v případě cíleného použití tzv. meliorační obsádky při nadměrném zarůstání rybníka nevhodným typem vegetace (včetně amura bílého, na základě udělené výjimky)
- zajišťovat průběžnou údržbu technického stavu vodní nádrže, předcházet tak náhlým opravám havarijního stavu, které by byly nevhodným zásahem např. z hlediska hnízdění vodních ptáků
- v případě plánování úprav a zásahů do rybničního prostředí (odbahnění, opravy staveb aj.) zohledňovat při plánování zájmy ochrany přírody včas a komunikovat s orgány ochrany přírody již ve fázi záměru
- při odbahňování rybníků zajistit zachování alespoň části litorálních porostů a při modelaci nových břehů vytvořit podmínky pro jejich obnovu a případné rozšíření, v maximální možné míře zachovat či vytvářet pozvolné břehy se sklonem min. 1: 7–10 pro přirozenou obnovu litorální vegetace
- vyhrnutý materiál odstranit mimo pozemky rybníků, ideálně uložit na nejbližší ornou půdu, popř. rozhrnout na vhodná místa v okolí bez tvorby deponií či použít pro tvorbu hnízdních ostrůvků, neprovádět uložení sedimentu na trvalý travní porost z důvodu degradace rostlinných biocenóz
- u rybníků s významným výskytem obojživelníků neprovádět jejich vypouštění v době probíhajícího rozmnožování a vývoje larválních stadií (duben–červenec)
- odbahňování provádět přednostně na podzim nebo v zimním období, pokud tento požadavek není možné zajistit, ponechávat rybníky vypuštěné od zimního období, aby nedocházelo k zahnízdění ptáků před započatím prací
- podporovat vznik či vytvářet drobné ostrůvky na vhodných rybnících a zajišťovat jejich pravidelnou údržbu
- udržovat a obnovovat aleje z geograficky původních dřevin (především dub letní) na hrázích rybníků jako součást typického krajinného rázu rybniční krajiny
- odstraňovat esteticky nevhodné objekty na hrázích a v okolí rybníků (nevyužívané budovy pro chov drůbeže, sklady, ocelová síla apod.) a nahrazovat je kvalitní rybniční architekturou v tradičním duchu a materiálovém provedení

3.4.2. Sportovní rybářství

Charakteristika problematiky

Na území CHKO se vyskytuje 11 mimopstruhových revírů a 1 pstruhový revír. Všechny spadají organizačně pod ČRS Jihočeský územní svaz. Hospodaření na většině vodních toků a některých nádržích zajišťují místní organizace Českého rybářského svazu (MO ČRS). Z hlediska sportovního rybářství jsou významné řeka Nežárka, řeka Lužnice, Nová řeka a ze stojatých vod jde především o pískovny (pískovny v severní části CHKO u Veselí nad Lužnicí, pískovna Cep I. mezi Majdalenou a Suchdolem nad Lužnicí a Tušské pískovny). Na tekoucí vody vodních toků jsou vázány významné populace ZCHD živočichů: mihule potoční, sekavec sp., vranka obecná, jelec jesen, v tůních okolo toků je relativně běžný piskoř pruhovaný. Ve vodních tocích se vyskytují invazní nepůvodní druhy ryb, které mohou mít vliv na stabilitu původních rybích populací a společenstev.

Dlouhodobý cíl

- přirozeně vysoká početnost a druhová pestrost místních druhů ryb a zachovaný rozsah jejich přirozených biotopů a trdlišť

Navrhovaná opatření

- provádět pravidelný ichtyologický monitoring a výzkum (viz kap. 2.13.)
- zabezpečit osvětu mezi rybáři o CHKO (předměty ochrany, ZCHD, MZCHÚ), o podmínkách pohybu okolo vodních toků na různých úsecích v CHKO, o původních společenstvech ryb a jiných vodních organismech s vazbou na sportovně rybářsky využívané vodní plochy (viz kap. 2.14.)
- podporovat migrační průchodnost všech větších toků (Lužnice, Nežárka, Nová řeka) na území CHKO, u malých vodních toků především v místech a rozsahu, které nepoškodí jiné předměty ochrany a jejich stanoviště (viz kap. 3.5.)

Navrhované zásady

- podporovat realizaci činností vedoucích ke zlepšení kvality vod a prostředí pro život druhů vázaných na ekosystémy tekoucích vod (výstavba kanalizace a ČOV, revitalizace vytipovaných vodních toků, podpora přirozené renaturalizace toků včetně ponechávání „mrtvého dřeva“ v tocích, odstraňování zdrojů znečištění apod.)
- zamezovat rozšiřování nepůvodních druhů ryb a prosazovat využívání druhů původních, především z místních populací nebo jednoho povodí)

3.5. Vodní hospodářství

Charakteristika problematiky

Nejdůležitější vodní toky, tvořící prakticky osy CHKO Třeboňsko, představují řeky Lužnice a Nežárka. Z dalších vodních toků jsou to uměle vybudované kanály Nová řeka a Zlatá stoka a dále říčka Dračice a Koštěnický potok. **Řeka Lužnice** je v úseku od vtoku do CHKO (Krabonoš) až po vtok do rybníka Rožmberk přirozeným a neregulovaným vodním tokem, který si až na krátké úseky (průtoky městem Suchdol nad Lužnicí a obcí Majdalena, kde je tok regulován) zachovává všechny morfologické i biologické funkce vodního toku. V úseku od hráze rybníky Rožmberk po soutok s Nežárkou je ale koryto Lužnice regulováno, narovnáno a zahlobeno se všemi negativními dopady na biotu toku, kvalitu vody i vodní režim říční nivy (pokles úrovně spodní vody a vysychání nivních mokřadů). **Řeka Nežárka** je v celém úseku na území CHKO upraveným tokem. K úpravě ale došlo již v průběhu 19. století a jedná se pouze o pomístní zkrácení toku a opevnění břehů kamenivem. Úsek od jezu Jemčina po jez Metel je tak vhodným tokem pro ponechání samovolné renaturaci či provedení podélné revitalizace s využitím nivy jako rozlivových ploch pro protipovodňovou ochranu Veselí nad Lužnicí. Řeky Lužnice a Nežárka patří k tokům s poměrně vysokou fragmentací na dílčí úseky, což má významný vliv na stav populací ryb, ale i ostatních organismů, jejichž populace jsou svým vývojem na populace ryb a jejich migraci vázány (např. mlži). Vedle přirozených toků je pro Třeboňsko charakteristická nesmírně složitá síť umělých stok a kanálů, soužících k vypouštění a napájení rybníků, které jsou krajinným fenoménem oblasti. Většina drobných toků je svedena do tohoto systému a proto není reálné zde uvažovat o komplexní revitalizaci menších povodí s výjimkou drobnějších toků, které byly v průběhu minulých desetiletí narovnány a opevněny.

V posledních 20 letech byla v CHKO realizována řada vodohospodářských investic zlepšujících odkanalizování obcí a čištění odpadních vod. Pouze 10 obcí CHKO (1/4 všech) nemá na svém správním území ani jednu čistírnu odpadních vod (ČOV). Z místních částí obcí a jiných samostatných jednotek osídlení má funkční ČOV 40 sídel, vyřešeno je čištění odpadních vod ze všech měst a nejlidnatějších obcí. Přibližně 30 drobnějších sídel a městských částí splaškovou kanalizací ani ČOV zatím nemá. Největší a nejmodernější je ČOV Třeboň (16 400 ekvivalentních obyvatel) s přílehlou bioplynovou stanicí. Některé obce odkanalizování připravují, některé mají zpracovanou projektovou dokumentaci pro výstavbu ČOV, vydané územní a stavební rozhodnutí o povolení stavby, ale chybí finanční prostředky na realizaci.

Dlouhodobý cíl

- obnova kontinua říčního systému, migračně prostupné vodní toky, dosažení a udržení ekologicky příznivého stavu vodních ekosystémů včetně relevantních předmětů ochrany ZCHÚ a EVL
- zachování biodiverzity, retenčních schopností krajiny a čistoty vod
- protipovodňová opatření v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny
- účinné čištění odpadních vod ze všech významných zdrojů znečištění (komunálních, průmyslových, zemědělských), které omezí na minimum negativní vliv těchto zdrojů na vodní ekosystémy

Navrhovaná opatření

- prosazovat zprůchodnění horního toku Lužnice v úseku Krabonoš – Novořecké splavy; tento úsek řeky je součástí evropsky významné lokality Třeboňsko – střed s výskytem populace evropsky významných druhů ryb – piskoře pruhovaného (*Misgurnus fossilis*) a sekavce (*Cobitis* sp.); možnostem migrací těchto druhů je nutné přizpůsobit i parametry budovaných rybích přechodů a z toku je nutné odstranit i nízké příčné prahy (viz kap. 2.8.)
- prosazovat zprůchodnění migračních bariér v úseku řeky Nežárky mezi jezem Jemčina a ústím; uvedený tok řeky je součástí evropsky významné lokality Lužnice – Nežárka s výskytem populace evropsky významného druhu – velevruba tupého (*Unio crassus*), viz kap. 2.8.
- podporovat zprůchodnění dalších migračních překážek na ostatních úsecích toku Lužnice, Nežárky a Dračice, pokud tím dojde k obnově významnějšího souvislého úseku toku (viz kap. 2.8.)
- na jednotlivých objektech preferovat výstavbu balvanitých skluzů ve formě obtoku nebo rampy; pouze pokud není možné tento typ přechodu použít, je možné jednat o jiných typech
- prosazovat komplexní revitalizace menších povodí na vhodných lokalitách, tzn. v místech, kde tyto toky neslouží jako vypouštěcí stoky z rybníků, voda má dostatečně vysokou kvalitu a stav povodí zaručuje zlepšení stavu ekosystému
- podpora výsadby skupinových či pomístních břehových porostů v lokalitách nevhodných pro komplexní revitalizaci (u toků, které procházejí otevřenou zemědělskou krajinou s minimem rozptýlené zeleně), viz kap. 3.2.
- podporovat obnovu a pročištění odstavených nebo slepých ramen a tůní v nivě řeky Lužnice v úseku pod rybníkem Rožmberk, ve kterém je koryto napřímeno a opevněno; v těchto lokalitách bude podporováno i zatravnění zoraných ploch v inundaci řeky (viz kap. 3.2.)
- podpora samovolné renaturace toku Nežárky a to především v místech, kde případný vznik přirozených ostrůvků, kamenitých lavic a nátrží neohrozí stavby a soukromé pozemky na březích řeky; podobně jako v předchozím případě bude i zde podporována obnova a pročištění odstavených nebo slepých ramen a tůní v nivě řeky
- podpora soustředění pozemků v majetku státu v rámci komplexních pozemkových úprav do inundace řeky tak, aby umožnění případných rozlivů a změn koryta toku neohrozilo pozemky ve vlastnictví nestátních subjektů
- při péči o břehové porosty prosazovat jejich zachování v maximální míře, průběžnou obnovu (při respektování geografické původnosti dřevin) a postupné zvyšování jejich druhové a věkové diverzity při respektování ekologických a estetických hledisek (viz kap. 3.2.)
- odstraňování nebo jiné razantní zásahy do břehových porostů povolovat pouze v nezbytných případech z důvodů zajištění bezpečnosti vodní turistiky na tradičních vodáckých trasách, z důvodů protipovodňové ochrany (volný průchod povodňových vod v kritických místech) a v jiných případech, kdy hrozí bezprostřední ohrožení osob a majetku (viz kap. 3.11.)

- aktivně spolupracovat s Jihočeským krajem, obcemi, správci toků a vlastníky rybníčních soustav při přípravě a realizaci regionální koncepce protipovodňové ochrany, při tom prosazovat tyto zásady:
 - podpora „přírodě blízkých“ pasivních protipovodňových opatření (využívání retenčních kapacit přirozených říčních niv Lužnice a Nežárky, rybníčních soustav, vytěžených pískoven a rašelinišť, přirozených polderů a dočasných rozlivů vod na zemědělských a lesních pozemcích ve volné krajině mimo osídlení) oproti jednostranným technokratickým řešením (budování přehrad, napřimování, rozšiřování a zpevňování říčních koryt apod.)
 - ochrana říční nivy a jiných přírodních území významných z hlediska rozlivu povodňových vod před další urbanizací (v rámci procesu územního plánování), postupné odstraňování stávajících nevhodných způsobů využití těchto území; účinná kombinace zájmů ochrany přírody a ochrany před povodněmi (např. retence na území přírodních rezervací v říční nivě)
 - soustředění úprav koryt vodních toků a jiných technických protipovodňových opatření do souvisle zastavěného území sídel v kombinaci s lokální ochranou jednotlivých objektů v krajině (např. ohrázování usedlostí v říční nivě)
 - realizace technických opatření ve volné krajině zaměřených na posílení funkčnosti prvků „přírodě blízké“ protipovodňové ochrany (izolace a zpevňování rybníčních a inundačních hrází, výstavba bezpečnostních přelivů, budování přírodě blízkých polderů, zvyšování kapacity stavidel a jezů apod.) za podmínek, že nadměrně nepoškodí přírodní prvky a nenaruší nepřipustně krajinný ráz
 - podpora prioritního významu systému Nová řeka – rybník Rožmberk v protipovodňové ochraně centrálního a severního Třeboňska a dolních částí povodí Lužnice
 - zvyšování retenční kapacity rybníků jejich odbahňováním neprovádět na úkor jejich biologické hodnoty, zejména pokud jde o rozsah a kvalitu litorálních porostů (viz kap. 3.4.)
 - využití moderních metod matematického modelování účinnosti protipovodňových opatření
- nepodporovat vznik nových MVE; při posuzování záměru na výstavbu nebo obnovu MVE vždy předem vyžadovat provedení biologického posouzení vlivu záměru na rostliny a živočichy, příp. krajinný ráz; prosazovat takové podmínky pro výstavbu a provoz MVE, aby nedošlo k ohrožení biologické hodnoty toku (např. nedostatečným zůstatkovým průtokem v toku, vznikem migrační bariéry, použitím technologie nešetrné k vodním organismům apod.), viz kap. 2.8.
- iniciovat a prosazovat ve spolupráci s vodoprávními úřady kontrolu provozu stávajících MVE, případně nově vzniklých MVE, zejména v otázkách dodržování stanovených hodnot max. povoleného odběru vody a min. zůstatkových průtoků, realizace staveb rybích přechodů v případě rekonstrukce jejich odběrných objektů vody apod., aktivně omezovat negativní vlivy provozu MVE jak z hlediska migračních bariér, tak ve snižování průtoků ve vodních tocích mezi odběrem a vrácením vody odvedené pro hydroenergetické účely (derivací), viz kap. 2.8.
- zajistit evidenci a monitoring malých vodních nádrží a drobných vodních ploch z pohledu zájmu OP (pískovny, tůně atd.), viz kap. 2.13.
- při posuzování vhodnosti záměrů na obnovu a tvorbu drobných vodních ploch zohledňovat zejména přírodní podmínky stanoviště, včetně druhového složení rostlinných i živočišných společenstev, kterému by měl odpovídat počet, velikost a způsob využití vznikajících vodních ploch (viz kap. 3.4.)
- podporovat zavádění různých typů vegetačních ČOV (kořenových aj.) jako alternativu k tradičním mechanicko-biologickým ČOV s nižšími energetickými nároky
- podporovat různé typy zařízení pro další dočištění vod odtékajících z ČOV před jejich vstupem do recipientu (dočišťovací rybníky a umělé mokřady zapojené do krajiny)

- u velkých zdrojů podporovat terciérní čištění (odstraňování fosforu), zejména podporovat opatření ke zvýšení samočisticí schopnosti vodních toků
- průběžně identifikovat komunální, průmyslové a zemědělské zdroje znečištění a podporovat opatření k omezení jejich negativního vlivu na vodní ekosystémy, v případě zjištění nelegálního vypouštění odpadních vod iniciovat rychlou nápravu situace
- úzce spolupracovat s vodoprávními úřady, správci toků a provozovateli rybníků např. na realizaci přírodě blízkých opatření ke zvýšení retenční schopnosti krajiny a zajištění ochrany před povodněmi

Navrhované zásady

- v procesu územního plánování prosazovat ochranu dostatečného prostoru pro vodní tok (širší proměnlivý profil s nízkými břehy), říční a potoční nivy a jiná přírodní území významná z hlediska rozlivu povodňových vod chránit před další urbanizací, stávající nevhodné způsoby využití těchto území postupně eliminovat
- provádět při údržbě upravených vodních toků opatření, která diverzifikují morfologicky jednotvárná koryta a vytvářejí úkrytové a rozmnožovací biotopy pro vodní živočichy (proměnlivý členitý profil koryta toku, podpora alternativních úprav)
- preferovat při realizaci protipovodňových opatření přírodě blízká opatření (revitalizace povodí malých vodních toků, výstavba a obnova malých vodních ploch, remízů, mezí, mokřadů apod.) oproti opatřením čistě technickým (poldry, přehrady, protipovodňové zdi)
- k opravám a stabilizaci koryt používat přírodní materiály (např. těžký kamenný zához, příp. dřevo)
- zachovávat či obnovovat přirozený charakter vodních toků a mokřadů, zejména mimo zastavěná území obcí, s využitím procesu přirozené revitalizace toků
- nevytvářet ve vodních tocích umělé migrační bariéry
- podporovat a realizovat na vhodných lokalitách obnovu a tvorbu drobných vodních ploch (revitalizovaných malých vodních nádrží, tůní, pískoven), primárně takových, které povedou k zachování nebo zvýšení druhové diverzity území
- podporovat a zajišťovat ochranu niv s větším množstvím mrtvého dřeva a podporovat navyšování množství mrtvého dřeva (ležícího i pahýlů) v nivách toků; podporovat navyšování množství mrtvého dřeva přímo v tocích mimo zastavěná území
- prosazovat vybudování chybějící kanalizace a ČOV v sídlech s výrazným vlivem na tok a v ekologicky cenných lokalitách (nad úseky toků v MZCHÚ a EVL)
- zlepšit účinnost ČOV modernizací (včetně odstraňování fosforu), zavádět nové technologie čištění odpadních vod a využívat energetický potenciál odpadních kalů u velkých ČOV (bioplynové stanice)
- zajistit průběžné sledování a udržování funkčnosti ČOV tak, aby dosahovaly trvale povolených limitů pro vypouštění
- kontrolní činnost soustředit na zdroje znečištění, kde docházelo v posledních letech k provozním haváriím (FONTEA a. s. Veselí nad Lužnicí aj.).
- racionálně hospodařit se srážkovou vodou v sídlech a využívat ji pro zavlažování veřejné zeleně a další vhodné účely

3.6. Výstavba

Charakteristika problematiky

Tradiční lidská sídla i jednotlivé stavby harmonicky zakomponované do přírodního rámce jsou součástí krajinného rázu, který je jedním z předmětů ochrany CHKO Třeboňsko. Na Třeboňsku se prolínají a dotýkají čtyři výrazné oblasti lidové architektury. Z Doudlebska na jihozápadě působí vliv velmi prosté architektury jednoduchých forem bez výrazných ozdob, od severovýchodu zasahuje architektura Jindřichohradecka, která má obdobné lapidární vyjádření, jako klín mezi tyto až puristicky čisté směry proniká od severozápadu vliv blatenského selského baroka a konečně na jihu CHKO, na území, které bylo součástí

rakouského Vitorazska, jsou usedlosti (tzv. vierkanty) na rozdíl od trojstranných statků v jiných částech oblasti uzavřeny ze čtyř stran.

Významnými komponenty oblasti je řada samot (jednot), zakládáných na volných plochách mezi rybníky (např. mezi obcemi Chlum u Třeboně a Staňkov) nebo uprostřed zemědělských pozemků (např. v jižní části CHKO na Vitorazsku). Další zvláštnost tvoří bašty, rybníční statky vodního hospodářství a roubené seníky, dochované zejména na Mokřých loukách kolem Třeboně.

Původní urbanistická struktura obcí i tradiční rysy jednotlivých staveb přetrvaly plošně až do 50. a 60. let 20. století, kdy charakter vesnic nepříznivě ovlivnila kolektivizace a zprůmyslnění zemědělství. Do té doby harmonická struktura vesnic byla rozbíjena moderními či přímo cizorodými objekty. V některých obcích či částech jejich katastrů se od 60. let rozběhla i masová výstavba rekreačních objektů v podobě chat. V současné době se obnovuje řada zchátralých objektů, ale i kvalitní a tradičně pojaté novostavby, zároveň jsou však vesnice pod tlakem výstavby nevhodných objektů, zejména „katalogových“ rodinných domů.

Dlouhodobý cíl

- zachování tradičního rázu obcí, nenarušeného cizorodými prvky
- rozvoj obcí v souladu s udržení jejich urbanistických a architektonických hodnot uchování volné krajiny bez zástavby
- zvýšení povědomí obyvatel o tradiční zástavbě a jejích hodnotách
- dobrá informovanost státní správy, samosprávy a projektantů o kvalitách krajinného rázu a z nich vyplývajících požadavcích na výstavbu
- ochrana krajinného rázu v územním plánování a ve všech správních řízeních souvisejících se stavbami a využitím území

Navrhovaná opatření

- poskytovat aktuální informace a poradenskou činnost v oblasti krajinného rázu a tradiční zástavby v jednotlivých obcích (viz kap. 2.14.)
- realizovat koordinační setkání se zástupci příslušných stavebních úřadů s působností na území CHKO Třeboňsko
- komunikovat průběžně s projektanty působícími v oblasti
- při individuálním posuzování záměrů na výstavbu a přestavbu objektů v CHKO Třeboňsko zohlednit legitimní požadavky na zachování životaschopnosti obcí a jejich přiměřený rozvoj (viz kap. 2.12.)
- rozvoj obcí směřovat do příslušných ploch schválených v územních plánech, zamezit narušování tradičního rázu obcí výstavbou „satelitů“, udržet tradiční vzhled stávajících staveb
- chránit volnou krajinu před pronikáním výstavby; v rámci projednávání územních plánů soustředit rozvoj obcí v návaznosti na stávající zastavěné území, iniciovat redukci nadbytečného množství nevyužitých zastavitelných ploch (viz kap. 2.12.)
- aktivně spolupracovat s pořizovateli i zpracovateli ÚPD a dotčenými obcemi podle studií preventivního hodnocení krajinného rázu (1996, 2010), tyto dokumenty zpracovat jako výstup pro ÚAP a aktualizovat je v návaznosti na vývoj metodik a stav krajiny
- nepodporovat navrhování naddimenzovaných zastavitelných rozvojových ploch v územních plánech; u přiměřených zastavitelných rozvojových ploch iniciovat zpracování regulačních plánů či územních studií a trvat na uplatnění podrobných podmínek ochrany krajinného rázu (zahrnujících strukturu zástavby, její charakter i výškovou hladinu, a rovněž barevnost střešní krajiny či fasád tam, kde jde o typickou součást kulturně historické charakteristiky území), viz kap. 2.12.
- spolupracovat s dalšími odbornými organizacemi na koncepčních dokumentech a řešení modelových situací
- iniciovat jednání s příslušným distributorem el. energie o vhodnějších technických řešení jednotlivých elektrických zařízení, především trafostanic

Navrhované zásady

- věnovat dostatečný čas konzultacím stavebních a jiných záměrů před konečným podáním žádosti o závazná stanoviska či souhlasy se zásahem do krajinného rázu a vyvarovat se nevhodných návrhů jako jsou domy z katalogových nabídek, které do specifického prostředí CHKO nezapadnou, a ve vesnických sídlech se orientovat na tradiční stavby odpovídající danému charakteru území
- nenavrhouvat k realizaci sporné záměry, jako je umístování výrobků plnicích funkcí stavby (mobilní domy, maringotky, obytné přívěsy apod.) pro rekreaci i pro trvalé bydlení či umístování pojízdných nebo trvalých sezónních kiosků a přístřešků ve volné krajině, v případě zastavěných či zastavitelných území vycházet z doporučení uvedených ve studii preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO
- v hraničních obcích CHKO Třeboňsko na území mimo CHKO zaujmout shodný přístup v oblasti územně plánovací činnosti stejně jako v procesu navrhování stavebních záměrů, aby nedocházelo k rozpolcenosti těchto hraničních obcí a k ostrému předělu jejich struktury a charakteru a tím ke změně jejich rázu
- v krajinářsky hodnotných a pohledově exponovaných lokalitách CHKO Třeboňsko navrhovat řešení elektrických zařízení (rozvodné a přípojkové pilíře, trafostanice), která vhodně zapadnou do daného prostředí

3.7. Doprava a inženýrské sítě

Charakteristika problematiky

Území CHKO protíná několik důležitých dopravních tras. Železniční trať Veselí nad Lužnicí – České Velenice prochází v severojižním směru celým územím. Optimalizace této trati, tj. elektrifikace s jednou kolejí ve stávající stopě byla vyhodnocena jako přijatelná s výjimkou instalace protihlukových stěn v některých lokalitách. Byl rovněž vydán souhlas s přivaděčem VVN 110 kV pro napájecí stanice v Českých Velenicích. Další trať (součást IV. železničního tranzitního koridoru Veselí nad Lužnicí – České Budějovice) se pouze dotýká západní hranice CHKO. Hlavní železniční stavby na této trase jsou prakticky realizovány v souladu s podmínkami ochrany přírody. Lodní ani letecká doprava nepředstavují na území CHKO v současnosti závažný problém, i když je třeba této problematice nadále věnovat pozornost. S rostoucím rekreačním zatížením CHKO může docházet k tlaku na rozšíření provozu plavidel s motorovým pohonem na rybníce Svět, případně i o prolomení zákazu na jiných lokalitách. Stejně tak může narůstat hustota provozu netradičních sportovních létajících zařízení nebo provozu dronů.

Silnice 1. třídy protínají napříč území CHKO v severojižním i západovýchodním směru. Na ně je navázána další síť komunikací 2. a 3. třídy. Až na výjimky nepřestavuje silniční doprava a její infrastruktura na území CHKO zásadní a neřešitelné problémy. Obchvaty a přeložky na silnicích 1. a 2. třídy mají přijatelné varianty, vyhodnocované v rámci procesu EIA. Díky složité terénní situaci a citlivosti prostředí (Mokré louky, historické jádro města) se jako problematická jeví přeložka trasy silnic II/154 a II/155 okolo Třeboně, kde je z pohledu ochrany přírody nezbytné podrobné vyhodnocení variant (včetně varianty nulové) v rámci procesu EIA, které umožní vybrat trasu nejméně poškozující zájmy ochrany přírody a krajiny.

Zimní chemická údržba komunikací je dosud akceptována (s udělenými výjimkami ze zákona) na úsecích silnic 1. třídy I/24 a I/34 a na spojce na hraniční přechod po silnici 2. třídy II/103. Na ostatních silnicích 2. třídy je potom akceptovatelné pouze výjimečné použití chemického posypu v doložených případech mimořádné nesjízdnosti (ledovka, silné náledí), vázané na dodatečné hlášení těchto případů orgánu ochrany přírody. Významným střetem, ať již aktuálním či potenciálním, je rozdílný pohled orgánů ochrany přírody a správců komunikací na roli doprovodné komunikační zeleně. S odkazem na nebezpečnost stromů v těsné blízkosti krajnice jako tzv. pevné překážky v silničním provozu jsou navrhována (a někde již realizována) plošná kácení silničních alejí (silnice I/24, I/34), přičemž obnova těchto liniových prvků je zanedbávána či přímo odmítána s odkazem na rezortní normy.

Aktuální zdravotní stav dřevin podél komunikací lze celkově vyhodnotit jako relativně dobrý, ve stále větší míře se však objevují následky poškození dřevin účinky intenzivní dopravy a chemické údržby na silnicích 1. třídy.

Zajištění dostatečných možností parkování vozidel je řešeno standardními nástroji v rámci působnosti orgánu ochrany přírody v procesu územního plánování a při povolování staveb, případně formou vyhrazování míst či udělování odůvodněných výjimek v rekreačně exponovaných místech, kde nejsou závažné zájmy ochrany přírody.

Z hlediska migrace velkých obratlovců je CHKO Třeboňsko stále poměrně dobře průchodnou oblastí s minimem bariér (výjimku tvoří kolizní místa vydry říční v místech křížení hlavních komunikací s vodními toky). Zachování migrační prostupnosti a případné odstraňování bariér je součástí působení AOPK ČR v procesu územního plánování a ve stavební agendě.

Jako poměrně hustě osídlená oblast rozkládající se při okraji českobudějovické sídelní regionální aglomerace je CHKO Třeboňsko protkáno řadou sítí technické infrastruktury. Kromě vedení místního a regionálního významu oblastí procházejí také nadřazené sítě celostátního významu, a to jak vedení elektrické, tak i plynové. Zatímco u podzemních vedení je umístění z hlediska OPK většinou řešitelné, v případě nadzemních elektrických vedení a věží či stožárů telekomunikačních sítí dochází v řadě případů ke střetům s ochranou krajinného rázu. CHKO Třeboňsko není vzhledem k přírodním podmínkám předmětem zájmu o výstavbu větrných elektráren. Několik let trvající boom fotovoltaických elektráren krajinu CHKO nepoškodil, tato zařízení vyrostla pouze na několika místech v sídlech, kde to umožňoval územní plán nebo existence opuštěných výrobních areálů (brownfields), záměry ve volné krajině byly zamítnuty.

Na území MZCHÚ a na dalších místech významných z ornitologického hlediska je postupně prosazována bezpečná úprava nadzemních elektrických vedení. Preferováno je obecně podzemní vedení elektrických sítí nižších řádů, u ostatních vedení volba sloupů s ohledem na krajinný ráz. Umisťování telekomunikačních věží se řídí principem jejich minimalizace na základě sdílení více operátory, využívání stávajících staveb a po vyhodnocení vlivů na krajinný ráz.

Dlouhodobý cíl

- sladění nezbytných dopravních staveb celostátního a regionálního významu se zájmy ochrany přírody a krajiny – dopravní infrastruktura v území bude budována a provozována v rozsahu a způsobem, který nebude mít významný negativní vliv na přírodu a krajinu, na krajinný ráz, na fragmentaci krajiny a nebude vytvářet migrační bariéry
- zimní chemická údržba silnic prováděná ve stávajícím nezbytném rozsahu nepoškozuje okolní prostředí nad přijatelné meze, s přihlédnutím k jiným veřejným zájmům
- trvalá existence doprovodné komunikační zeleně (alejí) jako důležité součásti krajinného rázu oblasti minimalizace dalších zásahů do volné krajiny při výstavbě inženýrských sítí

Navrhovaná opatření

- zajistit kontinuitu koncepčního přístupu a kontrolu plnění stanovených podmínek u dopravních staveb a staveb inženýrských sítí, které jsou součástí územních plánů, prošly procesem posouzení vlivu na ŽP a byl pro ně vydán souhlas, závazné stanovisko nebo výjimky orgánu ochrany přírody
- zajistit, aby záměry na rozvoj lodní dopravy a letecké dopravy (zřízení sportovního letiště a vymezení ploch pro vzlet a přistání sportovních létacích zařízení) nedošlo k poškození předmětů ochrany (viz kap. 3.11.)
- při zásadních opravách stávajících komunikací a souvisejících objektů (mosty, propustky) a při výstavbě nových komunikací prosazovat odstranění migračních bariér a zajištění průchodnosti krajiny podle platných metodik (viz kap. 2.8. a 2.11.)
- prosazovat technická řešení omezující úhyn ptáků po nárazu na průhledné bariéry (viz kap. 2.4. a 2.8.)

- prosazovat u vlastníků a správců komunikací (ŘSD ČR, SÚS Jč kraje) řádnou údržbu a obnovu silniční zeleně (např. zpracování a realizace odborných projektů obnovy silničních alejí u silnic 1. a 2. třídy), viz kap. 3.2.
- minimalizovat další vedení sítí technické infrastruktury územím CHKO a umožnit jejich výstavbu na základě vyhodnocení všech vlivů na přírodu a krajinu
- na místech významných z hlediska ochrany ptáků je nutné prosazovat bezpečnou úpravu elektrických vedení i nad rámec povinností vyplývajících pro provozovatele a investory přímo ze zákona č. 114/1992 Sb.; preferováno je obecně podzemní vedení, zejména na území MZCHÚ, v případě elektrických sítí nižších řádů je preferováno podzemní vedení na celém území CHKO, u ostatních vedení volba a umístění sloupů s ohledem na krajinný ráz a ochranu ptáků (včetně způsobů vrcholového značení z důvodů bezpečnosti leteckého provozu), viz kap. 2.4.
- při umísťování telekomunikačních věží (základnových stanic a stožárů sítí mobilní komunikace) prosazovat požadavek na sdílení technické infrastruktury více operátory a princip minimalizace těchto zařízení na území CHKO (při zachování funkčnosti komunikačních sítí); v maximální míře využívat pro umísťování anténních systémů stávající objekty (tovární komíny, věžové vodojemy – hydroglobusy, výškové budovy), pokud je to možné, umísťovat nově budované stožáry tak, aby byla část jejich konstrukce zakrývána lesními porosty
- u fotovoltaických elektráren prosazovat jejich umístění výhradně v sídlech mimo volnou krajinu, přednostně v opuštěných průmyslových a zemědělských areálech (brownfields) a na plochách pro výrobu v souladu s platným územním plánem (viz kap. 2.12. a 3.6.)

Navrhované zásady

- koncepční řešení a regulaci dopravních staveb a inženýrských sítí zpracovat do územních plánů, po prokázání nezbytnosti investic, s využitím procesů EIA, biologického hodnocení a posouzení vlivu na krajinný ráz
- přeložky, rekonstrukce, směrové úpravy komunikací a obchvaty obcí podporovat jen v rozsahu, který významně nenaruší vzhled krajiny, nepotlačí její typické znaky, nenaruší lokality s chráněnými přírodními fenomény a nebude vytvářet migrační bariéry
- zachovat současný rozsah provozu motorových vozidel na účelových komunikacích a na hraničních přechodech
- řešit při rekonstrukci silnic úseky komunikací, které jsou ve střetu s migrací živočichů s důrazem na technická opatření ve vybraných úsecích (úpravy břehů vodních toků a podmostí, propustky aj.)
- zachovávat migrační propustnost krajiny a nepodporovat stavby a rekonstrukce železničních tratí, jejichž důsledkem by bylo zvýšení bariérového efektu pro migraci živočichů a výrazné zásahy do krajinného rázu (např. nové tratě vysokých rychlostí, zdvoukolejnění stávající jednokolejné železnice apod.)
- nové inženýrské sítě (vodovod, kanalizace, plyn, elektřina, datové kabely) směřovat mimo MZCHÚ a EVL
- mezistátní plynovod Mozart provést územím CHKO v trase minimalizující negativní vliv na předměty ochrany CHKO, MZCHÚ, PO, EVL
- podpořit plynofikaci obcí a využívání biomasy a tepelných čerpadel na území CHKO
- podpořit dobudování chybějících ČOV a kanalizačních řadů ve všech obcích na území CHKO
- nové stožáry a stanice GSM lokalizovat mimo MZCHÚ, pohledové horizonty a výrazné pohledové osy na území CHKO, při umísťování telekomunikačních zařízení (anténní aj. systémy) využívat přednostně stávající výškové objekty a sdílení stávajících telekomunikačních věží dalšími operátory a provozovateli, vše s cílem minimalizovat množství výškových objektů v krajině
- při nezbytném rozšiřování a rekonstrukcích energetické sítě upřednostňovat zemní kabelové vedení, vést trasu mimo MZCHÚ a další přírodovědně/krajinářsky hodnotná

- území, v případech „vzdušného“ vedení volit vhodný typ, technické provedení a umístění, které významně nenaruší krajinný ráz a zajistí bezpečnou ochranu ptactva
- chránit krajinný ráz CHKO před negativními změnami (jakými by mohla být např. výstavba velkých větrných a fotovoltaických elektráren ve volné krajině)

3.8. Průmysl

Charakteristika problematiky

CHKO Třeboňsko není významnou průmyslovou oblastí, průmysl je zde zastoupen okrajově v podobě několika středně velkých podniků a většího počtu menších provozů a drobných živností. Výroba často navazuje na zde tradičně zastoupená odvětví primárního sektoru – na těžbu nerostných surovin a rašeliny, na lesnictví, zemědělství a rybářství. Mezi tato odvětví patří výroba stavebních hmot a stavební výroba, zpracování rašeliny, dřevozpracující průmysl, výroba skla a keramiky, zpracování ryb a zemědělských produktů a dále strojírenské, skladovací a agrochemické podniky zajišťující servis pro zemědělství a lesnictví. Z dalších výrobních odvětví je tradiční pivovarnictví, stáčení minerálních vod a lázeňství, v posledních letech dochází k rozvoji menších elektrotechnických montážních podniků. Některé tradiční výrobní podniky z ekonomických důvodů naopak zanikly nebo byly podstatně zredukovány. Průmyslové podniky jsou převážně v souladu s územními plány situovány do schválených průmyslových zón nebo do tradičních výrobních areálů v zastavěné části obcí na území III. zóny a z hlediska přírody a krajiny či celkového životního prostředí nepředstavují významnou zátěž. Z pohledu zájmů OP je umisťování nových průmyslových závodů do volné krajiny problematické.

Akutní střety mezi provozem výrobních podniků a zájmy ochrany přírody a krajiny na území CHKO Třeboňsko v současné době neexistují, případné dílčí střety jsou řešeny v rámci povolovacích řízení a průběžné spolupráce s příslušnými orgány státní správy. Realizace investic na ochranu ŽP vedly ke zlepšení situace u starších podniků, nově povolované provozy jsou již provozovány na základě podmínek vzešlých z procesu EIA.

Dlouhodobý cíl

- zachování nenarušeného krajinného rázu a cenných přírodních fenoménů regionu při zohlednění hospodářských, kulturních a sociálně ekonomických potřeb obyvatelstva, rozvoj místního průmyslu, služeb a řemesel usměrněný do sídelních útvarů ve III. zóně CHKO

Navrhovaná opatření

- v procesu územního plánování ve spolupráci s obcemi usměrňovat vymezení ploch pro výrobní a průmyslové aktivity s ohledem na kvalitu a význam přírodních a přírodě blízkých ploch a krajinný ráz území, chránit před nimi především volnou krajinu (viz kap. 2.12. a 3.6.)
- podporovat vhodnou transformaci zchátralých a v současnosti nevyužívaných výrobních areálů (tzv. brownfields) pro nové účely a využití již existujících průmyslových a skladovacích areálů dle územních plánů, jejichž kapacita není dosud naplněna (viz kap. 3.6.)
- stanovením vhodných podmínek pro provoz výrobních areálů a jejich důslednou kontrolou (ve spolupráci s ČiŽP a dalšími orgány státní správy a obcemi) přispět k minimalizaci jejich negativních vlivů na přírodu a krajinu
- podporovat postupný útlum těžby a zpracování rašeliny a nerostných surovin s ohledem na limity využití ložisek z hlediska ochrany přírody a krajiny (viz kap. 3.10)
- podporovat ve spolupráci s obcemi přednostně rozvoj činností spojených s místními tradicemi, kulturou, turistickým ruchem s vazbou na kulturně historický vývoj území (viz kap. 3.11.)

Navrhované zásady

- umístování rozsáhlých výrobních areálů a logistických center, překladišť, terminálů a obdobných zařízení celostátního či evropského významu, která mohou být umístěna mimo ZCHÚ, směřovat mimo území CHKO
- nové průmyslové objekty situovat přednostně do opuštěných výrobních areálů v zastavěném území ve III. zóně CHKO a dále do rozestavěných areálů s nenaplněnou kapacitou
- při využívání místních přírodních zdrojů rozvíjet výrobní činnosti a technologické postupy, které tyto zdroje šetří a maximálně zhodnocují před vývozem z oblasti
- při modernizaci výrobních provozů zlepšovat jejich environmentální parametry na základě ekologických auditů a výsledků procesu EIA
- využívat ochranné zeleně u stávajících i nových objektů a areálů, zejm. tam, kde hrozí negativní vliv na krajinný ráz

3.9. Zacházení s odpady

Charakteristika problematiky

Platná legislativa novelizovaná s ohledem na předpisy EU i přístup k účelovým dotacím (OPŽP) vedly v posledních deset letech ke zlepšení stavu odpadového hospodářství v CHKO, i když převažujícím způsobem likvidace tuhého komunálního odpadu je stále skládkování. Byla dokončena sanace nejrizikovějších starých zátěží a rekultivace starších obecních skládek. Rozšíření jediné oficiální skládky tuhých komunálních odpadů (TKO) Stráž nad Nežárkou o dva skládkovací bazény bylo shledáno z hlediska OPK přípustným, zařízení je stabilizováno v územním plánu města, z pohledu zájmů OP by však další rozšiřování bylo již problematické. Prakticky ve všech sídlech je provozován systém separace využitelných složek odpadů, ve větších obcích existují dobře vybavené sběrné dvory a jsou organizovány sběrové dny pro veřejnost. Mezi nové způsoby zneškodňování části biologicky rozložitelného odpadu patří zpracování v bioplynových stanicích a kompostování v obecních kompostárnách. Tzv. evidované staré zátěže jsou sledovány příslušnými orgány. Přímé poškození zájmů ochrany přírody a krajiny není doloženo.

Celkově se v CHKO v současnosti nevyskytují významné střety odpadového hospodářství se zájmy ochrany přírody a krajiny. Koncepce zacházení s odpady (zejména lokalizace nové skládky TKO) budou předmětem dalších jednání. Ani CHKO se nevyhýbá vznik drobných skládek odpadu zakládaných neukázněnými občany. Oproti vzdálenější minulosti se rozsah této činnosti zmenšil, na čemž se podílí i dobrá dostupnost legálních možností bezplatného odložení odpadů. Na žádost AOPK ČR provádí Správa a údržba silnic úklid odpočívadel při silnicích I/24 a I/34, s dvojnásobnou frekvencí než na úsecích těchto silnic mimo CHKO. Každoročně je z prostředků programu PPK prováděn úklid tras naučných stezek.

Dlouhodobý cíl

- zacházení s odpady v CHKO odpovídající moderním koncepčním a technologickým trendům, s vysokou mírou recyklace látek a energetického využití odpadu, s nízkým podílem skládkování
- omezený počet moderních zařízení pro zneškodňování odpadů umístěných ve vhodných lokalitách bez vlivu na ochranu přírody a krajiny a používaných výhradně pro odpady produkované na území CHKO
- krajina CHKO bez nepovolených skládek odpadu

Navrhovaná opatření

- prosazovat výhradně zneškodňování odpadu produkovaného na území CHKO, nikoliv odpadu dováženého do CHKO z jiných území; výjimkou mohou být zařízení

- v majetku svazků obcí, z nichž převážná část jejich správního území je na území CHKO a menší část mimo
- podporovat projekty obcí zaměřené na recyklaci látek z odpadů (druhotných surovin) a zavádění moderních technologií v zacházení s odpady, podporovat omezení skládkování
 - v případě pokračování skládkování prosazovat umístění regionální skládky TKO mimo území CHKO
 - spolupracovat s obecními úřady při odstraňování nelegálních skládek a předcházení jejich vzniku systematickým informováním veřejnosti a včasným podchycením a odstraněním vznikajících skládek
 - podporovat uzavřené koloběhy živin, např. aplikaci čistého organického sedimentu z odbahňování rybníků na ornou půdu jako hnojivo (viz kap. 3.4.)
 - při jednáních se správci komunikací prosazovat dle potřeby nadstandardní údržbu odpočívadel a okolí silničních pozemků

Navrhované zásady

- zařízení na zneškodňování odpadu krajského nebo nadmístního významu umísťovat mimo území CHKO
- zajistit průběžně úklid nepovolených skládek a předcházet jejich vzniku, zajistit průběžně úklid okolí komunikací a rekreačně využívaných lokalit (např. pískoven)
- sledovat významné staré zátěže a eliminovat či alespoň omezit jejich negativní vlivy na přírodní prostředí
- zvyšovat technologickou úroveň zařízení pro zacházení s odpadem, míru recyklace látek a energetického využití odpadu a související nabídku možností separovaného sběru pro občany
- rozvíjet informační a osvětovou činnost v oblasti odpadového hospodářství

3.10. Těžba nerostných surovin

Charakteristika problematiky

V současné době probíhá na území CHKO těžba živcových surovin, štěrkopísků a stavebního kamene. Stavební kámen je těžen na jediném ložisku nevyhrazeného nerostu, těžba má omezený regionální význam. V případě živcových surovin a štěrkopísků se jedná o nadregionálně významné produkce, které dalece přesahují hranice kraje. Z analýzy využívání a produkce štěrkopísků na území Jihočeského kraje vyplývá, že v roce 2014 bylo na území CHKO vytěženo celkem 596 000 m³ štěrkopísků, což představovalo přibližně 54 % vytěžené suroviny v celém Jihočeském kraji a zároveň přibližně 10 % celostátní těžby. Živcové suroviny bylo v CHKO Třeboňsko v roce 2014 vytěženo celkem 125 000 t, což je přibližně 29 % celostátní těžby.

Bez ohledu na relativně stabilizovanou situaci s trendem mírného poklesu těžby patří CHKO v celorepublikovém srovnání stále mezi velkoplošná ZCHÚ nejvíce zatěžovaná těžbou nerostných surovin. Celková těžba stavebních štěrkopísků a živcové suroviny v posledních deseti letech oscilovala kolem stanoveného limitu 1 500 000 tun/rok (plán péče 2008–2017) a v některých letech ho i přesáhla. Objevují se opakované pokusy o novou těžbu na nevýhradních ložiscích i trvalé snahy o geologický průzkum výhradních ložisek živců a štěrkopísků zaměřené na rozšíření stávajících či vyhlášení nových dobývacích prostorů. Konkurenční střety více těžebních organizací zvyšují celkový tlak na exploataci dalších ložisek v CHKO. U tradičních lesnických rekultivací je stále problémem jejich nízká biologická hodnota, na druhou stranu je zaznamenán celkový koncepční posun v přístupu k rekultivacím, který se projevuje v rozsáhlejší aplikaci přírodě blízké obnovy s využitím přírodní nebo usměrňované sukcese. Některé modelové příklady uspěly v mezinárodních soutěžích (Quarry Life Award 2012 – Biodiverzita v pískovně DP Cep II). Drobnější vytěžené dobývací prostory jsou také zmenšovány či rušeny a území se vrací do běžného režimu.

Nejvýznamnější územní střety s ochrany přírodou byly v minulosti vyřešeny převodem volných zásob mezi vázané (celkem 130 milionů m³ štěrkopísků).

V posledních deseti letech se na území CHKO těží průmyslovým způsobem cca 25 000–35 000 m³/rok rašeliny ve dvou těžebních společnostech Rašelina a. s. Celková těžba rašeliny touto společností v poslední dekádě klesla o cca 40 %. Velkoplošná těžba rašeliny však byla a dosud je prováděna způsobem, který vede k plošné devastaci území a k negativním změnám ve vodním režimu. Převažuje také nízká ekologická hodnota rekultivací po těžbě (většinou na hospodářský les). Opakovaně se objevují snahy o rozšíření těžby rašeliny na lokalitu Branský les II (50 ha lesa). Těžba rašeliny jako přírodního léčivého zdroje pro lázně Třeboň (lázně Aurora, Bertiny lázně) v lokalitě Spálená Borkovna (cca 2 000–2500 m³ ročně) je z hlediska ochrany přírody nekonfliktní a nadále akceptovatelná.

V jižní části CHKO (lesní hospodářský celek Dolní Hvozd v k. ú. Byňov) je aktuálním problémem nelegální těžba vltavínů v lesních porostech ve správě LČR s. p., která je obtížně postižitelná a je spojena s dalšími negativními jevy. Řešení situace se neobejde bez účasti orgánů činných v trestním řízení.

Dlouhodobý cíl

- úplné vyloučení těžby nerostných surovin a rašeliny v I. a ve II. zóně CHKO a v maloplošných zvláště chráněných územích (s výjimkou případných plošně a objemově nevýznamných zásahů do terénu, vyplývajících ze schválených plánů péče)
- omezení nových otvírek ložisek a postupný útlum těžby nerostných surovin a rašeliny ve III. zóně CHKO (a v případné IV. zóně, pokud bude vymezena)
- snižování počtu dobývacích prostorů a zmenšování ročních objemů těžby štěrkopísku, které přispěje k prodloužení životnosti roztěžených ložisek (ekologicky únosná těžba)
- rozsáhlá aplikace přírodě blízké (či ekologické) obnovy po těžbě nerostných surovin a rašeliny s využitím přirozené nebo usměrňované sukcese, vedoucí ke zvýšení diverzity krajiny a k vytváření biotopů vhodných pro přežívání významných druhů rostlin a živočichů

Navrhovaná opatření

- v již vyhlášených a roztěžených dobývacích prostorech podpořit racionální dotěžení zásob nerostných surovin, za předpokladu účinných lokálních kompromisů mezi těžbou a ochranou přírody a při aplikaci přírodě blízké obnovy po těžbě
- iniciovat a prosazovat postupné rušení a zmenšování dobývacích prostorů tak, aby se celková rozloha území zatíženého tímto druhem využívání zmenšovala
- přednost před otvírkou nových lokalit dávat projektům na přetěžení zbytkových zásob starších dobývacích prostorů novými technickými postupy, např. sacím bagrem
- za maximální únosnou roční těžbu z hlediska dopadů na krajinu CHKO Třeboňsko považovat 1 500 000 t/rok štěrkopísku vytěženého všemi subjekty dohromady, včetně těžby živcové suroviny
- v odůvodněných případech podpořit na vhodných lokalitách III. zóny plošně a objemově nevýznamnou těžbu štěrkopísku pro místní potřebu obcí (řádově max. stovky tun za rok) a řídit její postup s cílem vytvářet ochrannářsky cenné biotopy; zajistit kontrolu dodržování podmínek těžby
- věnovat pozornost prvotním stádiím v procesu přípravy těžby (geologický průzkum) a průmětu těžby v územních plánech
- aplikovat zásady přírodě blízké obnovy vytěžených pískoven, při schvalování rekultivací postupovat podle „Zásad sanace a rekultivace těžeben štěrkopísku z hlediska ochrany přírody na území CHKO Třeboňsko“ (viz příloha č. 2); vytvářet především mokřady a mělká jezírka oligotrofního charakteru, xerothermní stanoviště na obnažených píscích apod.), zajistit přírodě blízkou obnovu na min. 20 % území narušeného těžbou
- drobnou těžbu rašeliny pro místní lázeňské účely (lokalita Spálená borkovna) podpořit ve stávající podobě a objemu (řádově jednotky tisíc tun/rok),

- podpořit velkoplošnou průmyslovou těžbu rašeliny pouze na již roztěžených plochách ve III. zóně (Branský les I, Hrdlořezy-Hranice u Nových Hradů) do vyčerpání zásob
- chránit další území před poškozením těžbou rašeliny (včetně lokality Branský les II)
- rekultivaci vytěžených rašeliníšť zaměřit především na zvýšení retenční schopnosti a zlepšení vodního režimu krajiny, na obnovu rašelinotvorných procesů a na vytváření ochránářsky cenných přírodních biotopů (viz kap. 3.5.)
- spolupracovat s Českou geologickou službou a MŽP v oblasti limitů těžby a metodik pro přírodě blízkou obnovu
- zajistit součinnost orgánu ochrany přírody s vlastníkem lesa, s orgány státní správy lesů a Policií ČR při zjišťování a postihování nelegální těžby vltavínů v jižní části CHKO, průmyslové vytěžení ložisek vltavínů jako preventivní opatření však nepodporovat

Navrhované zásady

- při zvažování nových záměrů preferovat veřejný zájem na ochraně přírody a krajiny v CHKO před zájmem těžby nerostných surovin a rašeliny
- neotvírat žádné nové povrchové těžebny nerostných surovin ani rašeliny
- akceptovat územní a objemové (hmotnostní) limity pro těžbu a aplikovat koncept ekologicky únosné těžby (menší roční objemy surovin rozložené v delším časovém období)
- u všech záměrů pečlivě vyhodnotit vlivy na přírodu a krajinu a na další složky životního prostředí
- při zpracování plánů sanace a rekultivace vycházet z publikovaných celostátních i regionálních zásad pro podporu přírodě blízké obnovy ploch narušených těžbou
- aktivně hledat alternativy pro zajištění těžby štěrkopísku v Jihočeském kraji mimo CHKO Třeboňsko
- v místech nelegální těžby vltavínů na jihu CHKO opakovaně vyhlásit zákaz vstupu do lesa a vymáhat toto opatření prostřednictvím Policie ČR a dalších orgánů činných v trestním řízení

3.11. Rekreace

Charakteristika problematiky

Území CHKO je oblíbenou rekreační oblastí s velkým počtem objektů individuální rekreace (zejména rekreační chalupy, méně chaty) i různého typu komerčních zařízení cestovního ruchu. CHKO je dostupným cílem pro obyvatele Českobudějovicka, Prahy i Brna. V Třeboni tvoří jádro cestovního ruchu prosperující lázeňství využívající místní zdroje léčivé rašeliny i jeho volnější formy (wellness, rekondiční pobyty). Zimní rekreace prakticky chybí, sporadicky se objevuje běh na lyžích a bruslení. Rekreační sezóna je výrazně jednovrcholová – letní, s přesahy do jara a podzimu. Obce i zařízení cestovního ruchu se snaží o prodloužení sezóny a rovnoměrné vytížení lůžkových kapacit (kongresová turistika). Díky rovinatému terénu je v CHKO nejpopulárnějším druhem pohybu cykloturistika, která neustále narůstá a na některých oblíbených trasách mohou počty návštěvníků dle aktuálního monitoringu přesahovat ročně 50 000, s denními maximy přes 1000 osob. V některých přetížených místech již mohou vznikat určité konflikty, jelikož vysoká návštěvnost může snižovat kvalitu zážitku v přírodě. Přímé střety se zájmy OPK nejsou časté. Přísná regulace není zatím potřeba, spíše jde o usměrňování návštěvníků vhodnou nabídkou v méně zatížených částech CHKO. Pěší turistika se zaměřuje na vybrané lokality (např. okolí Třeboně, NS Červené blato). Celkově AOPK ČR udržuje 5 naučných stezek (z toho 2 cyklistické), další stezky jsou zřízeny jinými subjekty. Tradiční je vodácká trasa na Lužnici, Nové řece a Nežárce. Specifické pro CHKO je využití jezer po těžbě štěrkopísku ke koupání, neboť kvalita vody je zde lepší než v intenzivně obhospodařovaných rybnících. Oblíbený je sportovní rybolov na řekách nebo v komerčně provozovaných rybníčních revírech (Staňkovský, Nový Kanclíř). Okrajově se objevují jiné sporty a aktivity v přírodě.

Jako alternativa se na trasách s vhodným povrchem rozvíjí in-line bruslení, oblíbený je geocaching, je zde každoročně organizováno několik závodů (veslování v Třeboni na rybníce Svět, běžecké závody, rybářské závody, kynologické disciplíny, orientační běh). Specifickou atrakcí pro turisty se opět staly podzimní výlovy velkých rybníků. Vysoké množství lidí v krajině, zejména v okolí pískoven, rekreačních center a komerčních rybářských revírů generuje během letních prázdnin velké množství přestupků v podobě vjezdů a parkování mimo silnice a vyhrazená místa, výjimečně i táboření. Tato situace je řešena s obcemi a policií. Ačkoliv v oblasti volně spolupracují informační střediska, potřebná analytická data a celková koncepce (studie) trvale udržitelného cestovního ruchu v CHKO chybí.

Dlouhodobý cíl

- vyvážený stav mezi rekreačním využíváním území a ochranou přírody, cestovní ruch bez urbanizace volné krajiny a dalších negativních vlivů na přírodu a krajinu (trvale udržitelný cestovní ruch)
- využití turistického zájmu o území pro podporu ochrany přírody a krajiny

Navrhovaná opatření

- iniciovat zpracování koncepce práce s návštěvnickou veřejností ve vazbě na záměry obcí a hlavních partnerů v území i na očekávaný rozvoj návštěvnosti, případně spolupracovat na obdobných studiích zadávaných jinými subjekty např. v souvislosti s přípravou krajině památkové zóny Třeboňská rybníční krajina a lokality Světového dědictví UNESCO
- na základě vyhodnocení monitoringu návštěvnosti navrhovat odlehčovací trasy do méně frekventovaných částí CHKO (např. severovýchodní část CHKO – povodí Nežárky) či mimo ni nebo jiná opatření k usměrnění návštěvníků, aby nedocházelo k poškozování přírodních hodnot území nebo aby byla zvýšena kvalita návštěvnického prožitku
- při informování a usměrňování návštěvníků v maximální míře využít Dům přírody Třeboňska a naučné stezky a informační tabule ve správě AOPK ČR (viz kap. 2.14.)
- podporovat vznik kvalifikované průvodcovské služby zaměřené na přírodu a krajinu CHKO, usměrňovat aktivity v oblasti birdwatchingu a fotografování a filmování divoké přírody (včetně používání dronů)
- podporovat údržbu tras pro pěší turistiku, cykloturistiku, příp. kolečkové bruslení
- na vodáckých trasách podporovat existenci legálních tábořišť v přiměřené dostupnosti, pravidelný úklid odpadů, zajištění průchodnosti tras z hlediska bezpečnosti a informovanost vodáků o režimu MZCHÚ (viz kap. 3.5.)
- ve spolupráci se správci rybářských revírů a policií regulovat nevhodné aktivity, které s touto činností souvisí (nepovolené vjezdy, táboření a rozdělávání ohně, ponechávání odpadů)
- monitorovat distribuci cílových bodů geocachingu („keší“) a dalších geolokačních her v CHKO, případně regulovat jejich umístění v MZCHÚ a využít tyto hry jako prostředek ekologické osvěty a výchovy, podporovat zřizování tematických keší zaměřených na ochranu přírody a krajiny
- v územních plánech podporovat omezení rozvojových aktivit ve volné krajině a prosazovat využití stávajících objektů v sídlech pro cestovní ruch, iniciovat přestavbu a kultivaci stávajících zařízení (např. kempy) tak, aby se snížil jejich negativní vliv na krajinný ráz (viz kap. 2.12. a 3.6.)
- podpořit vznik kultivovaného návštěvnického zázemí u klíčových rybníkářských památek, kde je očekáván vysoký nárůst návštěvnosti
- revidovat seznam lokalit pro dětské letní tábory, vytipovat další vhodná místa a projednat je s obcemi a uživateli,
- iniciovat a projednat návrhy míst vymezených se souhlasem orgánu ochrany přírody pro parkování návštěvníků pískoven a iniciovat dobudování dalšího potřebného zázemí (WC, sběr odpadů) u vybraných rekreačních pískoven

- monitorovat využívání území CHKO provozem sportovních létajících zařízení a v koordinaci s ústředím AOPK ČR iniciovat omezení leteckého provozu z důvodu OPK (ptačí oblast – klíčová hnízdiště a shromaždiště vodních ptáků), viz kap. 2.4.

Navrhované zásady

- činnosti institucí cestovního ruchu a informačních center v regionu provádět v souladu s plánovanou koncepcí práce s návštěvnickou veřejností, poskytovat kvalifikované informace návštěvníkům včetně propojení na informační zdroje ochrany přírody
- zřizování nových ubytovacích kapacit zajišťovat přednostně rekonstrukcí stávajících objektů nenarušující krajinný ráz či adaptací stávajících nevyužitých objektů v zastavěných územích se zachováním jejich historické a architektonické hodnoty
- případné budování velkokapacitních rekreačních zařízení směřovat do sídel (mimo volnou krajinu)
- rozvíjet další formy „měkké“ turistiky v obcích, např. agroturistiky, ekoturistiky, nabídky regionálních produktů, využití rybářských a lázeňských tradic apod.
- udržovat značení a vybavení stávajících pěších a cyklistických stezek a tras, případné návrhy na změny vedení tras, vybavení či orientačního značení konzultovat s AOPK ČR
- při zachování průjezdnosti cyklotras omezovat možnosti nelegálních vjezdů motorových vozidel do lesů a ochranně cenných lokalit (systém značek a závor)
- rozvíjet návaznosti na značené cyklotrasy a turistické cesty v Dolním Rakousku a propagovat vybraná zařízení s tematikou OPK jako turistické cíle (např. ramsarské informační centrum Unterwasserreich ve Schremsu, Naturpark Blockheide u Gmündu)
- v okolí farem s chovem koní po konzultaci s AOPK ČR a ve spolupráci s vlastníky těchto farem navrhovat a vyznačovat hipostezky
- hromadné sportovní a turistické akce směřovat přednostně mimo CHKO nebo do její třetí zóny, v CHKO organizovat tyto akce ve vhodnou roční dobu s ohledem na možné rušení živočichů, vedení tras navrhovat přednostně po značených stezkách, podmínky akcí konzultovat s AOPK ČR

4. Závěrečný přehled prioritních úkolů

Charakteristika problematiky

Specifickým rysem CHKO Třeboňsko je pestrá mozaikovitá krajina vzniklá v dlouhodobé interakci přírody a lidské činnosti. V rámci ČR je pro Třeboňsko unikátní vysoký podíl vodních ploch, které zde představují především rybníky a jejich soustavy, a dále rozsah a různé typy mokřadů (litorální porosty rybníků, vlhké louky, mrtvá ramena a tůně v říčních nivách Lužnice a Nežárky, rašeliniště, slatiniště, lužní lesy aj.). Přírodní hodnoty krajiny a její přirozené funkce jsou na řadě míst dosud zachovány, vlivem různých faktorů však dochází k homogenizaci prostředí, degradaci a lokálně k úbytku biologické rozmanitosti. Mezi klíčové problémy oblasti patří na prvním místě vysoká intenzita rybářského hospodaření snižující biologické hodnoty rybníků, dále degradace mokřadů a úbytek nelesních stanovišť v důsledku spontánního zarůstání krajiny a absence vhodného maloplošného hospodaření v podmínkách vysoké trofické zátěže, další negativní vlivy související s těžbou nerostných surovin a rašeliny a zásahy do krajiny vyvolané postupující urbanizací a zvyšující se rekreační zátěží.

Strategický rámec prioritních úkolů

Zásadní je účinná ochrana zachovalých přírodních a krajinných hodnot CHKO, zlepšování jejich stavu a zvyšování ekosystémových služeb poskytovaných krajinou. CHKO Třeboňsko je jednou z klíčových lokalit ochrany mokřadních ekosystémů v ČR i střední Evropě, na jeho území se budou aktivně realizovat národní cíle ochrany biologické rozmanitosti i mezinárodní závazky ČR v ochraně přírody a krajiny (Natura 2000, Ramsar, biosférická rezervace MAB UNESCO).

4.1. Ochrana biologické rozmanitosti a zlepšování stavu mokřadních a dalších klíčových ekosystémů, zachování a podpora heterogenity přírodního prostředí

- zajistit aktivní ochranu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s důrazem na druhy kriticky a silně ohrožené a druhy chráněné směrnicemi Evropských společenství, zachovat nebo zlepšit stav přírodních stanovišť a druhů, které jsou předmětem ochrany ve vymezené PO a EVL
- zajistit monitoring změn stavu přírodních stanovišť a zvláště chráněných druhů k ověření efektivity prováděných opatření
- podporovat zachování a obnovu cenného bezlesí v přechodových zónách rybníků, na rybníčních ostrovech a v nivách řek (Lužnice, Nežárka) a pečovat o ně v souladu se schválenými SDO
- v klíčových lokalitách aktivně pečovat a obnovovat rozmanitost mokřadních společenstev, ohrožených lužních společenstev a společenstev písků a chránit je před zarůstáním náletovými dřevinami
- udržet nebo zlepšit stav rašelinných společenstev zachováním nebo obnovou jejich vodního režimu
- zajistit účinnou ochranu zbytků přirozených lesních společenstev a podporovat postupné zlepšování druhové skladby, struktury a mimoprodukčních funkcí pro Třeboňsko typických forem lesa (zejména lesní rašeliniště, lužní lesy a podmáčené olšiny)
- zajistit zachování památných a významných stromů, podporovat odborné ozdravné zásahy do stromořadí na rybníčních hrázích a u dalších krajinářsky významných dřevin, podporovat obnovu alejí a solitér v krajině novou výsadbou geograficky původních druhů dřevin, zajistit ochranu a obnovu dřevin významných pro vývoj saproxylického hmyzu
- dostupnými nástroji zlepšovat biologickou hodnotu rybníčních ekosystémů (viz dále)

4.2. Trvale udržitelné využívání rybníků

- zajistit postupné zvyšování biologické hodnoty rybníků s využitím kombinace legislativních a ekonomických nástrojů (veřejnoprávní dohody), přednostně v MZCHÚ a Ptačí oblasti Třeboňsko

- vytvoření sítě rybníků s přírodě blízkými ekosystémy rybníka a litorálu, přednostně v MZCHÚ a v každé rybníční soustavě na 1-2 dalších rybnících
- nabízet vlastníkům výkup vybraných klíčových lokalit (přednostně MZCHÚ)
- motivovat hospodařící subjekty k udržení dostatečné průhlednosti vody v průběhu hlavní vegetační a hnízdní sezóny (50 a více cm do konce července) na síti vybraných rybníčních lokalit
- v rámci jednotlivých rybníčních soustav podporovat možnosti k hnízdění (cílená úprava hnízdních prostředí) a sběru potravy pro vodní ptáky (regulace rybí obsádky), aby postupně vznikala síť pokrývající významné lokality Třeboňska

4.3. Ochrana a zlepšování hydromorfologie vodních toků a retenčních schopností jejich niv

- udržovat a obnovovat přírodní nebo přírodě blízký charakter koryt a břehů Lužnice, Nežárky, Dračice a dalších přírodních vodotečí, podporovat zachování či obnovu funkčnosti historických vodních děl
- prosazovat odstranění migračních bariér, nevhodných vodohospodářských úprav a podporovat obnovu přírodě blízkého stavu (revitalizaci) ve vybraných úsecích toků
- při přípravě a realizaci regionální koncepce protipovodňové ochrany Třeboňska a při procesu územního plánování chránit lokality pro rozlivy a retenci vody v neurbanizovaných říčních nivách před zástavbou

4.4. Regulace těžby nerostných surovin a rašeliny a ekologická obnova po těžbě

- kontrolovat dodržování limitů stanovených orgánem ochrany přírody pro těžbu štěrkopísků a rašeliny
- v místech narušených těžbou podporovat zvýšení biodiverzity uplatněním přírodě blízkých způsobů rekultivace

4.5. Uchování typické rybníční krajiny

- zajišťovat ochranu typického krajinného rázu Třeboňska, zejména rybníční krajiny, prostřednictvím ochrany volné krajiny před zástavbou, usměrňováním rozvoje obcí bez narušení krajinného rázu a přírodních, kulturních a historických hodnot krajiny a prostřednictvím podpory původních forem hospodaření v krajině a dalších opatření obnovujících mozaikovitý charakter krajiny a její maloplošnou strukturu

4.6. Komunikace s partnery, práce s veřejností

- ve spolupráci s odbornou veřejností diskutovat otázky naplňování stanovených cílů ochrany přírody a krajiny v CHKO Třeboňsko minimálně jednou ročně
- komunikovat a rozvíjet spolupráci s dalšími partnery v regionu (obce, informační střediska, neziskové organizace) a podporovat propagaci ochrany přírody, ekologickou výchovu a osvětu veřejnosti zejména s využitím návštěvnického střediska Dům přírody Třeboňsko a terénní stanice Hajnice
- zajistit údržbu a rozvoj terénního informačního systému a realizaci opatření ke snížení vlivu rekreační zátěže na předměty ochrany CHKO

5. Seznam zkratk

AEKO – Agroenvironmentálně klimatická opatření
AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
BC – biocentrum
BK – biokoridor
ČIŽP – Česká inspekce životního prostředí
ČOV – čistírna odpadních vod
ČRS – Český rybářský svaz
DP – dobývací prostor
DPT – Dům přírody Třeboňska
EIA – Environmental Impact Assessment (posouzení vlivu na životní prostředí)
EU – Evropská unie
EVL – evropsky významná lokalita
CHKO – chráněná krajinná oblast
k. ú. – katastrální území
KPÚ – komplexní pozemkové úpravy
LČR – Lesy České republiky, s. p.
LHP – lesní hospodářský plán
LPIS – Land Parcel Identification System
MAB – Man and biosphere (program Člověk a biosféra)
MVE – malá vodní elektrárna
MVN – malá vodní nádrž
MZD – meliorační a zpevňující dřeviny
MZe – Ministerstvo zemědělství
MZCHÚ – maloplošné zvláště chráněné území
MZP - minimální zůstatkový průtok
MŽP – Ministerstvo životního prostředí
NDOP – Nálezová databáze ochrany přírody
NPP – národní přírodní památka
NPR – národní přírodní rezervace
NRBC – nadregionální biocentrum
NRBK – nadregionální biokoridor
NS – naučná stezka
OOP – orgán ochrany přírody
OP – ochrana přírody
OPK – ochrana přírody a krajiny
OPŽP – Operační program Životní prostředí
PO – ptačí oblast
PP – přírodní památka
PPK – Program péče o krajinu
PR – přírodní rezervace
RBC – regionální biocentrum
RBK – regionální biokoridor
ŘSD ČR – Ředitelství silnic a dálnic České republiky
SDO – Souhrn doporučených opatření
SÚS – Správa a údržba silnic
SZIF – Státní zemědělský intervenční fond
TKO – tuhý komunální odpad
TP – travní porost
TTP – trvalý travní porost
ÚAP – územně analytické podklady
UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace pro výchovu, vědu a kulturu)
ÚPD – územně plánovací dokumentace

ÚSES – územní systém ekologické stability
ZCHD – zvláště chráněný druh
ZOPK – Zákon o ochraně přírody a krajiny
ZPF – zemědělský půdní fond
ZÚR – Zásady územního rozvoje
ŽP – životní prostředí

Zkratky dřevin jsou uvedeny podle přílohy č. 4 k vyhlášce č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování

6. Použitá literatura

- Anděl P., Mináriková T.; Andreas M. (eds.), 2010: Migrační koridory pro velké savce v České republice. 1 : 650 000. Liberec: EVERNIA s.r.o., 1 p.
- Anonymus, 2006: Pravidla hospodaření pro typy lesních přírodních stanovišť v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000. Planeta XIV: 9/2006, 40 pp.
- Černý R., 2014a: Významné mezo- a mikroformy zvětrávání a odnosu granitu Maršovinské pahorkatiny (CHKO Třeboňsko). Sborník Jihočeského muzea. Přírodní vědy 54: 5–69.
- Černý R., 2014b: Zajímavé skalní útvary Maršovinské pahorkatiny. Ochrana přírody 5/2014, p. 9.
- Gürtlerová P., Poňavič N., Hátle M., Králová M., 2012: Geologie CHKO České republiky – Třeboňsko, Česká geologická služba, Praha.
- Hošek J., Pokorný P., Šída P., Prach J., 2013: Nově objevená pozdně glaciální jezera na Třeboňsku. – Zprávy o geologických výzkumech v roce 2012, Česká geologická služba, Praha, p. 126–131.
- Lusk S., Lusková V., Hanel L., 2011: Černý seznam nepůvodních invazivních druhů ryb ČR. Black list alien invasive fish species in the Czech Republic. Biodiverzita ichtyofauny ČR (VIII): 779–97
- Mlíkovský J. et Stýblo P.(eds.), 2006: Nepůvodní druhy fauny a flóry ČR. ČSOP Praha, 496 pp.
- Pergl P. et al., 2016: Black, Grey and Watch Lists of alien species in the Czech Republic based on environmental impacts and management strategy, NeoBiota 28: 1–37
- Pokorný P., 2000: Osudy zaniklého jezera – 16 000 let historie v jezerních usazeninách. – Vesmír 79 (4): 209–214.
- Poňavič M., 2015: Aktualizovaný výčet surovinového potenciálu (údaje pro rozborovou část plánu péče CHKO Třeboňsko). Česká geologická služba, Praha, 8 pp.
- Řehounek J., Řehounková K., Tropek T., Prach K. (eds.), 2015: Ekologická obnova území narušených těžbou nerostných surovin na průmyslovými deponiemi. Calla, České Budějovice, 212 pp.
- Slavík J. et Michlíček E., 2008: CHKO Třeboňsko. Hydroekologické mapy. Výzkumná zpráva a tematické mapy 1:10 000, zakázka č. 06 0078 pro MŽP. GEOTest a.s., Brno.